

GÖÇ

ARAŞTIRMALARI Dergisi

THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

GÖÇ

ARAŞTIRMALARI Dergisi

THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Cilt/Volume:5 • Sayı/No:1 • Ocak-Haziran/January-June 2019

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ/THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Cilt/Volume: 5 • Sayı/No: 1 • Ocak-Haziran /January-June 2019

ISSN 2149-5548

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Adına Sahibi/Owner: Dr. Aydın Keskin KADIOĞLU

Yazı İşleri Müdürü/Managing Editor: Ersin SİLER

Tasarım/Design: Yeter BAYSAL

Kapak Tasarım/Cover Designer: Meltem YILMAZ

Editör/Editor: Dr. Gökçe OK

Yayın Kurulu / Editorial Board

Yayın Kurulu Başkanı

Dr. Gökçe OK (Genel Müdür Yardımcısı)

Yayın Kurulu Üyeleri

Nagihan ÖNDER (Eğitim Dairesi Başkan Vekili)

Dr. Aydın Keskin KADIOĞLU (Uyum ve İletişim Dairesi Başkan Vekili)

Alper SOYLU (Strateji Geliştirme Dairesi Başkan Vekili)

Abdülaziz AYDIN (İ. Hukuk Müşaviri Vekili)

Danışma Kurulu/Advisory Board

Abdullah AYAZ (GİGM Genel Müdürü)

Doç. Dr. Ali Murat BERKER (Hacettepe Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ali Zafer SAĞIROĞLU (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Başak YAVÇAN (TOBB ETÜ)

Dr. Öğr. Üyesi Can Ozan TUNCER (Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Dr. Deniz KAYA (Milli Eğitim Bakanlığı)

Dr. Öğr. Üyesi Doğa ELÇİN (Atılım Üniversitesi)

Prof. Dr. Faruk BİLİR (KVKK Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜLERCE (Harran Üniversitesi)

Prof. Dr. Nalan YETİM (Mersin Üniversitesi)

Prof. Dr. Nuray EKŞİ (Yeditepe Üniversitesi)

Doç. Dr. Selim ÇAPAR (GAMER Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Serhat AYDIN (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)

Prof. Dr. T. Sabri ERDİL (İçişleri Bakan Yardımcısı)

Prof. Dr. Yıldız AKPOLAT (Atatürk Üniversitesi)

* Danışma kurulu üyelerimiz alfabetik isim sırasına göre listelenmiştir.

* Our advisory board members are listed in alphabetical name order.

YÖNETİM YERİ/CONTACT

Çamlıca Mahallesi 122. Sokak No:4 Yenimahalle/ANKARA

Telefon/Phone: (0312) 422 05 00

E-posta/E-mail: gam@goc.gov.tr

Genel Ağ/Web: www.goc.gov.tr • www.gam.gov.tr

ABONELİK/SUBSCRIPTION

Telefon/Phone: (0312) 422 07 99

YAYIN TÜRÜ/PUBLICATION TYPE

Yerel Süreli

BASKI/PRINT

Baskı Tarihi/Print Date: Haziran 2019

Baskı Hazırlık/Print Application: İM OFSET Meryem AKÇA (0312) 341 25 04

Baskı Yeri/Print Address: İM OFSET

© Genel Müdürlük yayınlarının her hakkı saklıdır. Bu yayınlar izin alınmaksızın, ticari amaçlarla kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz ve yayımlanamaz. Ancak ticari amaçlar dışında, kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Göç Araştırmaları Dergisi'nde yayınlanan makalelerde görüş ve fikirler yazarına aittir. Resmi görüşü yansıtmaz.

Göç Araştırmaları Dergisi 6 (altı) ayda bir yayımlanır.

Hakemli bir dergidir.

İÇİNDEKİLER

Editörden	7
Communication Need of Immigrants: Instruments, Ways, Messages <i>Göçmenlerin İletişim İhtiyacı : Enstrümanlar, Yollar, Mesajlar</i> Sedat CERECİ	10
Kırılgan Devlet ve Zorunlu Göç İlişkisini Suriye Üzerinden Okumak <i>To Read Syria Over Fragile State and Forced Migration Linkage</i> Pınar ÇUHADAR	28
Şili Ulusal İnsan Hakları Örgütü'nün Göçmen Ayrımcılığına Karşı Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme <i>The Examination On Public Spot Advertisements Prepared Against The Immigrant Discrimination By Chile Human Rights National Organization</i> Mehmet Ali GAZİ, Caner ÇAKI	50
Donald Trump'in Göçmenlere Yönelik İnşa Edilmesi Planlanan Meksika Duvarı Ve Propaganda Karikatürlerindeki Sunumu <i>Donald Trump's The Mexican Wall Built for Immigrant and The Presentation in The Propaganda Cartoons</i> Mehmet Ozan GÜLADA	78
Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Sağlık Politika- larının Analizi <i>The Analysis of Health Policies to Syrians Being Protected Temporarily in Turkey</i> Nagihan ÖNDER	110
Göç Araştırmaları Dergisi Yazım Kuralları	167

EDİTÖRDEN

Anadolu’da baharın müjdecisi, yazın ise kavurucu sıcakların mevsimi olduğu yüzyıllardır bu toprakları vatan eyleyenler için gayet iyi bilinen bir gerçektir.

Bu gerçek ve bu gerçeğin kimi zaman ılık, kimi zamansa yakıcı rüzgârları göç yolculuğunun ya engeli ya da yol açıcısı olmuştur.

Göçer umuda yaptığı yolculuğunda değil mevsim, iklim ve coğrafya gibi fiziki engelleri, yaşam kültürüne ve zihinlere konulan kural ve kaide engellerine karşı da mücadele edegelmiştir.

Göçer için mücadele, göçe hedef olanlar için ise yönetilmesi gereken sorun alanlarını hem ulusal hem de uluslararası boyutlarıyla ele almaya devam ettiğimiz yeni sayımızla karşımızdayız.

Dergimizin bu sayısında uluslararası göç alanında kaleme alınmış dördü Türkçe ve biri İngilizce dillerinde olmak üzere beş değerli çalışma yer almaktadır.

Pınar ÇUHADAR, “*Kırılgan Devlet ve Zorunlu Göç İlişisini Suriye Üzerinden Okumak*” üzerine kaleme aldığı çalışmasında, Suriye’de yaşanan çatışma ve göç hareketlerini zorunlu göçlerin doğmasına da neden olan devlet yapılarının niteliklerini ortaya koymak amacı ile kullanılan kırılgan devlet kavramına değiniyor.

Mehmet Ali GAZİ ve Caner ÇAKI, “*Şili Ulusal İnsan Hakları Örgütü’nün Göçmen Ayrımcılığına Karşı Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme*” başlıklı çalışmalarında, son dönemde göçmen nüfusun istatistiksel olarak arttığı Şili’de nitel araştırma yöntemlerinden biri olan göstergebilimsel analizden yararlanarak Şili Ulusal İnsan Hakları Örgütü (INDH) tarafından göçmen ayrımcılığına karşı hazırlanan “Yo Aparto / Katkı Sağlıyorum” başlıklı kamu spotu reklamını inceliyorlar.

Mehmet Ozan GÜLADA, “*Donald Trump’ın Göçmenlere Yönelik İnşa Edilmesi Planlanan Meksika Duvarı ve Propaganda Karikatürlerindeki Sunumu*” başlıklı çalışmasında, Meksika Duvarı’nın Trump karşıtı propaganda karikatürlerine nasıl ve ne yönde yansıtıldığını yine göstergebilimsel analiz yöntemini kullanarak tartışıyor.

Nagihan ÖNDER ise “*Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Sağlık Politikalarının Analizi*” başlıklı öğretici makalesinde, Türkiye’deki Suriyelilere sunulan sağlık hizmetlerini, kamu politikası analiz türlerinden süreç modelini esas alarak inceliyor.

Sedat CERECİ tarafından kaleme alınan “*Communication Need of Immigrants: Instruments, Ways, Messages*” başlıklı çalışmada daha önceden yurt içine yapılan, günümüzde ise uluslararası alana taşınmış göç hareketlerinin beraberinde getirdiği sorunlara değinilmiş, diğer taraftan yeni yaşam alanındaki yerel toplum ve göçmenler arasındaki iletişim sorunları ele alınmıştır.

Göç olgusunu ve yönetimini anlama adına tüm boyutlarıyla tartışmaya devam edeceğimiz yeni sayılarımızda buluşuncaya kadar keyifli okumalar diliyoruz...

Dr. Gökçe OK

Communication Need of Immigrants: Instruments, Ways, Messages

Sedat CERECİ*

Abstract

In the last 50 years, people around the world have moved to other geographies and they met new lives, often experienced problems. Immigrants needed the most communication and wanted to communicate their problems with others. Migration has caused huge problems, people are overwhelmed. Immigrants had long time adaptation problems, could not communicate with people around them. Immigration is one of the most widespread mobility and major problems of recent times in the world. Migrations, which were formerly made domestically, have now moved to the international arena and have become one of the basic dynamics of the world economy. However, each migration brings with it a number of problems. Sociological and cultural problems, economic problems, migrants' new settlement adaptation, and migration become a heavy burden. Migrants can not easily break their emotional ties with the places they have migrated to, and they have been suffering for a long time. The new living space filled with foreign elements is perceived as an unrecognized place, and fear and insecurity arise. People in the new living are also cautious, so they can not communicate quickly. Communication is the greatest need of migrants.

Keywords: Migration, Communication, Adaptation, Language, Culture.

*Prof. Dr., Hatay Mustafa Kemal University, Communication Faculty, e-mail: s.cereci@gmail.com

Göçmenlerin İletişim İhtiyacı : Enstrümanlar, Yollar, Mesajlar

Sedat CERECİ*

Öz

Göç, dünyadaki son zamanların en yaygın hareketi ve büyük sorunlarından birisidir. Dünyanın dört bir yanındaki insanlar, son elli yılda başka coğrafyalara taşınmış ve sıkça sorun yaşayan yeni hayatlarla tanışmışlardır.

Göçmenler iletişime çok fazla ihtiyaç duymuşlar ve sorunlarını başkalarıyla paylaşmak istemişlerdir. Göç hareketi, büyük sorunlara neden olmuştur ve insanlar bu hareketten fazlasıyla bunalmışlardır. Göçmenlerin uzun zamandır uyum sorunları vardır ve etraflarındaki insanlarla iletişim kurmakta güçlük çekmektedirler.

Daha önceden yurt içinde yapılan göçler, günümüzde uluslararası arenaya taşınmış ve dünya ekonomisinin temel dinamiklerinden biri haline gelmiştir. Dünya'ya yayılan para temelli siyasi sistem ve bu sistemin ekonomik, teknolojik altyapısında göçleri şekillendirmiştir. Ancak, her göç hareketi beraberinde bir takım sorunlar getirmektedir: Sosyo-kültürel problemler, ekonomik problemler, yerleşim adaptasyonu göçmenler için ağır bir yük haline gelmiştir. Ne kadar hazırlıklı olursa olsunlar göçmenler mutlak bir şaşkınlık ve uyum sorunu yaşamaktadırlar. Göçmenler, göç ettikleri yerlerde ayrıldıkları vatanları ile olan duygusal bağlarını kolayca koparamazlar ve uzun zaman acı çekerler.

Yabancı unsurlarla dolu yeni yaşam alanı, tanınmayan bir yer olarak algılanır; korku ve güvensizlik ortaya çıkar. Yeni yaşam alanındaki insanlar göçmenlere temkinli yaklaşır, bu yüzden göçmenler iletişim sorunu yaşarlar. Konaklama ve beslenme en önemli ihtiyaçlar gibi görünse de göçmenlerin yaşadığı psikolojik sorunlardan dolayı iletişime daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Göç, İletişim, Uyum, Dil, Kültür.

*Prof. Dr., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi , İletişim Fakültesi, e-posta: s.cereci@gmail.com

Introduction

Migration is one of the main problems of the world in the modern age. One of the biggest problems faced by migrants who move from one place to another for different reasons is the problem of harmony and communication (Heavey vd., 1996: 799). Migrants often suffer from emotional depression and burden in the new settlement where they relocate, adapting to existing conditions and communicating with people around them. Immigrants and asylum-seekers, who do not feel themselves at first place in the new settlement, also have psychological problems in a short time because they have difficulty in communicating (Zhu, 2015: 17). Adaptation and orientation trainings are provided and adaptation is facilitated in order to facilitate the integration of migrants or asylum-seekers in new settlements and to facilitate their lives in some countries such as Canada and the United States, .

This study examines the concept and practice of migration starting from the nature of immigration, evaluates the communication problems experienced by migrants and asylum seekers and proposes convenient ways for migrants. In recent years, wars, conflicts, racial or religious reasons have accelerated the migration and many countries in the world have started to struggle with the problems caused by immigrants or asylum seekers (Kofman, 2018: 42). Migration is now a huge global problem.

In 2015, there are 244 million migrants in the world (WorldMigrationReport, 2018: 13). Migration is experienced not only in certain regions of the world. Migration is experienced in developed countries and also in underdeveloped countries. Migration changes the demographic structure and changing the demographic structure causes communication problems (Jensen, 2004: 58). Thus migration causes many problems in a society and in a developing economy.

Migration, which is the reality of changing the entire habitat and the world emotionally rather than changing a place, firstly leads to insecurity and anxiety. In a new setting, people are looking for people, acquaintances, and objects they can trust (Gurieva and Kinunen, 2014: 180). While psychological effects of migration vary depending on the

personality traits, characters, experiences and accumulations of people, a constant condition becomes the need for communication. Because of the physical and emotional changes experienced by the people who migrate, they need communication environments and people who can share their feelings and opinions and explain themselves (Esses et al., 2010: 643). Due to the communication needs of migrants, some states form private institutions or institutions.

Human beings, as well as other people, have a relationship with the objects in the area and the place where they live. This means new relations with the new environment and assets (Wickramasinghe and Wimalaratana, 2016: 26). Undoubtedly, it is directly related to the concepts of migration, existence, identity, sovereignty, status, and directly affects the position and roles in human relations. In this context, some people or groups may also migrate to change their status, identity or roles, or with sovereignty accounts (Kasnauskiene and Seskaite, 2012: 147). Migration emerges as a multifactorial movement that cannot be based on a single cause, sometimes due to material and sometimes non-material reasons.

Communication emerges as the biggest problem of immigrants. Immigrants have great problems in communication all over the world (Ahad and Banulescu-Bogdan, 2019). For this reason, migrants are organized among themselves in some countries and they have tried to address their communication needs. Some immigrants try to communicate using modern technologies, especially new media (Cinar, 2016: 71). Networks in the new media have brought together migrants and shared their messages. In this context, modern technology has benefited migrants (Park and Waldinger, 2017: 37). Some research focuses on the organization and communication of migrants with digital media.

Migration Theory

Immigration, which is one of the biggest problems of the world, is transformed into a disaster with the problems of immigrants communicating or not communicating. It is one of the main problems that migrants can communicate, explain and understand both among themselves and with people in the place they migrate (Iversen et al., 2013: 75). Migrants, on the

one hand, try to carry the memories of the places they are sent emotionally, while still trying to keep them alive, while also trying to adapt to where they came from. They are trying to communicate with each other and with other people in the place where they live in a new atmosphere in the humanadaptation process, which they have been forced too hard (Vansea and Boso, 2014: 63). Communication, which is a natural requirement of humanity, must be resolved in every situation.

Lee, who described immigration as a permanent or partial permanent change of the place of residence, did not comment on the other details of the migration (Lee, 1966: 53). Mangalam gave a more comprehensive definition and defined migration as a move away from a geography, creating different effects, with an emphasis on values and social order (Price, 1969: 135). Peterson evaluated migration in three groups as forced migration, immigration and mass migration (Krishnan and Odynak, 1987: 391). Theorists such as Zimmerman and Massey argue that immigration is about absolute money, labor and economy (Gheasi and Nijkamp, 2017: 3). Nowadays, it is known that most of the migrations in the world are made for economic reasons besides war and conflict.

Zelinsky argues that migration is an inevitable reality of the modern age and it also relates the migration to the development of societies (Zelinsky, 1971: 233). According to Ravenstein, migration is experienced towards developing cities (Wright and Ellis, 2016: 21). The industrial cities are attracting people more naturally with their light, glamorous urban charm.

People have migrated from one place to another throughout history, as a result of migrations to resources, where resources and yield are abundant, there are problems of power, sharing, education and communication (Verschueren, 2008: 31). The existing means of communication, tools, roads or guides were often inadequate, and migrants experienced problems for a long time. According to the macro-migration theory, population of immigrants increase in large capitals (Wimalaratana, 2016: 26). Micro theory, on the other hand, speaks of migrations of personal material.

In the modern world, which is governed by the capitalists and the

monetary equivalent of almost everything, migrations are realized by making business, wages and money calculations (Abramitzky and Boustan, 2016: 36). According to immigration theorists, the period of individual migration has been over, and the period of international mass migration, in which global capital has led people and shaped by markets, has begun (King, 2013: 28). In the modern world where physical existence and human relations become increasingly complex, the problems experienced by the immigrants have also increased.

Various sociological theorists, who set off from Wallerstein's work (1974), have linked the origins of international migration to the structure of the world market, which has evolved since the 16th century, not by the division of labor market into specific national economies (Druckman, 2001: 243). According to this theory, the influence of capitalist economic relations on environmental and non-capitalist societies creates a mobile population prone to immigration abroad. According to this theory, the expansion of the surrounding capitalist relations creates a mobile population that is prone to migrate abroad in non-capitalist societies (Massey et al., 2014: 24). In the modern world, almost all of the younger generation are inclined to migrate and migrate.

Anatomy of Migration

Migration is an action to find better, more comfortable and safer physically and spiritually is defined as a sociological and anthropological. The fact that migration is now an intercontinental movement is interpreted as the fact that people, in spite of all possibilities in the modern age, feel safe and unwell (Brettell, 2009: 665). Migration since the early ages is mostly due to concerns about nutrition and shelter, then with security concerns and in the modern age with work and money concerns.

Roughly, migration, which is defined as people being displaced for different reasons and living in another place, is characterized as a movement that causes economic, political, cultural and many other effects all over the world and leads to many problems (Dingle and Drake, 2007: 119). Political problems, disagreements, customs, education and work obligations, marriages, job assignments, religious and racial reasons lead

people to immigration (Khan et al., 2012: 28). Some of the immigrants are willing / voluntary, while others are made obligatory or involuntary.

One of the necessary conditions for human life is the feeling of belonging to the place where man lives. Feeling belonging to the place where he lives, brings with him confidence and peace (Ralph and Staeheli, 2011: 525). Migration is damaging all these. People can not find in the new settlement where they have left before they lived and left. This is a spiritual state (Leon and Dziegielewski, 1999: 77). Newly settled place, the environment is very similar to the old, even though the people there are very familiar, initially due to the first foreigner concerns and concerns are experienced for a while.

Migration is not only a physical movement, but perhaps an affect that affects a person's spiritual existence and behavior. In this context, communication, which is basically a spiritual action, is gaining a new form with the migration and immigrants feel the need for communication (Collett and Gidley, 2012: 34). Although migrants move to a new place with new hopes, dreams or promises, the effects, memories, friendships, material or spiritual remnants of the place they live in before constitute some problems. At the very least, they need intensive communication to share troubles and to get used to the new place as soon as possible (Taglieri, 2013: 141). At this point, they need tools, environments, guides that are easily accessible.

Migrants who are in a state of surprise and anxiety because of physical and emotional change are looking for people from where they are prepared to migrate, to feel close to themselves, to discuss their concerns, and to learn what can be done where they migrate. The facilities and activities provided by the official institutions on this subject are very useful (Arbogast, 2016: 63). Migration, which is a struggle for survival, is no longer an individual or a group, it is a social movement. Every phase of migration directly affects the society and leads to new forms and structures in social structure (Wiese, 2010: 149). Most of the migrants are settled in the same or near places, because they are concerned about continuing to live by adapting to the new settlement.

Character of Communication

Communication, which is a compulsory action to be a human being, does not change from geography to geography, climate to climate, genetic structure or political regime such as other humane features; the most natural elements of the most natural form of developing human interaction (Ruggiero, 2016: 14). Basically, the communication action based on understanding and telling involves the efforts of transferring people's thoughts, feelings and views to other people. The communication process, which consists of a transmitter transmitting a message, a channel for transmitting the message, a receiving element receiving the message, and the feedback, which is the complementary message sent by the receiving element back to the transmitting element, is the humane that brings people together, understanding, reconciling, merging, integrating, solving problems. It is a process (Cereci, 2002: 64). The communication action, which is the result of human mental efforts, requires a rational logic as in other areas of life (Sayles, 1987: 67). It is the intellectual conditions required by the communication process to regulate the thoughts, emotions and views of the human being, in which environment, by which means to use, which rhythms to repeat and in detail the other elements of communication.

Taking into account the actions, productions and remnants of the history, it can be said that all the efforts of people are towards transferring their thoughts, thoughts, feelings, impressions to other people and future generations (Morreale et al., 2000: 21). It is seen that all the elements that make up the life of the art products that enable other people to understand themselves are formed on the basis of explaining, understanding and communicating. People believed that by communicating, human beings will find a way to feel human and to share life with other people (Cereci, 2002: 28). The communication adventure, which they started by using natural ways to establish the easiest and most accurate communication, has reached the techniques that convey the messages in the highest quality and eye-catching manner in the age of technology.

Communication, both physically and culturally far away from each other, bringing together people, bringing together and sometimes they have

the quality of a whole (Constantin, 2014: 2013). Many different tools are used in the communication processes, which often bring people who are unlike each other closer, and bring them together on a consensus basis. Through communication, individuals learn to recognize each other and themselves, learn what kinds of relationships and collaborations with each other and how they can participate in production (Stafford and Reske, 1990: 277). The relations developed with communication accelerate the process of creating culture and civilization.

Communication is a process that involves every message a person wants or wants to share with other people. It is mentioned about the communication actions that occur between more than one person to communicate from the recognition, to see from seeing, to see from the point of view to communicate, to derive from the act of conveying, and in the name state communication. Because communication is an action that takes place between more than one person, it is the basis of civilization, which means living in a decent manner. Communication contains speaking, thinking, reasing, observing, writing, looking, understanding, realizing and many other civilization components (Murray, 2017: 13). Immigrants first want to feel that they are human and therefore, they want to communicate as the first requirement of being human.

Immigrants have more messages than others because of trauma of migration. They are the people who need communication the most (Hargie, 2016: 33).

Communication Problems of Immigrants

The first problem experienced by those who migrated to a new settlement is the problem of belonging to the newly settled place. This is because the effects of the old settlement, where the emotional migration begins, still remain intact in the memory, in the emotional world (Kenneth and Naerssen, 2003: 72). Migrants encountering a new environment and new people are trying to adapt to the new settlement by looking for a familiar acquaintance, an article, a voice. It's not time to feel any belonging. Everything is very new and unfamiliar (Roa, 2016: 237). A new settlement, the new people, the new conditions to get used to and to feel self-educated, large-minded

people in a shorter time for real people, uneducated, narrow-minded people have great problems in this regard (Reed-Danahay and Brettell, 2008: 69). Especially those who migrate due to economic or cultural reasons feel that they belong to the new settlement after a long time, some of them do not have this feeling.

While migration is a heavy psychological burden in itself, there is also a physical weight of migration. Preparation, transportation, preparation of new settlement area, installation of goods, infrastructure expenses etc. it is a great distress for man (Niebuhr, 2006: 21). At the new place of migration, trying to keep some pieces of old life alive is another problem. Leaving old life alone is a cause of depression (Kaushik and Drolet, 2018: 9). One of the biggest problems of immigrants is their fearful and cautious attitudes at the place they migrate, as well as their cautious behavior towards the people they settle in. In the beginning, no one quickly adopt and communicate with each other (Budarick, 2016: 173). While the process of adaptation and adaptation is sometimes completed in a few days, sometimes it takes months, years.

One of the issues that migrants suffer most is that they cannot find someone who will introduce them to the environment and culture and introduce themselves to the inhabitants. They clearly need a guide (Kofman, 2018: 42). Almost everyone who immigrates is trying to be with the people who know the same fate in their immediate surroundings, who come from the same place, if possible, they already know. A new environment, new people and a new culture always confuse, sometimes turn into obsession (Romankiewicz et al., 2016: 104). When migrants cannot communicate with those around them, they are stretched, they think they are inadequate, they are overwhelmed.

However, the first subject to which migrants are compulsory is the need to adapt to the conditions and culture of the place they are newly settled (Fielmua et al., 2017: 165). Like other indigenous people, migrants must first respect the law and then respect ethics and social values. While it is difficult to follow the rules introduced for the first time under the heavy burden of immigration, adaptation with the help of the people in the region

is facilitated (Gemenne & Blocher, 2016: 8). One of the first conditions for adaptation and orientation is the provision of adequate means and means of communication for migrants (Madsen and Naerssen, 2003: 72). Migration researchers constantly study on the communication needs of migrants.

Immigrants try every way to get rid of the severe trauma of migration. They continue their partnership by establishing simple civil society organizations in many places (Schmidtke, 2018: 151) Immigrants form transmission channels through social media and communicate each other in some countries (Dekker and Engbersen, 2014, 411). Seeing each other in digital networks makes immigrants happy.

Conclusion

Migration throughout the world since the early ages has reached a dimension that even the administrations cannot control with the modern age, and individual or group migration has turned into international mass migrations. Migrations due to political, economic, social and other causes are not only physical displacement, but also cause spiritual consequences and problems. Migration has also changed the form and meaning for the money based, capitalist and colonialist approach of the modern age, and the migration based on labor, wages and monetary interest accounts has increased. The effects of immigration did not only remain material, but there were spiritual problems that would undermine the emotional structures of the migrants.

The biggest problem that migrants face at the place they migrate is communication. Abandoned by leaving their important values where they came from, people who migrate cannot leave their old life emotionally and want to share their memories, aspirations and distresses and adapt to the new settlement areas as soon as possible. For this, they need people, available ways and tools to communicate with. Because they have so much to say, they are very comforting to listen to. For this reason, in their new world, they need shelter, nutrition facilities, more than money, communication environments and tools.

While some states are trying to address the migrants' communication needs through institutional means, the indigenous peoples of some cities

help them to adapt and orient themselves. While providing the official opportunities for the immigrants to solve the communication problems, adapt them to the new settlement as soon as possible and enter into the positive communication processes with the people around them, the whole community should be educated and assisted the immigrants.

In some countries, migrants organized and tried to adapt to the cities. Modern technology and especially new media help them much and immigrants communicate each other via new media and networks. Although migrants use all opportunities, they still have communication problems. National and local authorities have a great responsibility in this regard.

The problem of migration requires not to tolerate migrants, but to manage migration in a systematic way.

References

- Abramitzky, R. and Boustan, L. P. (2016). Immigration in American Economic History. *National Bureau of Economic Research*, <https://www.nber.org/papers/w21882.pdf>, 16.05.2019.
- Ahad, A. and Natalia Banulescu-Bogdan, N. (2019). Communicating Strategically about Immigrant Integration – *Policymaker Perspectives*. <https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/communicating-strategically-about-immigrant-integration-policymaker-perspectives>, 16.05.2019.
- Arbogast, L (2016). *Migrant Detention in the European Union*. Paris: Migreurop.
- Brettell, C. B. (2009). Anthropology, Migration, and Comparative Consciousness. *New Literary History*, 40 (3): 649-671.
- Budarick, J. (2016). Tracing the Global Themes of Media and Migration. *Cultural Studies Review*, 22 (2): 171-173.
- Cereci, S. (2002). *To communicate is to be human*. İstanbul: Metropol.
- Cınar, N. (2016). *Understanding the Motives for Joining Ethnic Online Communities: A Study of Turks in Norway*. *Journal of Yasar University*, 11 (42): 67-76.
- Collett, E. and Gidley, B. (2012). *Attitudes to Migrants, Communication and Local Leadership (AMICALL)*. Oxford: ESRC Center on Migration, University of Oxford.
- Constantin, E. C. (2014). The Need for Effective Communication. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116: 2010 - 2014.
- Dekker, R. and Engbersen, G. (2014). *How Social Media Transform Migrant Networks and Facilitate Migration*. *Global Networks*, 14: 401-418.
- Dingle, H. and Drake, V. A. (2007). *What Is Migration?* *BioScience*, 57 (2): 121.
- Druckman, J. N. (2001). *The Implications of Framing Effects for Citizen Competence*. *Political Behavior*, 23 (3): 225-256.

Esses, V. M. and Deaux, K. and Lalonde, R. N. and Brown, R. (2010). *Psychological Perspectives on Immigration*. Journal of Social Issues, 66 (4): 635-647.

Fielmua, N. and Gordon, D. and Mwingyine, D. T. (2017). *Migration to North-Western Ghana*. Journal of Sustainable Development, 10 (6): 155-168.

Gemenne, F., and Blocher, J. (2016). *How Can Migration Support Adaptation? . Adaptation Nexus*. Migration, Environment and Climate Change: Working Paper Series, 1: 1-16.

This document has been produced by the European Union (EU). The views expressed by the EU or the International Organization for Migration.No. one/

Gheasi, M. and Nijkamp, P. (2017). *A Brief Overview of International Migration Motives and Impacts, with Speciation c Reference to FDI*. Economies, 5 (31): 1-11.

Gurieva, S. and Kinunen, T. (2014). *Social-Psychological Model of the ants Migration Circle ”: Potential Emigrants, Migrants, Remigrants*. Open Journal of Social Sciences, 2: 174-182.

Hargie, O. (2016). *The Importance of Communication for Organizational Effectiveness*. Psicologia do Trabalho e das in Organizações, Portugal: Axioma, Braga.

Heavey, C. L., and Larson, B. M., and Zumtobel, D. C. and Christensen, A. (1996). *The Communication Patterns Questionnaire: The Reliability and Validity of a Constructive Communication*. Journal of Marriage and the Family, 58 (3): 796-800.

Iversen, V. C. and Mangerud, W. L. and Eik-Nes, T. T. and Kjelsberg, E. (2013). *Communication Problems and Language Barriers Between Foreign Inmates and Prison Officers*

Jensen, D. (2004). *Old Language from Words*. Trans. Ela Altug. Istanbul: Dharma.

Kasnauskiene, G. and Seskaite, J. (2012). *The Causes and the Economic*

Impact of Immigration: Empirical Evidence for Lithuania. International Journal of Social Sciences and Humanity Studies, 4 (1): 139-148.

Kaushik, V. and Drolet, J. (2018). *Settlement and Integration Needs of Skilled Immigrants in Canada.* Socieal Sciences, 7 (76): 1-14.

Khan, S., and Sajid, M. R. and Gondal, M. A. and Hafeez-ur-Rehman (2012). *Why do people migrate? An Investigation of the Major Factors behind Kharian to Norway.* Germany: LAP Lambert Academic Publishing: 16-31.

King, R. (2013). *Theories and Typologies of Migration: An Overview and A Primer.* Malmö: Malmö Institute for Migration, Diversity and Welfare (MIM) Malmö University.

Kofman, E. (2018). Family Migration as a Class Matter. *International Migration*, 56 (4): 33-46.

Krishnan, P. and Odynak, D. (1987). A Generalization of Petersen's Typology of Migration. *International Migration*, 25 (4): 385-397.

Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration. *Demography*, 3 (1): 47-57.

Leon, A. M. and Dziegielewski, S. F. (1999). *The Psychological Impact of Migration: Practice Considerations in Working with Hispanic Women.* Journal of Social Work Practice, 13 (1): 69-82.

Madsen, K. D. and Naerssen, D. (2003). *Migration, Identity, and Belonging.* Journal of Borderlands Studies, 18 (1): 61-75.

Massey, D. S. and Arango, J. and Hugo, G. and Kouaouci, A. and Pellegrino, A. and Taylor, J. E. (2014). *An Evaluation of International Migration Theories.* Journal of Migration, 1 (1): 11-46.

Morreale, S. P. and Osborn, M. M. and Pearson, J. (2000). *Why communication is important.* Journal of the Association for Communication Administration, 29: 1-25.

Murray, C. (2017). *The Happiness of the People. Culture and Civilization,* Ed. I. L. Horowitz, New York: Routledge.

Niebuhr, A. (2006). *Migration and Innovation Does Cultural Diversity Matter for Regional R & D Activity?* DiscussionPaper, 14: 1-38.

- Verschueren, J. (2008). *Intercultural Communication and the Challenges of Migration*. *Language and Intercultural Communication*, 8 (1): 21-35.
- Wickramasinghe, A. A. I. N. and Wimalaratana, W. (2016). *International Migration and Migration Theories*. *Social Affairs*, 1 (5): 13-32.
- Wiese, E. B. P. (2010). *Culture and Migration: Psychological Trauma in Children and Adolescents*. *Traumatology* 16 (4): 142-161.
- Wimalaratana, W. (2016). *International Migration and Migration Theories*. *Social Affairs*, 1 (5): 13-32.
- World Migration Report, (2018). *World Migration Report 2018*. https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en.pdf. 30/07/2018.
- Wright, R. and Ellis, M. (2016). *Perspectives on Migration Theory, Geography, International Handbooks of Population 6*, Ed. M. White, S: 11-30, Washington: Springer.
- Zelinsky, W. (1971). *The Hypothesis of the Mobility transition*. *Geographical Review*, 61, 219-249.
- Zhu, Y. (2015). *Brokering Identity and Learning: Citizenship: Immigration*. *Journal of Social Science Education*, 14 (3): 9-19.

Kırılğan Devlet ve Zorunlu Göç İlişkisini Suriye Üzerinden Okumak

Pınar ÇUHADAR*

Öz

Kurumların ekonomik, siyasal ve sosyal alanlardaki işlevi önemli bir araştırma konusudur. Kırılğan devlet kavramı, zayıf kurumlara sahip olan, iç politikadaki istikrarsızlıklardan kaynaklı iç çatışma ve şiddetin yüksek olduğu ülkelerin tamamı için kullanılmaktadır. Bu kavram üzerine inşa edilen birçok çalışma olmakla birlikte “kırılğan devlet” üzerinde uzlaşma sağlanmış bir tanımlama değildir. Zira kırılğan devlet kavramı, iç çatışmaların nedenlerini tekdüzeleştirme veya aşırı basitleştirme ile eleştirilmektedir. Bu çalışmanın amacı, zorunlu göçlerin doğmasına da neden olan devlet yapılarının niteliklerini ortaya koymak amacı ile kullanılan kırılğan devlet kavramını irdelenmek ve Suriye’de yaşanan çatışma ve göç hareketlerini bu çerçevede değerlendirmektir. Buna göre; kamu hizmetlerinin sunumundaki zaafklar ve etkin çalışmayan ekonomik sistemin yarattığı kırılğanlık, hiyerarşik yönetim kurumlarının oluşturulması ile çözümlenmenin çok ötesine geçmiş görünmektedir

Anahtar Kelimeler: Zorunlu Göç, Kırılğan Devlet, Yönetişim

* Doktor Öğretim Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, e-posta: pinarozdemircukadar@artuklu.edu.tr

To Read Syria over Fragile State and Forced Migration Linkage

Pınar ÇUHADAR*

Abstract

The function of institutions in economic, political and social fields is an important research topic. The fragile state concept is used for all states where have weak institutions and political instability that causes internal conflict and violence. Despite of constructing many studies on the concept of fragile state, there is not a consensus on meaning of concept. Because the concept is criticized why unformalized and oversimplification of explaining internal conflict' reasons. The aim of this study is to examine the concept of fragile state that used for explaining qualifications of state structures which causes forced immigrations and to evaluate the Syrian conflict and migration movements in this framework. Evidence supports that the weakness in the provision of public services and the fragility created by the ineffective economic system need resolutions beyond the creation of hierarchical governance institutions.

Key Words: *Forced Migration, Fragile State, Governance*

*Assistant Professor Dr., Mardin Artuklu University, Economics and Business Administration Faculty, Economics Department, e-mail: pinarozdemircukadar@artuklu.edu.tr

GİRİŞ

Soğuk savaş sonrası dönemde, birçok ülkenin ekonomik, sosyal ve siyasal olarak yeni düzene uyumlanma çabası içine girmesi, zorunlu göç hareketlerinde gözle görülür bir artışa neden olmuştur. Fakat 2013 yılından bu yana sığınmacıları da kapsamak üzere göç hareketlerinin ivme kazandığı tespit edilmektedir. Birleşmiş Milletler, 2015 yılı sonu itibarıyla, zorunlu olarak yer değiştiren kişi sayısının son otuz yılın en yüksek düzeyine gelerek 20.3 milyona ulaştığını söylemektedir. Zorunlu olarak göç edenler, ekonomik, siyasal, sosyal ve çevresel vb. birçok faktörden dolayı yer değiştirdiğinden bu konuda sınıflama yapmak oldukça güç görünmektedir. Fakat tüm bu zorluklara rağmen küreselleşmenin yarattığı yoksulluk ve gelir dağılımı adaletsizliği, devlet kapasitesinin zayıflığı, ekonomik ve siyasi seçkinlerin tesis ettiği dışlayıcı kurumların yarattığı ekonomik istikrarsızlık, şiddet ve artan kırılganlık zorunlu göçlerin başlıca nedenleri olarak görülmektedir. Göç hareketlerinin bir diğer boyutu, formel yollarla küresel sisteme uyum sağlayamayan dışlanmış grupların enformel ağlar aracılığıyla ve gayri resmi yollarla gelişmiş dünya ile bağ kurabilmesine imkân tanınmasıdır. Tüm bu faktörler bir arada incelendiğinde zorunlu göçler, küresel sistemin başarısızlıklarının bir sonucu olarak değerlendirilmektedir (Castles, 2003: 14-17; Grip, 2016:255).

Woodward (2004)'a göre, devletlerin kapasitelerinin sınırlanarak başarısız hale gelmelerinde, serbest piyasa ekonomisini ve küreselleşmeyi geliştirmekte olan ülkelere tek seçenekleriymiş gibi sunan IMF (International Monetary Fund- Uluslararası Para Fonu) ve WB (World Bank-Dünya Bankası) gibi kurumların etkisi de göz ardı edilmemelidir. Uluslararası sistem, geliştirmekte olan ülkeleri finansal ve ticari alanlarda küreselleşmenin rekabet alanı içine iterken devleti sosyal politika alanlarından geri çekmektedir. Bu durum ülke içindeki gelir dağılımının bozulmasının ve yoksulluğun başlıca nedenlerindedir. İkinci nokta ise devletlerin sorumluluk alanları ile ilgilidir. Zira uluslararası kurumların küresel problemlerin çözümünde işbirliği yapma isteği her geçen gün azalmaktadır (BMMYK, 1997); gayri resmi mal ve insan akımlarının tamamı sınırlarını koruyamayan devletlerin terör ve suç ihraç etmesine neden olmaktadır. Nitekim toplumun devletin kendilerini koruyamadığı algısına kapılması, bir çıkış yolu olarak şiddeti

kullanan örgütlerin ve iç çatışmaların doğması sonucunu da beraberinde getirmektedir. Bu bakımdan içsel ve dışsal baskılara rağmen, devletin yasal kurumlarında vücut bulan toplumsal olarak baskılarla başa çıkabilme kapasitesi, ülkenin kırılğanlık düzeyini belirlemektedir (Araya, 2013: 63). Güçlü hükümetler, insan güvenliğini zora sokan tüm durumları bertaraf edebilme becerisine de sahiptir. Zayıf yönetişimin olduğu ülkelerde ise hükümetin temel kurumlarının yanı sıra yasal düzeni ve mülkiyet haklarını tesis eden kurumlarında işlevsizleştiği görülmektedir. Bu nedenle insanlar, bu hakları temin edebilecekleri başka ülkelere doğru göç etmektedir (Betts, 2013: 1-29).

2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaş nedeniyle eşine az rastlanır bir göç hareketi yaşanmış, birçok Suriyeli başta Türkiye olmak üzere bölge ülkelerine sığınmıştır. Halen yasal statüleri tartışılan sığınmacıların (Koç Korucu ve Akbıyık, 2015), ev sahibi ülkeler üzerindeki ekonomik, siyasal ve toplumsal etkileri, bu konuyu disiplinler arası, çok boyutlu bir araştırma alanı haline getirmektedir (Fiddian-Qasmiyeh, Loescher, Long ve Sigona, 2014; 1-14).

Bu çalışmanın amacı, birçok alanda işlevlerini yitirerek zorunlu göçlerin doğmasına neden olan devletlerin niteliklerini ortaya koymak amacı ile kullanılan “kırılğan devlet” kavramını irdelemek ve Suriye’de yaşanan çatışma ve göç hareketlerinin kırılğan devlet yapısıyla ilişkisini değerlendirmektir. Bu değerlendirme çerçevesinde Suriye’den diğer ülkelere yönelen kitlesel göç dalgasının kırılğan devlet yapısıyla ilişkili olup olmadığı sorusuna yanıt aranacaktır. Bu amaçla çalışmanın ilk bölümünde devlet kapasitesi ve kırılğanlık kavramları incelenmiş, kavramın sınırlılıkları üzerine yürütülen tartışmalar özetlenmiştir. Çalışmanın takip eden bölümlerinde ise kırılğanlığın melez yönetim yapıları ve zorunlu göçle ilişkisi ortaya konmuştur. Çalışmanın üçüncü bölümünde kırılğan devlet kavramı ve zorunlu göçler arasındaki ilişki Suriye’de ortaya çıkan durumu değerlendirmek üzere ele alınacak, son bölümde de çalışmadan elde edilen sonuçlar değerlendirilmektedir.

1.DEVLET KAPASİTESİ VE KIRILGANLIK

Ülkelerin refah seviyeleri arasındaki farklılıkların nedenlerini açıklama çabasında olan gelişme iktisadı, son dönemde klasik bakış açısının dışına çıkarak coğrafya, kültür ve kurumların ekonomik faaliyetlerin başarısı üzerine etkilerini de irdelemeye başlamıştır (Özdemir, 2015). Ekonomik gelişmenin kurumlarla birlikte açıklanması, kırılğan devlet kavramının siyaset bilimi kadar gelişme ekonomisi literatüründe de yer edinmesini sağlamıştır. Kırılğanlık, vatandaşlarının temel ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalan, zayıf yönetimle birlikte yoksulluğun ve yozlaşmanın devlet içinde süreklilik kazanmasına neden olan, ülke içi ve sınır güvenliğini sağlayamayan, çatışmaya, şiddete ve dolayısıyla sivil iç savaşa yatkın devletleri nitelemek için kullanılan bir ifadedir (Bertocchi ve Guerzoni, 2010:2).

Kırılğan devletler aynı zamanda devlet kapasitesi gelişmemiş olan devletlerdir. Devlet kapasitesi, farklı alanlarda devletin fonksiyonlarını yerine getirebilme becerisini ifade etmektedir. North'un kavramsallaştırması ile kurumlar, devlet kapasitesini şekillendiren temel unsurlardır. Zira kurumsal yapılar, ekonomik gelişmeyi tesis edebildikleri gibi gelir dağılımı adaletsizliği, siyasi şiddeti ve iç çatışmaları da teşvik edebilirler. Bu bakımdan devlet kapasitesi, alınacak ekonomik ve siyasi kararların kısıtlarını belirlemektedir. Devlet kapasitesi, mülkiyet hakları ve sözleşmelerinin uygulanması yoluyla, kamu mallarının sunumu ve gelir artışı ile birlikte arttırılabilir. Devlet kapasitesini geliştirmek için yaptığı yatırımlara bağlı olarak üç tip devlet tanımlanabilir. Bunlardan ortak çıkar devleti, gelirlerin toplumu oluşturan tüm gruplar arasında eşit şekilde paylaştırıldığı devlettir. Özel çıkar devleti, siyasi güç sahiplerini sınırlandıracak siyasal kurumsal mekanizmaların yeterince çalışmadığı devletlerdir. Zayıf devlet, kural koyucu sınıf üzerine zayıf kısıtların konduğu devlettir (Besley ve Persson, 2014:932-938).

Devlet kapasitesinin yetersizliğini anlatmak için kullanılan kavramlardan bir diğeri de başarısız devlettir. Çoğunlukla birbiri yerine kullanılan bu iki kavramın ortaya çıkış dönemleri ve nedenleri farklıdır. Başarısız devlet kavramı, dış politika analistleri tarafından, 1990'larda soğuk savaş dönemi sonrası, çeşitli ülkelerde iç çatışmaların artışı üzerine devlet kurumlarının bölünmesi, ekonomik durgunluk ve güvenlik alanındaki

problemler sonucunda ortaya atılmıştır. Bu dönemde benzer kavramlar bu durumu tasvir etmek için kullanılsa da başarısız devlet ifadesi, özellikle 11 Eylül’de ABD (Amerika Birleşik Devletleri)’ye yapılan saldırı sonrası, ABD analistleri tarafından uluslararası güvenlik sorunlarını anlatmak için kullanılmıştır. Kırılğan devlet kavramı ise özellikle dış yardım veren ülkeler tarafından gelişme, insani destek ve barış inşası konusunda yardım alacak ülkeleri nitelemek amacıyla kullanılan bir kavram olmuştur. Bu kavramla, özellikle 2000’li yılların ortalarından sonra, en yoksul ülkeler olmalarına karşın yardım veren ülkelerin yardımlarını temin edemeyen ülkeleri tanımlamak hedeflenmektedir. Fakat analistler, *kırılğan devlet kavramını*, zayıf kurumlara sahip olup iç politikadaki istikrarsızlıklardan kaynaklı iç çatışma ve şiddetin yüksek olduğu ülkelerin tamamı için kullanmaktadır (Nay, 2011). Burada tartışma konusu olan nokta, toplumun seçtiği politika ve amaçları yerine getirmesi gereken devletin, Weberyen bakış açısıyla sahip olması gereken zor kullanma tekeli yitirmiş olmasıdır. Devlet gibi toplumun üzerinde antlaşmaya vardığı ve zor kullanma tekeli elinde bulunduran bir kurumun olmaması, toplumun kendisi içinde ontolojik bir sorun haline gelme riski taşımaktadır. Zira uluslararası düzende de benzer şekilde gücün doğru şekilde kullanılmasını sağlamak için kurumlar oluşturulmuştur (Woodward, 2004: 2).

1.1.Kırılğan Devlet Kavramına Eleştirel Bakış

Kırılğan devlet literatürünü inceleyen Nay (2012), yapılan bilimsel çalışmalarda, *kırılğan* kavramının şiddet ve yoksullukla mücadele eden ülkelerin durumu üzerine koyduğu kısıtların özellikle 2006’dan sonra tartışılmaya başlandığını vurgulamaktadır. Kırılğan devlet kavramı üzerine inşa edilen teorik ve uygulamalı birçok çalışma olmakla birlikte kırılğanlık, iç çatışmaların nedenlerini tekdüze araştırılmasına veya aşırı basitleştirmelere neden olması yönüyle birçok eleştiriye de konu olmuştur. Putzel (2010)’e göre, kırılğan devlet kavramının doğru politikalar üretebilmesi için az gelişmişlik ve kırılğanlığın açık bir şekilde ayırt edilmesi gerekmektedir. Kongo, Haiti, Afganistan ve Somali gibi ülkelerde devletin fonksiyonlarını yerine getirememesiyle doğan çatışmalarla, Tanzania, Zambia ve Malavi gibi ülkelerin yoksulluğa rağmen uzun süre barış içinde yaşamaları durumu farklıdır. Nitekim kırılğanlık kelimesi, bu tip istikrar

sağlamış ülkelerin durumunu dışlamaktadır. Bu devletlerin durumu, ekonomik gelişme ve durgunluk açısından değerlendirilmeye daha uygun görülmektedir. Bu bakımdan *melez siyasi düzen* kavramı başlığı altında enformel ve formel yönetim sorunları da irdelenmektedir. Fakat tüm bu akademik kaygılar kırılğan devletlerin doğasını anlamaya yönelik olup somut politik değişimler yaratmamaktadır (Paris, 2011; 61-65).

Kavramın sınırlılıkları üzerine yürütülen tartışmalar beş noktada özetlenmektedir (Nay,2012; 5-13):

a-Siyasi etiketleme: Devlet başarısızlığı ve güvenlik tehditleri, batılı güçlerin amaçlarına ve çıkarlarına olanak tanımaktadır. Özellikle 11 Eylül sonrası, değişen güvenlik algısı neticesinde, gelişmekte olan ülkelere yapılan müdahalelerde kırılğanlık kavramına çokça yer verildiği görülmektedir. Nitekim bazı ülkeler eğer batı dünyası için güvenlik tehdidi yaratıyorsa *kırılğan* olarak nitelenmişlerdir. Dolayısıyla oldukça dar kapsama sahip bu tanımlamalar, uluslararası prensiplerden sıyrılarak manipüle edilmeye ve kamu otoriteleri tarafından zor kullanmaya yani uluslararası müdahalenin yapılabilmesi için meşru zemin yaratılmasına olanak tanımıştır.

b-Portmanto kavramlar: Kırılğanlık, her bir yazarın farklı amaçla kullandığı ve üzerinde uzlaşılammış durumları ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Yazarların ilgilendiği disipline bağlı olarak kavramın çerçevesi değişmektedir. Bu bakımdan tüm sözcük öbeklerini kapsadığı için kırılğanlık, portmanto kavramı olarak ifade edilmektedir.

c-Batı merkezilik: Kırılğanlık kavramı, siyasi kurumları çok basitleştirerek incelemektedir. Kavramı kullananların odaklandıkları, çoğunlukla Weberyen batılı devlet kavramı ve onun kurumsal özellikleridir. Bu yaklaşımda kurumlar, batılı devletlerin kurumsal yapılarına yaklaştığı oranda başarılı ve güçlü olarak addedilmektedir. Bu bakış açısı birçok tarihi ve kültürel özelliği dışarda bırakmaktadır. Sonuç olarak normatif batılı politikaların gelişmekte olan ülkelerin kurumlarına uyarlanması, kırılğanlığı ortadan kaldırmak için yapay çözümlerin bulunmasına neden olmaktadır.

d-Analitik indirgemecilik: Kırılğanlık tanımı, barış, istikrar ve gelişmeye katkı sunacak enformel kurumlara gereken önemi vermeyip yalnız devlet ve hükümet üzerine odaklanmaktadır. Ayrıca kavrama dayalı incele-

melerde, diğere ulusların etkisiyle ortaya çıkan yoksulluk, siyasi istikrarsızlık ve kırılğanlık yaratan faktörler dikkate alınmamıştır. Küreselleşmenin ekonomik, siyasi ve sosyal etkileri neticesinde diğere ülkelerin ihraç ettiğı kırılğanlık yaratan faktörlerin analizlerden dışlanması gerçekçi değildir.

e-Ampirik bulguların yetersizliğı: Devlet başarısızlığı veya kırılğanlığının uluslararası güvenlik ve az gelişmeyle ilişkisini somutlaştırmak, ampirik kısıtlardan dolayı mümkün görünmemektedir. Zira tanımlanması güç bir kavram üzerine ampirik kanıtlar sunmakta zor görünmektedir.

Bu eleştiriler, yeni kavramların kurgulanmasına da zemin hazırlamaktadır. Bu konuda kırılğanlığın veya başarısızlığın bir adım ötesine geçen *sınırlı devlet* kavramı daha geniş bir çerçeve sunma iddiasındadır. Sınırlı devlet ile yalnızca *işlevlerini yerine getirmeyen devleti* açıklamak ya da anlatmak hedeflenmemektedir. Sınırlı devlet tanımlaması, tüm devletlerin mevcut durumlarının, tarihsel evrimleri ile ilişkisini göz ardı etmenin yaratacağı yanlışlıklara dikkat çekmektedir. Nitekim bu durum, melez siyasi rejimlerin altında yatan enformel yönetim yapılarını, devlet dışı ve uluslararası aktörlerin yarattığı hiyerarşik olmayan heterarşik yapıları da dikkate alan daha geniş bir tanımlama ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir (Polesse ve Santini, 2018: 379-390).

1.2.Kırılğan Devlet ve Melez Barış Yönetişimi

1990'lı yıllarda, kamu yönetiminde etkinlik ve yönetim tartışmalarının literatürde yer edinmesi, gelişmekte olan ülkelere yapılan yardımların etkin kullanım sorunu tartışmalarını da beraberinde getirmiştir. Geleneksel yönetim kavramının *başkaları vasıtasıyla iş görmeğe* dayalı olan tanımı, yönetim ile birlikte başkaları ile birlikte iş görmeğe" dönüşmüştür. Kamu yönetiminde, yönetim anlayışının benimsenmesi, yönetilen ile yönetenin ortak bir hedefe ulaşmak amacıyla iş birliğı yapmasının kabulü anlamına gelmektedir (Fidan, 2010). Bu ülkelere yapılan yardımların etkin kullanılmasında yönetim kurumlarının önemine değinen WB, aynı dönemde yardımların etkinliğini de tartışma zeminine taşıdı. Bu dönemden sonra, yardımların daha iyi yönetim kurumları oluşturmuş ülkelere doğru kanalize edilmeye başlandığı görülmektedir. Yardımların iyi yönetim performansına sahip ülkelere yönlendirilmesi, etkin olmayan kurumlara sahip ülke-

lerin marjinalleşmesine de zemin hazırlamıştır. Ancak 2001 yılından sonra WB, yardımların etkinliği yerine barış tesisine katkıları ve kurumların güçlendirilmesine etkisini dikkate almaya başlamıştır (Grimm, Hebert ve Nay, 2014: 200).

Batılı siyasal ve ekonomik normlara göre oluşturulan yönetim kavramı, gelişmekte olan ülkelerin kendilerine özgü niteliklerini göz ardı ederek, kırılganlık konusunda doğru ölçütlerin geliştirilmesine engel olmaktadır. Kaplan (2014), durumu şu şekilde örneklendirmektedir: WB yoksulluğun önemli bir kırılganlık nedeni olduğunu söylese bile, Pakistan ve Nijerya gibi çatışmalı ülkelerin yoksul değil, orta gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Siyasi rejimler baz alındığında, Çin ve 2011 öncesi Libya otoriter olarak sınıflansa da iki ülke arasındaki benzerlik burada bitmektedir veya batılı anlamda yönetim kriterlerini tam olarak sağlamayan bir devlet, kamu hizmetlerinin sunumunu gerektiği düzeyde sağlıyor olabilmektedir. Nitekim yüksek yolsuzluğun olduğu Endonezya ve Vietnam, Libya, Gambiya ve Nijerya'dan daha kırılgan görülmektedir. (Kaplan, 2014: 49-51). Birçok gelişmekte olan ülkenin siyasal kurumları, demokrasi ve otokrasi arasında bir yerde konumlanmakta, tek bir sistemin karakteristik özelliklerini göstermemektedir. Bu bakımdan kırılgan devlet tartışmalarını siyasal rejimler üzerinden yürütmek, araştırmacıları konuyu doğru bir çerçevede içinde incelemekten alıkoyacaktır. Konu ile ilgili doğru yaklaşım ise devletlerin siyasal kurumlarının birbiriyle ilişkisini incelemektir. Zira akademik araştırmalar, kırılganlığı yaratan temel unsur olarak demokratik ve demokratik olmayan kurumların bir arada bulunmasıyla kurumlar arası eşgüdümün engellenmesini göstermektedir. Devlet kurumlarının dengede olabilmesi için seçim, katılım ve kontrol özelliğini taşıması gerekmektedir. Fakat bu üç özellikten biri diğerinden daha baskın hale gelip siyasal sistemi etkilemeye başladığında devlet kırılganlaşmaktadır. Akademik çalışmaların bu konuda vardığı sonuçlar, katılım ve kontrolün devlet kurumlarını güçlendirdiği yönündedir (Vallings ve Torres, 2005; 7-10). Devletlerin karşı karşıya kaldıkları sorunları çözme becerileri, toplumun işbirliği kapasitesiyle birlikte enformel ve formel kurumların, bu işbirliğini ulusal sorun alanlarıyla başa çıkabilmek için nasıl kanalize ettiği etkilemektedir. Bu konuda, toplumu birleştirici birer unsur olarak tarih ve kimlik, devlete;

ekonomik, sosyal ve siyasi çatışmayı çözümlenecek alanları yaratma imkânı tanınmaktadır. Eğer toplumsal kohezyon eksik ise siyasi bölünmeler ve zayıf yönetimler devletin yasal yapısının altını oyar hale gelmektedir (Kaplan, 2014: 52).

Çatışma çözümü için gelişmekte olan ülkelerin liberal olan ve olmayan ulusal ve yerel özgü toplumsal yapılar arasında bağ kurma çabaları “melez yönetim” başlığı altında ele alınmaktadır. Dolayısıyla melezlik, liberal olan ve olmayan norm, kurum ve aktörlerin bir arada olması durumunu ifade etmektedir. Bu kapsamda çatışma çözümünde uluslararası kuruluşlardan beklenen, evrensel normlarla yerel ve ulusal normlar arasındaki bağın kurulmasına katkı sunmalarıdır. Yalnızca liberal yönetim kurumlarını oluşturarak çatışmaları bertaraf etmeye çalışmak, yeni çatışma alanlarının doğmasına da neden olabilmektedir. Nitekim melez yapılar aracılığı çatışma çözümü özellikle Afrika ülkelerinde başarıya ulaşsa bile sürecin karmaşık olduğunu ve kendi iç çelişkilerini barındırdığını da kabul etmek gerekmektedir (Kumar ve Haye, 2012: 13-19; Belloni, 2012: 32-35).

2.KIRILGAN DEVLETLER VE ZORUNLU GÖÇ

1990’lardan bu yana ülkelerde yaşanan iç çatışmalar ve bu çatışmaların uluslararası etkileri konusunda geniş bir literatür oluşmuştur. Bilim adamları zorunlu göçler nedeniyle yer değiştiren kitleleri insani boyutundan ziyade iç çatışmalardaki rolleri çerçevesinde değerlendirmektedir. Bu bakımdan sivil halk, çatışan gruplardan birine dâhil olup ülkelerinde daha güvenli yaşama veya ulusal sınırlardan öte daha güvenli yerlere göç etme ikilemi ile karşı karşıya kalması açısından değerlendirilmektedir. İç çatışmaların yaşandığı ülkelerde rejim yanlısı askeri güçlerle karşıt olan gruplar, insanların kitlesel olarak yerlerini değiştirmelerinden stratejik açıdan faydalanma arayışı içine girmektedir. Öte yandan göçmelerin gittikleri yerle etnik bağlarının olması ve bunun iç dengelere olumsuz yansısıyla birlikte yerel halkla yaşanan gerginlikler, gayri resmi alanlarda çalışan yerli işçilerin işsiz kalması, kiraların artması gibi sonuçlar zorunlu göçlerin sosyoekonomik etkileri arasında görülmektedir. Fakat göçmenlerin gittikleri ülkelerde küçük girişimlerle birlikte ülke ekonomisine vergi katkısı sun-

dukları yönünde görüşlerde vardır. Bu alanda yapılan bir grup inceleme, insanların ülkelerini terk etme zamanlamalarıyla sosyal ağlara sahip olmaları ya da şiddetle geç tanışma durumlarının etkisini ortaya koyarken diğer bir grup çalışma göçmenlerin gittikleri ülkeler ve üçüncü ülkeler üzerinde yarattıkları güvenlik sorunlarıyla ilgilenmektedir. İlk dönem çalışmalar, zorunlu göç neticesinde mülteci veya sığınmacı statüsünde olan bireyler ve olası güvenlik riski konusunda mültecilerin/sığınmacıların sayısına odaklanmıştır. Konuyu daha dar bir alana odaklanarak irdeleyen çalışmalar, şiddet yaratan mülteci akımlarını incelemiş, mültecilerin gittikleri ülkelerle olan etnik bağlarının önemine değinmişlerdir. Buna çalışmalara göre mültecilerin gittikleri ülkelerde dışlanmış gruplarla bağ kurmaları, etnik çatışmalara neden olabilmektedir. Mültecilere yönelik şiddet hareketleri de diğer bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Zorunlu göçlerle ilgili olarak yapılan araştırmalarda incelenen diğer bir nokta ise ev sahibi ülkenin ekonomik ve siyasi gücüdür. Zira gittikleri ülkenin ekonomik kaynaklarının üzerinde önemli baskı yaratan göçmenler, toplumsal çatışmaların kaynağı haline gelebilmektedir. Bu noktada göçmenlerin yarattığı etki doğrudan doğruya gidilen ülkenin devlet kapasitesi ile ilgili olduğu görüşü de savunulmaktadır (Braithwaite, Salehyan ve Savun, 2018).

Konu kitlesel zorunlu göç hareketlerinde önemli yer tutan Ortadoğu ülkeleri özelinde değerlendirildiğinde zorunlu göç hareketlerinin kaynağı sömürge tecrübeleri, sömürge sonrası yönetimlerin politikaları, iç savaşlar, çatışmalar ve iç savaş sonrası ülkelerin içinde bulunduğu istikrarsız durum olarak görülmektedir. Ortadoğu’da uluslaşma süreci, İngiliz ve Fransız sömürgesi oldukları dönemlere kadar uzansa da, Arap kimliği bilincinin oluşmasının görece yeni olduğu kabul edilmektedir. Bu kapsamda kurgulanan vatandaş devlet ilişkilerinin şekli, devletin vatandaş nezdinde meşruiyet kazanma çabaları nedeniyle devletin kimi gruplara karşı dışlayıcı olma özelliği kazanmasına neden olabilmektedir. Nitekim vatandaşlar arasında bir dayanışma duygusunun oluşması ve ortak anayasa metninin kaleme alınması yalnız sistemin varlığına bağlı görülmemektedir. Devletin meşruiyeti üzerine süren çatışmalar, siyasal kimliklerin ve grupların oluşması, hakların ve ödevlerin yanı sıra kaynakların dağılımı, katılım ve temsil konusundaki antlaşmalar da bu süreçte önem kazanmaktadır (Hanafi, 2014).

Bu bakımdan siyasal katılımın çoğulculuk esasıyla sağlanamaması çatışma alanlarını besleyen bir unsur olarak devletin ve toplumun karşısına çıkmaktadır.

Tüm bu boyutları ile değerlendirildiğinde zorunlu göç olgusu, yalnız bir güvenlik sorunu değil, aynı zamanda gelişme sorunu olarak görülmesi gereken disiplinler arası bir inceleme alanıdır. Bu kapsamda zorunlu göçleri bir çok açıdan incelemek mümkündür. Konu ekonomik gelişme ile sınırlanarak irdelendiğinde, daha iyi ve daha güvenli geçim imkânları arayışının hem ülke içi hem de ülkeler arası göçlerin temel nedeni olduğu yaklaşımı halen geçerli görünmektedir. Gelişme ekonomisi açısından bakıldığında, göçler gelişmemenin veya kırılğan bir devletin yarattığı, güvenliksiz, iç çatışmaların yaşandığı bir toplumsal yapının sonucu olarak tanımlanabileceği gibi tamamen ayrılmış bir konu olarak da görülebilmektedir. Fakat kırılğan devlet üzerinden konu değerlendirilecek olursa; insanların kendi ülkelerinde belirli bir güvence altında çalışmasını sağlayacak siyasi iradenin olmaması veya iş bulamaması, özellikle enformel istihdamın yoğunlaştığı ülkelerde göçün zeminini hazırlamaktadır. Sanayileşme aşamasında olup çalışanlara güvence sunan, daha sağlam bir mali sisteme sahip, gelişme ve teknik destekler konusunda işbirliği yapan ülke vatandaşlarının yer değiştirme isteği de azalmaktadır. (Shields, 2017:7).

Zorunlu göçlerin yarattığı ekonomik, siyasal, sosyal etkilerin yanı sıra güvenlik kaygıları gelişmiş ülkeleri çözüm arayışına itmiştir. Bu ülkeler, “Batılı insani yeniden yapılanma” ve “güvenlik politikaları” kapsamında, kırılğan olarak değerlendirilen devletlerin desteklenmesi amacıyla yeni perspektifler geliştirmiştir. Bu perspektifler, 3D (*defence, diplomacy, development*-savunma, diplomasi ve gelişme) ile 3C (*coherent, complementary, coordinated*- tutarlı, tamamlayıcı ve koordineli) şeklinde açıklanmaktadır. 2002’de ABD, 2003’de de AB’nin kırılğan devletlerin önemli bir güvenlik sorununu yarattığını ifade etmeye başlaması çözüm arayışlarını da beraberinde getirmiştir. Bu bakış açısı, artık modern dönemin savaşlarını ülkeler arası değil, ülke içi çatışmaların bir sonucu olarak değerlendirilmesinin sonucudur (*Grimm, Herbert, Nay, 2014*). Tüm bu çabalarla birlikte, kırılğan devlet özelliklerini bir tarafa bırakmak amacıyla uygulanacak politikaların başarı şansını artırmak için zaman boyutuna,

kaynaklarının sınırlılıklarına, toplumsal yapı ve güç ilişkilerinde değişim yaratacak yeniliklerin toplumsal uzlaşma temelinde yürütülmesine, ekonomik ve toplumsal kurumların değişim düzeyine özen gösterilmelidir (Brinkerhoff, 2007: 14-15). Zira konu üzerine yapılan araştırmaların elde ettiği bulgular göstermektedir ki; göçmenlerin ekonomik kaygıları ve ev sahibi ülke ile ilişkileri, göçmenlerin kendi aralarındaki ve kendileri dışında kalan toplumla ilişkileri, ev sahibi ülke, devlet ve sivil toplumla ile kurulacak ilişkiler bir tarafa bırakarak bu sorunlar çözülemeyecektir (Hayes, Lundy ve Hallward, 2016: 6).

3.DEVLET KIRILGANLIĞI VE SURİYE

Krizler sosyal bir sistemin temel yapısını tehdit eden durumları ifade etmektedir. Göç hareketleri, çoğunlukla krizlerin kaynağı olan ülkelerde ortaya çıkmakta ve bu krizlerin hedef ülkelere taşınmasına da vesile olmaktadır. 2010 yılında Arap ülkelerinde başlayan Arap Baharı, Ortadoğu ülkelerinde başlayan rejim karşıtı gösterilerle birlikte siyasi bir kriz doğmasına ve zamanla bu krizlerin bazı ülkelerde iç çatışmalara evrilmesine neden olmuştur. 2011 yılında Suriye’de Dera’da başlayan, zamanla Ban-yas, Lazkiye, Hama, Humus ve Deyrizor’a sıçrayan ayaklanmalar, rejim güçlerinin baskıcı tutumu ile iç savaşa dönüşmüştür. Çatışmaların yoğunlaşması ile başta komşu ülkelere göç eden halk, savaşa çeşitli terör örgütlerinin de dâhil olması ile daha büyük kitleler halinde zorunlu olarak yer değiştirmeye başlamıştır (Özdemir, 2017:177-123). Suriye’de derinleşen kriz ancak Avrupa’ya gitmeye çalışırken trajik bir şekilde ölen insanlarla birlikte uluslararası kamuoyunun gündemine taşınmıştır. Suriye’de savaşın yarattığı yıkım, insani boyutunun yanı sıra uluslararası toplumun sorunun çözümünde işbirliği yapması gerektiği üzerine süren tartışmalarla gündeme gelmektedir (Yazgan, Eroğlu Utku ve Sirkeci, 2015).

Suriye topraklarının kitlesel göç hareketlerine tanık olması yeni değildir. Suriye, 19. yüzyıldan bu yana göç veren bir ülkedir. Bu dönemde de ülkenin mevcut yaşam koşullarını ve yönetim anlayışını beğenmeyerek Avrupa’ya göç eden Suriyelilerin mevcut olduğu belirtilmektedir. Suriye’de ikinci büyük göç dalgasının 1958-70 döneminde gerçekleştiği; Suriyeli girişimciler ve iş adamlarının sosyalist rejimin baskıcı tutumundan uzaklaşmak ve daha iyi iş olanakları bulmak için aileleri ile birlikte Lübnan

ve Avrupa ülkelerine kaçtığı vurgulanmaktadır. Üçüncü göç dalgasının da 1990'larda başladığı, 2005 yılında siyasi istikrarsızlıklar nedeni ile yavaşladığı savunulmaktadır. Suriye'nin, 1948 ve 1967 yıllarında gerçekleşen Arap İsrail çatışması ile Filistin'den; 2003 yılındaki Irak savaşı sonrası da Irak'tan göç aldığı izlenmektedir (Mency ve Doko, 2011).

Suriye'nin yaşanan iç savaş dönemi öncesi incelendiğinde kısmen dışa kapalı ve merkezi planlanmanın belirleyici olduğu bir ekonomik yapıya sahip olduğu görülmektedir. Suriye ekonomisinin iç çatışmalar öncesi genel özellikleri incelendiğinde;

- Birçok sektörün düşük verimlilikte çalıştığı saptanmaktadır. Nitekim eğitim kalitesinin düşüklüğü ve teknolojik sınırlılıklardan kaynaklı olarak beşeri ve fiziki sermaye yetersizliklerinin yaşanması, ortaya çıkan bu durumda etkili olmuştur.
- Ülkede hızlı nüfus artışı oranlarının yarattığı talep baskısı mevcuttur.
- Suriye ihracatında petrol gelirleri önemli bir yer tutarken, Irak'ın 2003 yılında müdahale ve iç karışıklıklarla karşı karşıya kalması, Suriye'ye giden ham petrol kanallarının ve yapılan ticaretin ortadan kalkmasına, petrol kaynaklı ihracat gelirlerinin azalmasına neden olmuştur.
- Ülkede uygulanan yatırım projelerinin, verimlilik düzeyi dikkate alınmaksızın uygulanmaya konduğu görülmektedir.
- Artan işsizlikle birlikte, 1 milyona yakın Irak'lı sığınmacının neden olduğu fiyat artışı ve sosyal hizmetler üzerinde yarattığı baskı toplumsal huzursuzluk yaratmıştır. Suriye nüfusunun %60'ını 24 yaş altı genç bireyler oluşturmaktadır. Bu bireylerin iş olanaklarına erişimin sağlanması ve iyi eğitim hizmeti talebi, devlet üzerinde önemli bir baskı oluşturmaktadır. Az sayıda istihdam olanakları, gençleri diğer ülkelerde iş aramaya yöneltmektedir. Suriye'nin 2005 yılında sosyal piyasa ekonomisine geçişi ülkeye yerli ve yabancı yatırımcıları çekmeye başlamıştır. Ülkede tüketim alışkanlıklarının değişmesi de dışardan işçi olarak çalışmaya gelenlerin sayısını artırmıştır (Mency ve Doko, 2011).

- Suriye’de düşük ücretlerin çalışma isteğini olumsuz etkilediği bir emek piyasası mevcuttur. Vatandaşlarının gelirlerinin büyük kısmını devletin sağladığı maaş ve emekli aylıkları oluşturmaktadır.
- Ekonomik, siyasal ve finansal liberalleşmeyi kısıtlayan küçük çıkar gruplarının etkisi, yolsuzluk, düşük bürokratik kalite problemleri kaynak dağılımında etkinsizliğin kaynakları olarak sıralanmaktadır (Raphaeli, 2007: 34-48).

Suriye’de gelirlerin düşmesi ve geçim sıkıntılarının ortaya çıkması, ekonomik etkinsizlik yaratan politikaların yanı sıra çevre problemleri, iklim değişikliği ve kuraklıkla da ilişkilendirilmektedir. 2007-2012 tarihleri arası dönem, modern Suriye tarihinin yaşadığı en uzun dönemli kuraklığa işaret etmektedir. Öyle ki ilk muhalif hareketlerin başladığı Dara, beş yıl boyunca kuraklığın etkisini en ağır şekilde hisseden, geçim kaynağı zirai üretim olan bir yerleşim birimidir (Werrell, Femia, Sternberg, 2015: 30-34).

Tablo1. Suriye Arap Cumhuriyeti’ne ait İnsani Gelişme Endeksi ve Bileşenleri

Yıllar	Doğumda Yaşam Beklentisi	Ortalama okullaşma yılı	Kişi başına gelir (2011 SGP ile)	İnsani Gelişme Endeksi
1990	70.6	4		
1995	72	4.5	4.608	0.579
2000	73.1	4.6	4.664	0.59
2005	74.4	5.8	5.379	0.635
2010	72.1	6.3	6.086	0.644
2015	69.9	5.1	2.601	0.538
2016	70.3	5.1	2.432	0.536
2017	71	5.1	2.337	0.536

Kaynak: UNDP, 2018

Tablo 1’de sunulan Suriye’ye ait insani kalkınma endeksi ve kalkınma endeksinin oluşturulmasında kullanılan bazı bileşenler, ekonomik ve sosyal darboğazları ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir. 2005 ve 2010 yılları, insani kalkınma endeksi göstergelerinin kısmen iyileştiği yıllar olmakla birlikte Suriye genel olarak insani kalkınma endeksinin düşük seviyelerde olduğu ülkeler arasında yer almaktadır.

2011 yılında iç savaşın başladığı Suriye’de, özellikle 2012-2013 yılında yaşanan sığınmacı krizi, II. Dünya Savaşı’ndan bu yana görülen en büyük kriz olma özelliğini taşımaktadır. Suriye’de yaşanan iç çatışmalar neticesinde 5 milyonun üzerinde Suriyeli öncelikli olarak sınır komşusu olan Türkiye, Mısır, Lübnan, Ürdün ve Irak’a sığınmışlardır. Zorunlu olarak göç ettikleri ülkelerde yasal statüleri tartışmalı olan sığınmacıların, sosyal dışlanma, geçim kaygısı, enformel olarak kötü koşullarda çalışma, yasa dışı yollardan gelir elde ederek yaşamını sürdürme tehlikesi ve savaşın yarattığı travmalar ile baş etmesi gerekmektedir. Özellikle okul yaşındaki çocukların büyük kısmının herhangi bir resmi kurumda eğitim görememesi gelecek kuşaklarında yitilmesi açısından kaygı vericidir (Grip, 2016; 266-267). Zoellick (2008)’in belirttiği gibi, başarısız devletlerin egemenlik alanını boşaltması, vatandaşları bu alanı her zaman uluslararası insani kurumlarla doldurulacağı anlamına gelmemektedir; sivil toplum örgütlerinden dini liderler, kabile, klan ilişkilerine ve hatta yasa dışı suç ve terör örgütleri de bu boşlukları doldurabilmektedir. Khalaf (2015), Suriye’de yaşanan durumun tam da bu ifadenin somut örneği olduğunu göstermektedir. Suriye’de devlet ile vatandaş arasında kurulamayan bağ, kamu hizmetlerinin sunumundaki zaafılar ve etkin çalışmayan ekonomik sistemin yarattığı kırılğanlık, hiyerarşik yönetim kurumlarının oluşturulması ile çözümlenmenin çok ötesine geçmiş görünmektedir. Zira devletin yarattığı boşluk yalnız liberal ve yasal sivil toplum grupları ile değil, liberal olmayan ve El Kaide’ye kadar uzanan bir dizi aktörü sistemin parçası haline getirmiştir. Bu durum çatışma ve kitlesel göç hareketlerini beslemiştir.

Bu özelliklere sahip devletler, hem kendi vatandaşları hem sınır komşuları için birçok problem alanı yaratmaktadır. Bu problem alanlarının başında ekonomi, çevre ve güvenlik kaygıları gelmektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) 1997 tarihli Dünya Mültecilerinin Durumu Raporu yaşanmış mülteci akınlarının kendilerine sığınma hakkı veren ülkeler üzerinde yarattığı etkiler incelediğinde hem iş olanakları, hem eğitim, sağlık gibi kamusal mallarda rekabetin arttığı, doğal kaynaklar gibi ortak malların kullanımıyla ilgili çevre sorunlarının doğduğu hem de uluslar arası toplum tarafından kayırıldıkları algısının yerli halkta olumsuz bir algı yarattığı sonucuna varmışlardır. Bu durumun yanı

sıra mülteciler yerel halk tarafından siyasi istikrarsızlık ve suç, şiddet, alkolizm, fuhuş, uyuşturucu bağımlılığı ile özdeşleştirilmektedir (BMMYK, 1997:71-73).

Bu durum Türkiye için de istisna değildir. Nitekim uzun süre kayıt altına alınmalarında problem yaşanan ve büyük çoğunluğu sığınmacı kamplarında yaşamayıp gündelik hayatın bir parçası haline gelen Suriyeli sığınmacılar ile ülke vatandaşları arasındaki ilişkilerin gerilimli yapısı bu algının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bugüne kadar mülteci akımlarının izlenmesinden elde edilen tecrübe, mültecilerin kalma süresi uzadıkça geri dönme olasılıklarının da azaldığını göstermektedir. Türkiye’de halen Suriyeli sığınmacıların yasal statüleri ile ilgili kurumsal düzenlemeler bu olasılığı dışlayan ve uzun vadeli planlamadan uzak görünmektedir (Erdoğan, 2014). Akgül Kaptı ve Demir (2015), Suriye krizi sonrası uygulanan kamu politikalarını ele aldıkları çalışmalarında konuyu politik, ekonomik, sosyal ve güvenlik (PESG modeli) boyutuyla değerlendirmektedir. Konu politik açıdan ele alındığında; savaşın neden olduğu iç çatışmalar, Suriye politikasında ortaya çıkan değişimler, uluslararası politikanın oluşması ve değişmesi, yasal ve siyasi düzenlemeler alt başlıkları irdelenmektedir. Bu kapsamda hükümetin politika uygulamalarının neticeleri de ele alınarak (sığınmacıların kamplarda tutulmaması ve ülke geneline yayılmaları, sığınmacıların statüsü ve kayıt altına alma problemleri yerel halka uyum konusundaki problemler) bölgede hızla değişen dengelerin sürekli ve ivedi olarak takip edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Ekonomik açıdan, Suriye krizinin neden olduğu ekonomik dalgalanmalar, ithalat ihracat dengesindeki bozulma, göçün bütçeye yüklediği maliyet değerlendirilmektedir. Bu kapsamda ortaya çıkan sonuçlar, sığınmacıların kayıt dışı çalışması, ücretlerde düşüş, yerel halkın istihdam problemleri yaşaması, Ortadoğu ihracat pazarlarının kaybı ve dış ticaret hacminin daralması olarak görülmektedir. Sosyal politika açısından barınma ve iskân olanakları, sağlık politikası, eğitim politikası, çalışma hayatına etkiler, sosyal yardım konuları ele alınmaktadır. Bu kapsamda sığınmacıların yoğun olarak bulunduğu kentlerde barınma olanaklarının güçleşmesi, artan kiralar, bazı sığınmacıların kiralarını düzenli ödememesinden kaynaklı adli vakaların doğması, sığınmacılar arasında dilencilik yaparak geçimini sağlayanların

yarattığı huzursuzluk, sağlık konusuna hastane kapasitelerinin yetersiz kalması, eğitim konusunda okul çağında olup formel eğitim hizmetlerine erişemeyen büyük bir çocuk ve genç kitlesinin bulunması başlıca problem alanları olarak sıralanmaktadır. Güvenlik boyutunda düzensiz göç ve insan hareketleri, iç güvenlik ve asayiş suçları, terör ve kaçakçılık, sınır güvenliği incelenmektedir. Bu kapsamda yerel halk ve sığınmacılar arasında yaşanan gerginlikler, sığınmacıların terör olayları ile ilişkilendirilmesi başlıca sorun alanlarını oluşturmaktadır (Akgül, Kaptı ve Demir, 2015: 4-15). Tüm bu boyutları ile değerlendirildiğinde yerel halk ve sığınmacılar arasındaki gerginliği azaltacak uyum politikalarına ivedi ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

SONUÇ

Kırılgan devlet kavramı, toplum içinde ekonomik, siyasal ve sosyal uzlaşmayı sağlayacak kurumsal yapıları tesis edemeyen ülkelerin durumunu ifade etmek için kullanılmaktadır. Birçok çalışmaya konu olan kırılgan devlet tanımı, tartışmalı bir ifadedir. Zira bu ifadenin batılı gelişmiş ülkelerin kendi kurumsal yapıları ile örtüşmeyen tüm gelişmekte olan ülkelerin durumunu genellemekte kullandığı ve güvenlik tehdidi olarak gördükleri ülkelere müdahale etmelerinin gerekçesi haline getirdikleri literatürdeki tartışmaların önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Batılı, sanayileşme sürecini tamamlamış, tüm kurum ve kurallarıyla insan haklarını koruyacak hukuki düzeni sağlamış gelişmiş ülkelerin, kendi gelişme aşamalarını dikkate almaksızın kurumlarını gelişmekte olan ülkelere uyarlama çabaları birçok çelişki ve problemi de beraberinde getirmiştir. Bu çelişkilerin başında küreselleşme sürecinde uluslararası kurumların gelişmekte olan ülkelere dayattığı özelleştirme ve kuralsızlaştırmayla birlikte devletin kamusal ihtiyaçları karşılamak amacıyla sunduğu hizmet alanlarından çekilmesinin yarattığı problemler gelmektedir. Küreselleşme ile birlikte artan rekabet, gelişmekte olan ülkelerin hem kendi alt ve üst gelir grubuna tabi olan vatandaşları arasında hem de gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında gelir dağılımı adaletsizliği ve artan yoksulluk devletin sosyal politika alanını da boşaltmasıyla daha kronik hale gelmiştir. Zira bu alanların devlet tarafından boşaltılması, liberal ve formel kurumların yerine liberal olmayan enformel ilişki ağlarıyla melez yapıların doğmasına zemin hazırlamıştır. Bu durum

kimi zaman toplumsal gerilimler ve çatışmaları besleyecek gruplaşma ve örgütlerin doğmasının önemli bir nedeni olarak görülmektedir.

Suriye’de yaşanan insani durum bu açıdan da değerlendirilmeye muhtaçtır. Suriye’nin ekonomik ve siyasi tarihi irdelendiğinde uluslaşma ve kimlik kazanma sürecinde devletin meşrulaşma çabaları ile birlikte gelişen baskıcı yönetimlerin veya ekonomik istikrarsızlıkların ülkenin gündeminden eksik olmadığı görülmektedir. Ortadoğu coğrafyasının kendine özgü koşulları bir yana, küresel güçlerin bölgede giriştiği iktidar mücadelelerinin yarattığı ekonomik, siyasi ve sosyal tahribat, kırılgan devlet yapıları ile birleşince hem bölge içindeki ülkelere hem de batılı ülkelere yönelik kitlesel göç hareketlerini beslemektedir.

Kırılganlığı yaratan ve bu kırılganlığı tehdit olarak gören yine küresel sistemin kendi aktörleridir. Kırılganlıkla birlikte ortaya çıkan en önemli sorun alanlarından biri, zorunlu göç akınları ile bu problemleri yapan sığınmacıları kabul eden ülkelere taşınması ve sorunun yayılmasıdır. Suriyeli göçmenlerin büyük bölümüne ev sahipliği yapan Türkiye, konu üzerinde ekonomik, siyasi ve sosyal politikalarını kurgularken bu problem alanlarını dikkate almalıdır. Ekonominin gelişmişlik düzeyinde yalnız formel kurumsal yapıların değil enformel ilişkilerin etkisinin kabulü, ortodoks politikaların ötesine geçilmesini zorunlu kılmaktadır.

Kaynakça

Akgül, A., Kaptı, A., Demir, O., Ö. (2015). *Göç ve Kamu Politikaları: Suriye Krizi Üzerine Bir Analiz*. The GLOBAL A Journal of Policy and Strategy, 1(2), 1-22.

Araya, J.(2013). *State Fragility, Displacement and Development Interventions*, FMR 43, 63-65.

Belloni, R.(2012). *Hybrid Peace Governance: Its Emergence and Significance*. Global Governance, 18(1), 21-38.

Besley, T., Persson, T. (2014). *The Causes and Consequences of Development Clusters: State Capacity, Peace, and Income*. Annual Review Economics, 6,927-49.

Bertocchi, G Guerzoni, A. (2010). *Growth, History, or Institutions? What Explains State Fragility in Sub-Saharan Africa*. Working Paper IZA Discussion Papers, No. 4817.

Betts, A.(2013). *Survival Migration: Failed Governance and Crisis of Displacement*. Cornell University Press, USA

BMMYK (1997). *Dünya Mültecilerinin Durumu*. Oxford University Press, New York

Braithwaite, A., Saleyhan, I., Savun, B. (2018). *Refugees, forced migration, and conflict: Introduction to the special issue*. Journal of Peace Research, XX (X), 1-7.

Brinkerhoff, D. (2007). *Capacity Development in Fragile States*. The European Centre for Development Policy Management, Discussion paper No 58D

Castler, S. (2003). *Towards a Sociology of Forced Migration and Social Transformation*. Sociology, 37(1): 13-34.

Erdoğan, M. (2014). *Türkiye’de Suriyeliler-Toplumsal Kabul ve Uyum*. Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul

Fidan, Y. (2010). *Yönetimden Yönetişime: Kavramsal Bir Bakış*. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, 1, 5-10.

Fiddian-Qasmiyeh, E. Loescher, G., Long, K., Sigona, N. (2014). *The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies*. Oxford University Press, 1-14.

Grimm, S., Lemay-Hébert, N., Nay, O. (2014) *Fragile States: Introducing a Political Concept*. Third World Quarterly, 35:2, 197-209

Grip, L.(2016). *Coping with Crises: Forced Displacement in Fragile Contexts*. SIPRI Year Book 2017, Oxford University Press, Stockholm.

Hanafi, S. (2014). Chapter 45: Forced Immigration in the Middle East and North Africa. (Elena Fiddian-Qasmiyeh, Gil Loescher, Katy Long, and Nando Sigonaed. in *The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies*. Oxford University Press.

Hayes, S. Lundy, B., D., Carter Hallward, M. (2016) *Conflict-Induced Migration and the Refugee Crisis: Global and Local Perspectives from Peacebuilding and Development*, Journal of Peacebuilding & Development, 11(3), 1-7.

Koç, M., Görücü, İ., Akbıyık, N.(2015). *Suriyeli Sığınmacılar ve İstihdam Problemleri*. Birey ve Toplum, 5(9), 63-93.

Kaplan, S.(2014). *Identifying Truly Fragile States*. The Washington Quarterly , 37(1), 49–63

Khalaf, R.(2015). *Governance without Government in Syria: Civil Society and State Building during Conflict*. Syria Studies, 7(13), 37-72.

Özdemir, P. (2015). *Kurumlar, Yönetişim ve Ekonomik Gelişme*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Doktora Tezi, Adana.

Özdemir, E. (2017). *Suriyeli Mülteci Krizinin Türkiye'ye Etkileri*. ANKASAM Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi.1(3), 114-140.

Paris, R. (2011). *Ordering the World: Academic Research and Policymaking on Fragile States*. International Studies Review, 13(1), 58-71.

Polese, A., Santini, R.(2018). *Limited Statehood and its Security Implications on the Fragmentation Political Order in the Middle East and North*

- Africa. *Small Wars & Insurgencies*, 29(3), 379-390.
- Putzel, J.(2010). *Why Development Actors Needs a Better Definition of State Fragility*. Crisis States Research Center, September, 1-3
- Raphaeli, N. (2007). *Syria's Fragile Economy*. Middle East Review of International Affairs,11(2),34-51.
- Martin-Shields, P.(2017). *State Fragility as a Cause of Forced Displacement Identifying Theoretical Channels for Empirical Research*. German Development Institute, Discussion Paper 30/2017.
- Menchy, Z., Doko, A. M. (2011). *General Overview of Migration into, through and from Syria*. CARIM Analytic and Synhetetic Notes. 2011/41.
- Nay, O. (2012). *Fragile and Failed States: Critical Perspectives on Conceptual Hybrids*. 22nd IPSA World Congress of Political Science, 8-12 July.
- UNDP (2018). *Human Development Reports*, Erişim: <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/SYR>
- Werrell, C., Femia,C., Sternberg, T.(2015). *Did We See it Coming? State Fragility, Climate Vulnerability and the Uprising in Syria and Egypt?* SAIS Review of International Affairs, 35(1) Winter-Spring. 29-46.
- Woodward, S.(2004). *Fragile States: Exploring the Concept. States and Security*. Learning Group at the Peace and Social Justice Meeting of the Ford Foundation, Rio de Janeiro, Brazil, November 29.
- Vallings, C., Moreno-Torres, M. (2005). *Drivers Of Fragility: What Makes States Fragile*. Department For International Development PRDE Working Paper No. 7.
- Yazgan, P., Utku Eroğlu, D., Sirkeci, İ. (2015). *Syrian Crisis and Migration*. Migration Letters.!2(3).181-192
- Zoellick, R. (2008). *Fragile States: Securing Development*. Survival, 50 (6), 67-84

Şili Ulusal İnsan Hakları Örgütü'nün Göçmen Ayrımcılığına Karşı Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme

Mehmet Ali GAZİ*, Caner ÇAKI**

ÖZ

Son yıllarda ulusal ve uluslararası insan hakları kuruluşları, dünya genelinde göçmenlere yönelik ayrımcılıkları önlemek amacıyla kamu spotu reklamları hazırlamaktadırlar. Bu reklamlarda göçmenlere yapılan ayrımcılığın yasal olmadığı ve göçmenlerin buldukları ülkelere önemli katkılar sağladıkları aktarılmaktadır. Özellikle sürekli göç alan ülkelerde yoğun olarak göçmen ayrımcılığına karşı kamu spotu reklamlarının hazırlandığı görülmektedir. Bu ülkelerin başında da son dönemde göçmen nüfusun istatistiksel olarak katlanarak arttığı Şili gelmektedir. Bu çalışmada Şili Ulusal İnsan Hakları Örgütü (INDH) tarafından göçmen ayrımcılığına karşı hazırlanan "Yo Aparto / Katkı Sağlıyorum" başlıklı kamu spotu reklamı incelenmiştir. INDH tarafından kullanılan görseller üzerinden, Şili'de göçmen ayrımcılığına karşı ne gibi mesajların verildiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılmaktadır. Çalışmada elde edilen bulgularda, Şili'de yaşanan göçmen ayrımcılıklarının istatistiksel veriler üzerinden açıklandığı görülmektedir. Buna karşın günlük örnekler üzerinden seçilen göçmenlerin yaşamları ön plana çıkarılarak, Şili'de yaşayan göçmenlerin buldukları topluma adapte oldukları ve katkı sağladıkları aktarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen, Ayrımcılık, Reklam, Kamu Spotu, Göstergebilim

* Araştırma Görevlisi, Trabzon Üniversitesi, İletişim Fakültesi e-posta: mehmetaligazi@hotmail.com

** Araştırma Görevlisi, İnönü Üniversitesi, İletişim Fakültesi e-posta: caner.caki@inonu.edu.tr

The Examination On Public Spot Advertisements Prepared Against The Immigrant Discrimination By Chile Human Rights National Organization

Mehmet Ali GAZİ*, Caner ÇAKI**

Abstract

In recent years, national and international human rights organizations have started to prepare public spot advertisements to prevent discrimination against immigrants worldwide. In these advertisements, it is stated that the discrimination against immigrants is illegal and that the immigrants have made significant contributions to the countries where they live. It is seen that public spot advertisements have been prepared against immigrant discrimination especially in the countries that let in immigrants continuously. One of these countries is Chile, where the migrant population has increased statistically. In this study, the public spot advertisement "Yo Aparto", which was prepared by the Chilean National Human Rights Organization (INDH) against immigration discrimination, was examined. It was tried to reveal what kind of messages were given against the immigration discrimination in Chile through the visuals used by the INDH. In the study, semiotic analysis method in qualitative research methods was used. In the findings of the study, it was seen that the migrant discrimination in Chile was explained by statistical data. On the other hand, highlighting the daily life of the immigrants, It was tried to be explained that migrants living in Chile have adapted and contributed to the society.

Keywords: *Immigrant, Discrimination, Advertising, Public Spot, Semiotics*

*Research Assistant, Trabzon University, Faculty of Communication, e-mail: mehmetligazi@hotmail.com

**Research Assistant, Inonu University, Faculty of Communication, e-mail: caner.caki@inonu.edu.tr

Giriş

11 Eylül 2001 tarihinde ABD'deki Dünya Ticaret Merkezi'ne gerçekleştirilen terör eylemi, dünya genelinde göçmenlere karşı olumsuz bir algının oluşmasına neden olmuştur. Diğer yandan 2010 yılında başlayan Arap Baharı ile birlikte Ortadoğu'dan Avrupa ve Amerika kıtalarına yaşanan göç dalgaları ile dünya genelindeki göçmen nüfusunda büyük bir artış yaşanmıştır. Bu süreç, aşırı sağ fraksiyonların göçmen nüfusa karşı yoğun bir propaganda yürütmesine yol açmaktadır. Bunun sonucunda, Avrupa'da son yıllarda yapılan seçimlerde göçmen karşıtı söylemleri ile ön plana çıkan sağ popülist partilerin oy oranlarında ciddi bir artış yaşandığı görülmektedir. Göçmen karşıtı söylemlerde ekseriyetle; göçmenlerin buldukları ülkelere entegrasyonunun sağlanması, göçmenlerin çifte vatandaşlık almalarının engellenmesi, yeni göçmen dalgasının önlenmesi ve hatta göçmenlerin kendi ülkelerine gönderilmesi istenmektedir. Göçmen karşıtı söylemler zaman zaman göçmenlere karşı ayrımcılığın ortaya çıkmasına yol açabilmektedir. Tüm bu yaşanan süreçte kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları göçmenlere karşı yapılan ya da yapıldığı iddia edilen ayrımcılıkları ortadan kaldırmak amacıyla kamu spotu reklamları hazırlamaya yönelmişlerdir. Özellikle ulusal ve uluslararası insan hakları kuruluşları tarafından göçmen ayrımcılığına yönelik doğrudan göçmenlerin yer aldığı kamu spotu reklamları hazırlanmaktadır. Bunlar içerisinde son dönemde en dikkat çeken göçmen ayrımcılığı karşıtı, kamu spotu reklamı ise Şili Ulusal İnsan Hakları Örgütü (INDH) tarafından hazırlanan *Yo Aparto / Katkı Sağlıyorum* başlıklı kamu spotu reklamıdır. Şili'de göçmen karşıtı kamu spotu reklamlarının hazırlanmasının temel nedeni ise ülkede göçmen nüfusun katlanarak artmasıdır. Şili Ulusal İstatistik Kurumunun (INE) verilerine göre Şili'de 2002 yılında genel nüfusun %1,3'ü olan göçmen nüfus, 2017 yılında geçen 15 yıl içerisinde üç katından fazla artarak genel nüfusun %4,4'ünü oluşturduğu görülmüştür (INE, 2017). INE'nin 2019 yılının son verilerine göre ise ülkede yaşayan göçmen sayısı son iki yılda %50 oranında artarak ülke nüfusunun %6,6'sını oluşturmuştur (T13, 2019). Çalışma kapsamında INDH'nin *Yo Aparto* adlı kampanyasında, ülkede sürekli olarak artan göçmen nüfusa yönelik ayrımcılığı önlemek amacıyla ne tür mesajların verildiği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Son yıllarda yapılan çalışmalarda göçmen karşıtı yürütülen ayrımcılık politikalarının ele alındığı önemli çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Bunlar içerisinde; Çakı ve Topbaş (2018), “Almanya İçin Alternatif Partisi'nin Göçmen Karşıtı Propaganda Faaliyetlerini 2017 Alman Federal Seçimleri Üzerinden Okumak” adlı çalışmada Almanya'daki Almanya İçin Alternatif Partisi özelinde göçmenlere karşı uygulanan ayrımcılık politikalarını ele almaktadır. Çalışma sonucunda, Almanya'nın göçmenlere ihtiyacı yok vurgusu üzerinden göçmenlerin ötekileştirildiği ortaya konulmaktadır. Uzunçayır (2014), “Göçmen Karşıtlığından İslamofobiye Avrupa Aşırı Sağ” adlı çalışmada Avrupa'daki aşırı sağ fraksiyonların göçmen karşıtı söylemlerini incelemektedir. Elde edilen bulgularda, göçmen karşıtı söylemlerin zaman içerisinde dinsel kimliklerin ön plana çıkarılarak gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmaktadır. Gazi vd. (2018), “İspanya 2000 Partisi'nin Göçmen Karşıtı Propaganda Faaliyetleri Üzerine İnceleme” adlı çalışmada İspanya'daki göçmen karşıtı söylemleri ile ön plana çıkan España 2000 (E-2000) adlı siyasi partinin propaganda faaliyetlerini incelemektedir. Çalışmada E-2000'in propaganda faaliyetlerinde İspanya'daki göçmen sorununu ortaya koyan söylemlere yer verdiği buna karşın mevcut soruna karşı çözüm önerileri sunmadığı ortaya çıkmaktadır.

Güler (2014), “Avrupa'da Aşırı Sağın Yükselişi: Yunanistan'da Altın Şafak Partisi Örneği” adlı çalışmada Yunanistan'daki Altın Şafak Partisi'nin göçmen karşıtı söylemleri üzerine incelemede bulunmaktadır. Çalışma sonucunda, Yunanistan'daki göçmen karşıtı söylemlerin, ülkede yaşanan ekonomik kriz ile doğru orantılı olarak arttığı sonucuna ulaşılmaktadır. Yardım (2017), “Aşırı Sağ ve Çokkültürlük: Avrupa'da Ötekileştirilen Göçmenler” adlı çalışmada Avrupa'da göçmenlerin nasıl ve ne yönde ötekileştirildikleri ele alınmaktadır. Elde edilen bulgularda, göçmenlerin kimi zaman ekonomik ve sosyo-politik yaşama dahil olmalarının engellendiği sonucuna ulaşılmaktadır. Türkiye'deki akademik çalışmalar içerisinde yapılan kapsamlı literatür taraması sonucunda, göçmen ayrımcılığına karşı yürütülen kamu spotu reklamlarının ele alındığı herhangi bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu açıdan çalışma alanında özgün olma niteliği taşımaktadır.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün 2019 yılı Şubat ayı verilerine göre Türkiye’de 3.644.342 Suriyeli göçmen bulunmaktadır (GOC, 2019). Çalışma kapsamında elde edilen bulguların, Türkiye’de oluşabilecek göçmen ayrımcılığına karşı hazırlanabilecek kamu spotu reklamlarının içerik ve konu bakımından şekillenmesinde önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir.

1. 21. Yüzyılda Artan Göçmen Ayrımcılığına Genel Bir Bakış

Göç; siyasi, sosyal, dini, ekonomik veya başka bir nedenden dolayı insanların hayatlarının bir kısmını veya tamamını geçirmek amacıyla, bir yerden başka bir yere doğru yaptıkları coğrafi yer değiştirme durumunu ifade etmektedir (Aksoy, 2012, s.293). Tarih boyunca dünyanın pek çok farklı bölgesinde göç hareketleri meydana gelmiştir. Yaşanan göçler ile birlikte farklı kültürler birbirlerini tanıma ve etkileşim içine girme şansı bulmaktadır. 20. yüzyılda dünya büyük göç hareketlerine tanık olmuştur. Özellikle bu dönemde yaşanan iki büyük dünya savaşında milyonlarca insan, siyasi sebeplerden dolayı farklı ülkelere göç etmek zorunda bırakılmıştır. 1945 yılında başlayan Soğuk Savaş döneminde, ekonomik nedenlerden kaynaklı göçler, siyasi nedenlerden dolayı yaşanan göçlerin çok daha üzerinde olmuştur. Bu dönemde sanayileşmenin tüm dünyada hissedilmeye başlaması ile birlikte, milyonlarca insan köylerini terk ederek, büyük şehirlere yerleşmiştir. Aynı zamanda, daha iyi bir yaşam standartı elde etme düşüncesi içinde olan milyonlarca insanın, ABD ve Avrupa Birliği ülkelerine göç etmesine neden olmaktadır. İş gücü ihtiyacı duyan başta ABD ve Almanya gibi ülkeler kimi zaman yaşanan göçleri teşvik etmektedir (Mortan ve Sarfati, 2011, s.2). Bu teşvik, bir yerden başka bir yere göç dalgasının hızlı bir şekilde gerçekleşmesini mümkün kılmaktadır. Buna karşın Doğu Bloğu ülkelerinden Batılı ülkelere göç etmek pek o kadar kolay olmamaktadır. Sovyetler Birliği, etkisi altında bulundurduğu topraklardan, Batılı ülkelere geçişi sınırlandırmaktaydı. Kimi zaman sert önlemler alınarak Doğu Bloğu’ndan Batı Bloğu’na geçişler yasaklanmaktaydı. Bunun en somut örneği; Sovyetler Birliği’nin etkisi altında bulunan Doğu Almanya’dan, Batı Almanya’ya geçişi engellemek için inşa edilen Berlin Duvarı’dır. (Gaddis, 2018, s.72).

1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra demir perde olarak adlandırılan Batı ve Doğu Bloğu arasındaki sınır ortadan kalkmış ve Doğu Bloğu ülkelerinden Batı Bloğu ülkelerine yönelik büyük bir göç dalgası yaşanmaya başlanmıştır. Zaman içerisinde eski Batı Bloğu ülkeleri göç dalgaları ile ortaya çıkan sosyal ve ekonomik problemleri karşılayamayacak duruma geldiklerinde, göçmenlere yönelik bazı yaptırımlar uygulamaya başlamışlardır (Canşen, 1997, s.253). Göç alan ülkeler, uygulanan yaptırımlar yoluyla ülkelerindeki göçmen sayısını dengelemeyi amaçlamaktadır. Bunun yanında göçmen sayısında yaşanan artış, radikal söylemlere sahip aşırı sağ fraksiyonların da, göçmen karşıtı söylemlerini şiddetlendirmesine yol açmaktadır. Bu dönemde aşırı sağ siyasi partiler seçimlerde yüksek bir oy oranına ulaşmayı başaramamış ve marjinal partiler olarak algılanmaktan ileri gidememişlerdir (Vural, 2005, s.50-51).

11 Eylül 2001 yılında ABD'deki Dünya Ticaret Merkezi'ne yönelik gerçekleştirilen terör saldırılarından sonra dünya genelinde göçmenlere yönelik olumsuz bir algı oluşmuştu. Pek çok ülke güvenlik tedbirlerini üst noktaya taşımış, göçmen kabulüne yönelik uygulanan kanunlar sertleştirilmişti (Kedikli ve Akça, 2017, s.57). Örneğin; Almanya, ülkesinde göçmen olarak kalacak kişilerin Almanca bilmesini zorunlu kılmıştır. Terör saldırılarının ardından, başta Avrupa ülkelerinde olmak üzere dünyanın pek çok ülkesinde çok kültürlülük (diğer adıyla kültür mozaği) olgusu büyük zarar görmektedir. Çokkültürlülüğü destekleyen siyasi partilerin yerine, göçmenlere yönelik entegrasyonu savunan siyasi partilerin güç kazanmaya başladığı görülmektedir. Bu nedenle, pek çok ülkede çıkan yasalarla göçmenlerin buldukları toplumla bütünleşmesi ve farklılıkların ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır (Canatan, 2013 s.319). Bu süreçlerin sonucunda, göçmen karşıtı sağ fraksiyonların oy oranlarında artış yaşanmaya başlamış, buldukları ülkelerin meclislerinde temsil edilme hakkı bulmuşlardır.

2010 yılında başlayan Arap Baharı ile birlikte, Ortadoğu ülkelerinden ABD ve Avrupa ülkelerine yönelik yoğun bir göç dalgası başlamıştır. Bu dönemde Ortadoğu ülkelerinin bir kısmında meydana gelen iç savaşlardan dolayı, milyonlarca insan ülkesini terk ederek göçmen durumuna gelmiştir. Yaşanan göç hareketlerine karşı ülkeler sıkı tedbirler alarak tüm

göçmenleri ülkelerine kabul edemeyeceklerini bildirmiştir. Alınan tüm önlemlere karşın başta Avrupa Birliği ülkeleri olmak üzere dünyanın pek çok bölgesinde göçmen nüfusunda ciddi oranda bir artışın meydana geldiği görülmektedir (Çakı ve Topbaş, 2018 s.59). Diğer yandan yeni göç dalgası ile birlikte gelen göçmenlerin buldukları ülkelere entegre olma sorunu yaşamaması, göçmen karşıtı söylemlerin daha da sertleşmesine yol açmaktadır.

2. Kamu Spotu Reklamları

Küreselleşmenin doğal sonucu olarak, uluslararası sermayenin yeniden örgütlendiği, üretimin ve gelişimin belli ülkelere veya şehirlere toplanmış olması, buralara ayrıcalık getirmektedir. Ayrıcalıklarla donatılmış bu şehirler Friedman (1986) deyimıyla *Dünya Kenti* veya McLuhan (2001) tanımıyla *Global Köy* iç ve dış göç akımlarının merkez konumu olmaktadır. Bu kentlere göçün önlenmesi imkânsız bir durumdur ve hükümetlerin uygulayabileceği en iyi politika göçmenler ve yerel halk için olumlu sosyo-ekonomik sonuçları elde edebilecek bir ortam oluşturmaktır (Bacon,2008, s.75). Çok yönlü ilişkiler ve etkileşimleri içeren göç süreci ile beraber ortaya çıkan sorunların, yine çok yönlü politikalar ve yaklaşımlarla ele alınması gerekmektedir.

Göçmenlerin, suistimal edilmesini (Schain,2013, s.86) yasal tedbirlerle engellemek ve kültürlerini koruyabilme imkânları tanımak, göç ettikleri ülkeye uyum sağlamalarını kolaylaştıracak adımların atılması da oldukça önemlidir. Bunu kitle iletişim araçları üzerinden kamu spotlarıyla sağlamak mümkündür (Yılmaz, 2014, s.1689).

Kamu spotu, kitle iletişim araçlarını kullanarak, toplumu ilgilendiren konularla ilgili kamu veya STK'lar tarafından hazırlanmış, içeriği kamu kurumları tarafından kontrol edilmiş ve ücretsiz olarak yayınlanması sağlanan görsel, işitsel ve metinsel mesajlardır. RTÜK tarafından çıkartılan kararnamede, kamu spotunu "...kamu kurum ve kuruluşları ile dernek ve vakıf gibi sivil toplum kuruluşlarınca hazırlanan veya hazırlatılan ve Üst Kurul tarafından yayınlanmasında kamu yararı olduğuna karar verilen bilgilendirici ve eğitici nitelikteki film ve sesler ile alt bantlardır" (RTÜK, 2019) olarak tanımlamaktadır. Aynı yönetmelikte kamu spotlarının, yayın hizmet ilkelerine ve ilgili mevzuata uygun olarak hazırlanması gerektiğini, gizli ticari iletişim de dâhil her türlü ticari iletişime yer verilmesinin ya-

saklandığı yazmaktadır. Spotun hazırlanmasında katkısı olan gerçek veya tüzel kişilerin adını, markasını, logosunu, imajını, faaliyetlerini veya ürünlerini tanıtmaya amacıyla programlara yönelik yaptığı her türlü katkıyı içerdiği tespit edilen başvuruların doğrudan reddedileceği ifade edilmektedir.

Kamu spotunu, bilgi ve harekete geçme çağrısı içeren; görsel veya yazılı medyaya dağıtılmak üzere hazırlanan; biçimi bu medya araçlarının özelliklerine uyum sağlayacak şekilde değişiklik gösteren; özgürce ve sınırsız kullanım için çoklu medya türlerinde gönderilebilen, ticari olmayan reklam” olarak da tanımlamak mümkündür (Schiavo, 2007, s.38).

Kamu spotlarını, reklamlardan ayıran temel özellik, kar amacı taşı-mamasıdır. Kamu spotun da temel prensip toplumları eğitim, sağlık, çevre, insan, kadın, çocuk, hayvan hakları gibi kritik konularda bilgilendirerek farkındalığın artırılması amaçlanmaktadır (Aytekin, 2016:252). Reklam-larda olduğu gibi kamu spotunda da kitlelerin tutum ve davranışlarında değişiklik yapmak hedeflenmektedir (Nan, 2008, s.505) Bireyleri istenilen davranışa sevk etmeyi sağlayan kamu spotundaki mesaj içerikleri gerçeklik, yaşanmışlık, örnekleme, niceliksel veri, aile bağları, ölüm, yaşamak, yokluk, gelecek ve acıma gibi olguları barındırmaktadır (Dillard, 2000, s.469). Bu tür olguların içeriğinde bireyleri etkileyecek ve harekete geçirebilecek stratejik bilgiler sunulmaktadır. Bayraktaroğlu ve İltar'e göre kamu spotlarında verilen bilgiler toplumun; ekonomik, siyasal ve kültürel yapısına göre bireylerin davranış biçimleri değişmekte ve bu değişikliği yapmak zorlaşmaktadır (2007, s.118). Gazi ve Çakı (2018 s. 53) Avrupa'da kamu spotlarının göç, AIDS ve Afrika ülkelerine yardım gibi konularda medyada yer aldığını, gelişmekte olan veya geri kalmış ülkeler de ise genel olarak, temel ihtiyaçların kullanımından, kadın ve çocuk hakları, ilaç kullanımı, trafik kurallarına uyma gibi toplumsal düzeni ve bilişsel gelişimi sağlamaya yönelik bilgilendirici mesajlar vermek amacı ile kullanıldığını ifade etmektedirler.

Toplumu aydınlatma adına yapılan bu bildirimler tarihsel süreç içerisinde form ve içerik olarak birçok değişim geçirmiştir (Peak, vd. 2011, s.165) Kent meydanlarında seslenen tellalara, kral fermanlarına, din adamları fetvalarına kadar çeşitlendirmek mümkündür. Çoğalan nüfus ve değişen iletişim araçları bu duyuruların biçimsel ve içeriksel değişiminde

etkili olmuştur. Kamu spotunun günümüzdeki kullanımına yakın bir biçimde ilk defa Amerika Birleşik Devletleri hükümeti tarafından uygulandığını söylemek mümkündür. Amerika İç Savaşı döneminde, gazetelerin savaşta kuzey ordusunu destekleme amacıyla parasal yardımı hedefleyen ücretsiz ilanları yayınlaması tarihsel açıdan birincil kamu spotu olarak bahsedilebilir. Savaş esnasında yarar sağlayan bu ücretsiz reklamların daha sonraları toplumu bilinçlendirmek ve belirli konular hakkında toplumun desteğini almak amacıyla kullanımının yaygınlaştığı görülmektedir. Kamu dışında gerçekleşen ilk kamu spotu olarak kabul edilen 1900'lerin başında, çocuk işçiliğiyle ilgili yayımlanmış gazete ilanlarıdır (Goodwill, 2017, s.25).

Türkiye'de televizyon tarihinde ilk kamu spotları 1979 yılında Suha Arın tarafından Dünya Sakatlar Yılı sebebiyle yayınlanmıştır. İleri ki yıllarda toplum bilincinin artması ve sosyal değişimleri sağlama adına yayınlanan kamu spotlarından ilki, alışveriş fişinin alınması gerektiği, katma değer vergisinin tanıtılması gibi amaçlarla hazırlanan kamu spotları bu dönemin öne çıkan konularıdır ve bu spotlar *1 Dakika Kuşakları* olarak adlandırılmıştır. Dönemin en akılda kalıcı kamu spotu sloganı ise *Önce Alışveriş, Sonra Fiş* sloganıdır (Bilgiç, 2016, s.36).

3. Roland Barthes'ın Göstergebilim Anlayışından Yapay Anlamların Doğallaştırılması

Göstergebilimsel analiz yöntemi, göstergeler üzerinden oluşturulan anlamlandırmaları inceleyen bir bilim dalıdır. 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan göstergebilim, insanın çevresinde bulunan göstergelerin temel anlamlarının dışında bir de onlar üzerinden kurgulanan ikinci bir anlamın olduğunu ileri sürmektedir. Bir göstergenin temel anlamı evrensel olduğu için herkes tarafından bilinmektedir (Sığırcı, 2016, s.32 -33). Buna karşın gösterge üzerinden inşa edilen anlamlar kimi zaman herkes tarafından algılanamamaktadır ve bu ikinci anlam göz ardı edilebilmektedir. Göstergebilim işte bu noktada devreye girerek göstergenin toplum içerisinde oluşturulan ikinci anlamını ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu süreçte göstergebilimsel analiz yöntemleri ön plana çıkmaktadır.

Göstergebilimsel analizin doğuşunda ve gelişiminde pek çok dil bilimcinin katkısı bulunmaktadır. Bunlar içerisinde ön plana çıkanlardan birisi Fransız Dil Bilimci Roland Barthes'dır. Barthes, 20. yüzyılın ikinci

yarısında göstergebilimsel analiz yöntemine kattığı yeni kavram ve düşünceler ile göstergebilimin çok geniş bir araştırma birimi haline gelmesini sağlamıştır (Rifat, 2013, s.40-41). Barthes, göstergebilimin dil bilimi içerisinde sınırlı bir alanda kullanılmasına karşı çıkarak, göstergebilimin; gazete, dergi, müzik, resim, fotoğraf vb. pek çok farklı alanda uygulanmasının önünü açmıştır. Barthes, insanların çevresinde pek çok göstergenin bulunduğunu ve bu göstergelerin de anlamlandırılma sürecinde iyi yorumlanması gerektiğini söylemektedir. Bunun için göstergelerin nasıl ve ne amaçla kullanıldığının bilinmesi gerekmektedir. Örneğin; bir adamın sineği kovmak için elini kaldırması bir göstergeyi ifade etmezken, birini durdurmak amacıyla kaldırması gösterge değeri taşıyabilmektedir.

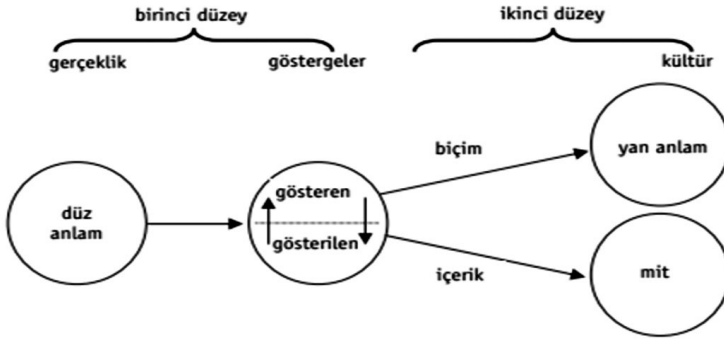
Barthes'ın göstergebilimsel analizi düz anlam (dénotation) ve yan anlam (connotation) olmak üzere iki kavram içerisinde temellendirilmektedir (Rifat vd., 2010, s.17). Barthes, düz anlamın göstergenin evrensel olarak kabul gören, kişiden kişiye kültürden kültüre değişmeyen anlamını ifade ettiğini söylemektedir (Barthes, 2016, s.84). Düz anlamda ortaya çıkan anlam herkesin kabul ettiği ve bildiği anlamdır. Örneğin, bir köpek düz anlam boyutunda bir hayvanı ifade etmektedir. Yan anlamın doğru bir şekilde okunabilmesi için yan anlamın inşa edildiği kültürün iyi bilinmesi gerekmektedir (Tanyeri Mazıcı ve Çakı, 2018: 295). Barthes'ın yan anlam kavramı ise düz anlamdan ana hatları ile ayrılmaktadır. Yan anlam, kültüre ait, kültür içerisinde şekillenen, özgün ve kişiden kişiye değişebilen anlamları ifade etmektedir. Yan anlamlar toplum içerisinde zamanla oluşturulmakta ve göstergelerin anlamlandırılmasında kullanılmaktadır (Kalkan Kocabay, 2008, ss.34-35). Diğer bir deyişle yan anlam, bir kültürün kendi değerleri içerisinde göstergeye kattığı değer ve anlam bütünüdür (Barthes, 2015, s.18). Örneğin; yan anlam boyutunda ele alındığında bir eşek, bir kültürde çalışkanlığın, bir başka kültürde de sömürülmenin temsili olabilmektedir.

Barthes, yan anlamın kimi zaman kültürel değerler içerisinde kendiliğinden oluştuğunu, kimi zaman kültür içerisindeki egemen güçler tarafından belirli bir amaca hizmet etmesi için bilinçli olarak inşa edildiğini vurgulamaktadır. Egemen güçler tarafından inşa edilen yapay anlamların, toplum nezdinde meşruluğunun sağlanabilmesi için de yapay anlamın

doğallaştırılması için çalışılmaktadır (Yaylagül, 2017, s.123). Bu süreçte egemen güçler toplum içerisinde bir takım mitler inşa etmektedir. Mit, bir kültürün çevresinde yaşanan gerçeklikleri anlamlandırmak için oluşturduğu öyküleri ifade etmektedir. Toplum içerisinde inşa edilen mitler sayesinde egemen güçler toplumu kontrol altında tutabilmektedir (Fiske, 2017, s.185). Mitler yardımıyla toplumun ortak değerleri belirlenebilmekte, toplumun neyi desteklemesi veya neye karşı gelmesi gerektiği belirlenebilmektedir. Egemen güçler tarafından oluşan yapay anlamlar, inşa edilen mitlerin toplum tarafından kabul edilmesi ile meşruluk kazanabilmektedir (Barthes, 2017, s.18).

Mitlerin toplum tarafından inşasında da en önemli rolü kitle iletişim araçları üstlenmektedir. Özellikle medyada kanaat önderi olarak kabul edilen kişilerin açıklamaları ve görüşleri toplum tarafından mitlerin kabul edilmesini ve günlük hayatta uygulanmasını sağlamaktadır (Güngör, 2013, s.234). Böylece egemen güçler tarafından inşa edilen anlamlar, toplum içerisinde doğallaştırılmakta ve kültürün bir parçası haline getirilmektedir (Bakınız Şekil 1).

Şekil 1. Roland Barthes'in Anlamlandırma Modeli

(Kaynak: Fiske, 2017: 186)

Barthes'ın yapay gerçekliklerin doğallaştırılması bağlamında, aşırı sağ fraksiyonların toplum içerisinde inşa ettiği göçmen ayrımcılığına yol açan mitlerin neler olduğu çalışma kapsamında açıklanmaya çalışılmıştır. Diğer yandan çalışmada incelenen reklam kampanyaları üzerinden inşa edilen mitlerin nasıl ve ne yönde eleştiriye uğradıklarının da ortaya konulması amaçlanmıştır.

4. Yöntem

Çalışmanın temel amacı, göçmen ayrımcılığına karşı hazırlanan kamu spotu reklamlarında verilen mesajların ortaya konulmasıdır. Son yıllarda göçmen nüfusun sürekli olarak artış gösterdiği Şili'de, INDH tarafından ülkede göçmen nüfusa karşı ayrımcılığın yaşanmaması için hazırlanan kamu spotu reklamlarında hangi mesajların, ne şekilde verildikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Böylece Şili özelinde göçmen ayrımcılığı karşısı kamu spotu reklamlarında ön plana çıkan konuların çalışma kapsamında açıklanması amaçlanmaktadır. Alanda göçmen ayrımcılığını konu alan akademik çalışmaların genel olarak ABD ve AB üyesi ülkeler üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Çalışma kapsamında göçmen nüfusun katlanarak arttığı, buna karşı göçmen ayrımcılığına karşı sınırlı çalışmanın yapıldığı Latin Amerika ülkelerinden Şili'nin örneklem olarak seçilmesine karar verilmiştir. Böylece çalışma kapsamında elde edilen bulgular ve farklı örneklemeler üzerinden yürütülen çalışmalar ile detaylı bir analiz yapılması amaçlanmıştır.

Çalışma;

- Şili özelinde göçmen ayrımcılığına karşı hazırlanan kamu spotu reklamlarında ön plana çıkan konuları ortaya koyması,

- göçmen ayrımcılığına karşı hazırlanan kamu spotlarında göçmenlerin nasıl ve ne şekilde sunulduklarını açıklaması,

- ulusal alanda konuyla ilgili özgün çalışmanın olmaması gibi nedenlerden dolayı önem taşımaktadır.

Çalışma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

INDH'nin göçmen ayrımcılığını konu alan kamu spotu reklamlarında;

- Hangi konular ön plana çıkarılmaktadır?

- Hangi mitler üzerinden göçmen ayrımcılığına karşı çıkılmaktadır?

- Şili'de yaşayan göçmenler nasıl ve ne şekilde sunulmaktadır?

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden göstergebilimsel analiz

yöntemi kullanılmıştır. INDH'nin kamu spotu reklamları Fransız dilbilimci Roland Barthes'ın göstergibilim anlayışı ışığında incelenmiştir.

5. Analiz

5. 1. “Refah” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

“Refah” başlıklı kamu spotu reklamı düz anlam boyutunda ele alındığında, posterde Ekvatorlu göçmen Geovanny Pereira Cruz'un Şili'de eczacı olarak çalıştığı yansıtılmaktadır. Görsel kodlarda Cruz bir gömlek içerisinde iş yerinde gösterilmektedir. Sunum kodlarında Cruz'un mutlu olduğu gösterilmektedir. Posterin sol üstünde yer alan yazılı koda “Sağlık herkesin hakkıdır” şeklinde Cruz'a ait olduğu imajı verilen yazılı kod yer almaktadır. Posterin altında ise, “Şili'de nüfusun %43'ü Güney Amerikalı göçmenlerin insan haklarını kullanmadığını teyit etmektedir” ve “Göç, hastanelerdeki tıp uzmanları gibi eğitilmiş personel eksikliğinin olduğu yerlere uzmanları getirmektedir” şeklinde yazılı kodlar bulunmaktadır.

Resim 1. “Refah” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

(Kaynak: INDH, 2019)

Yan anlam boyutunda kamu spotu ele alındığında, posterde doğrudan göçmenlerin ülkenin refahına olan katkısının yansıtılmaya çalışıldığı görülmektedir. Posterdeki görsel kodlarda beyaz yakalı olarak tabir

edilen eczacı bir göçmenin ön plana çıkarılması ve yazılı kodlar üzerinden profesyonel iş gücüne vurgu yapılması, “Göç, Şili'nin ihtiyaç duyduğu profesyonel iş gücünü sağlar” şeklinde bir mitin inşa edilmesinin önünü açmaktadır. Böylece kamu spotu reklamlarında Şili kamuoyunda oluşabilecek olan “Göçmenler vasıfsız iş gücüdür” algısının ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Böylece göç kavramının doğrudan, refah metaforu olarak yansıtılmasına yol açılmaktadır. Eczacı göçmenin, Şili'deki eğitilmiş tüm göçmenlerin metonimi olarak ön plana çıkarılması, kamu spotu reklamında verilmek istenen mesajın genel bir kitleye ulaşmasını sağlamaktadır. Diğer yandan posterin sağ üstünde yer alan aynı zamanda kampanyanın da ismini oluşturan “Katkı sağlıyorum” yazılı kodu büyük puntolar içerisinde aktarılmaktadır. Böylece göçmenlerin buldukları ülkeye ekonomik yükten ziyade, ekonomiye katkı sağladıkları açıklanmaya çalışılmaktadır. “Katkı sağlıyorum” yazılı kodu, “Refah” kamu spotu reklamında olduğu gibi çalışma kapsamında incelenen diğer tüm kamu spotu reklamlarında da benzer şekilde kullanılmıştır.

Tablo 1. “Refah” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

Düz anlam	Göçmen erkeğin eczanede çalışması
Yan anlam	Şili, başta sağlık alanında olmak üzere profesyonel iş gücüne ihtiyaç duymaktadır. Göç, bu ihtiyacın karşılanmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Bu açıdan göç, Şili'de refahın artmasını sağlamaktadır
Mit	Göç, Şili'nin ihtiyaç duyduğu profesyonel iş gücünü sağlar
Metafor	Göç kavramı, refah metaforu olarak yansıtılmaktadır
Metonimi	Eczacı göçmen, Şili'deki eğitilmiş tüm göçmenlerin metonimi olarak ön plana çıkarılmaktadır

5. 2. “Eğitim” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

“Eğitim” başlıklı kamu spotu reklamı düz anlam açısından ele alındığında, posterde Kolombiyalı göçmen Nidia Cabrera Correa'nın anaokulu öğretmeni olarak Şili'de çalıştığı aktarılmaktadır. Görsel kodlar içerisinde Correa'nın diğer meslektaşıyla birlikte kreşte çalıştığı yansıtılmaktadır. Posterin sol üstünde Correa'nın konuşması şeklinde aktarılan “Göç etmek evrensel bir haktır” yazılı kod bulunmaktadır. Diğer yandan posterin al-

tında ise “Şili’deki göçmenlerin % 41’i ten rengi veya önyargı nedeniyle ayrımcılığa maruz kaldığını iddia ediyor” ve “Uyruğu, yaşı, cinsiyeti, kimliği, dili, dini, milliyeti, siyasi, sosyoekonomik veya diğer statüsü, ülkesi, vatansız kişi olup olmaması veya ülke içinde yerinden olup olmaması, engellilik veya başka herhangi bir sosyal durumuna bakılmaksızın tüm insanlar onur ve haklar bakımından özgür ve eşittir” yazılı kodu yer almaktadır.

Resim 2. “Eğitim” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

Migrar es un
Derecho Universal

YO APORTO
EDUCACIÓN

41% de las personas migrantes residentes en Chile declaran haber sido discriminadas por el color de su piel o por prejuicios.

Motivos:
- País de origen
- Potencial laboral
- Raza o color de piel
- Nivel socioeconómico

Todas las personas son libres e iguales en dignidad y derechos, sin importar su nacionalidad, edad, sexo, orientación sexual, identidad y expresión de género, idioma, religión, nacionalidad, posición política, socioeconómica o de otra índole, condición migratoria de repatriadas, apátridas, o desplazados/as internacionales, discapacidad o cualquier otra condición social.

INDH
Instituto Nacional de Derechos Humanos

Elaborado: El Servicio Nacional de Migración en Chile, noviembre 2019.

(Kaynak: INDH, 2019)

Yan anlam açısından kamu spotu reklamı incelendiğinde, posterde göçmenlerin buldukları ülkelerde meslektaşları ile birlikte uyumlu bir şekilde çalıştığı mesajının verildiği aktarılmaktadır. Bu şekilde kamu spotu reklamında “Şili’de göçmenler yaşadıkları topluma entegre olmuştur” şeklinde mitin oluşması için çalışılmaktadır. Böylece Şili kamuoyunda göçmenlerin ötekileştirilerek dışlanmalarının önüne geçilmek istenmektedir. Benzer şekilde “göçmenlerin yaşadıkları topluma entegre olmadıkları” şeklindeki söylemlerin marjinalleştirilerek ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Posterdeki yazılı ve görsel kodlar üzerinden Şili’de yaşayan göçmenlerin idealleştirilmiş durumları yansıtılmakta istenmektedir.

Tablo 2. “Eğitim” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

Düz anlam	Göçmen kadının anaokulunda çalışması
Yan anlam	Göçmenler buldukları ülkenin vatandaşları ile uyumlu bir şekilde çalışabilmektedir
Mit	Şili’de göçmenler yaşadıkları topluma entegre olmuştur
Metafor	Göç, uyum metaforu olarak yansıtılmaktadır
Metonimi	Anaokulu öğretmeni göçmen, Şili vatandaşları ile uyumlu çalışan tüm göçmenlerin metonimi olarak kullanılmaktadır

5. 3. “Çalışma” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

“Çalışma” başlıklı kamu spotu reklamı düz anlam açısından incelendiğinde, posterde Bolivyalı göçmen Catty Suarez Villarroel’in Şili’de iş kadını olarak çalıştığı aktarılmaktadır. Görsel kodlarda Villarroel’in muhtemelen çalışanları ile birlikte işyerinde olduğu gösterilmektedir. Sunum kodlarında Villarroel’in mutlu olduğu yansıtılmaktadır. Posterin sol üstünde Villarroel’in konuşması gibi aktarılan “Bütün insanlar onur ve haklar bakımından eşittir” yazılı kodu yer almaktadır. Posterin sağ alt bölümünde ise “Göçmen işçilerin %30’u girişimcidir. Yeni işler oluşturmakta, inovasyonu teşvik etmektedir ve ekonomiye yeni ürünler sunmaktadır. Göçmenler kültürü canlandırmaktadır” yazılı kodu bulunmaktadır.

Resim 3. “Çalışma” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

(Kaynak: INDH, 2019)

Kamu spotu reklamı yan anlam açısından incelendiğinde, posterde göçmenlerin Şili’deki istihdama ve inovasyon sürecine olan katkılarının yansıtılmaya çalışıldığı görülmektedir. Görsel kodlar içerisinde göçmen kadının Şili’de iş kadını olarak faaliyette bulunduğu ve beraberinde çalıştığı iş yerinde başkaları için istihdam oluşturduğu yansıtılmaktadır. Bu şekilde posterde “Göçmenler, Şili ekonomisinin canlanmasını teşvik eder” şeklinde mit oluşturulmaya çalışılmaktadır. Böylece Şili kamuoyunda göçmenlerin “Şili ekonomisine katkıları yok” şeklindeki olumsuz mitle- rin ortadan kaldırılması ve göçmenlerin ülke ekonomisindeki öneminin vurgulanması amaçlanmaktadır. Diğer yandan kamu spotunda yer alan yazılı kodlarda göçmenlerin buldukları topluma yenilik getirdikleri, yeni ürünler ve hizmetleri Şili toplumu ile buluşturdıkları aktarılmaktadır. Bu şekilde kamu spotu reklamında göçmenler ile birlikte Şili toplumunda oluş- an “çok kültürlülük” olgusunun teşvik edilmesi hedeflenmektedir. Kamu spotu reklamında çok kültürlülüğün Şili için bir tehlike olmadığı aksine ülkenin yararına olacağına vurgu yapılmaktadır.

Tablo 3. “Çalışma” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

Düz anlam	Göçmen kadının, iş kadını olarak çalışması
Yan anlam	Şili’de yaşayan göçmenler, kurdukları işler sayesinde Şili ekonomisine katkı sunmakta ve ülke içerisinde yeni istihdamların oluşmasını sağlamaktadır
Mit	Göçmenler, Şili ekonomisinin canlanmasını teşvik eder
Metafor	Göç, yenilik metaforu olarak yansıtılmaktadır
Metonimi	Göçmen iş kadını, ülkedeki tüm girişimcilerin metoni- mi olarak kullanılmaktadır

5. 4. “Veterinerlik” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

“Veterinerlik” başlıklı kamu spotu reklamı düz anlam açısından incelen- diğinde, posterde Ekvatorlu göçmen Luis Escobar Castillo’un Şili’de ve- teriner olarak çalıştığı aktarılmaktadır. Posterdeki görsel kodlarda Castil- lo’nun muayenehanesinde bir köpeği tedavi ettiği gösterilmektedir. Sunum kodlarında Castillo mutlu olarak yansıtılmaktadır. Posterdeki Castillo’nun hemen üstünde “Beni ten rengine göre yargılama” yazılı kodu yer almak- tadır. Posterin altında ise diğer kamu spotu reklamlarından farklı olarak “Ülkenin tüm nüfusunun %2,8’i göçmendir” yazılı kodu bulunmaktadır.

Resim 4. “Veterinerlik” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

(Kaynak: INDH, 2019)

Yan anlam boyutunda kamu spotu reklamı değerlendirildiğinde, posterde göçmenlerin Şili'deki önemli iş kollarında hizmet ettikleri ve bu açıdan ülke ekonomisi ve toplumsal yaşantısı için önemli bir rol oynadıkları üzerinde durulmuştur. Posterdeki yazılı ve görsel kodlar üzerinden göçmenlerin buldukları ülkelerde önemli görevlerde bulunmasına karşın ayrımcılığa uğramaktan kendilerini koruyamadıkları vurgulanmaktadır. Özellikle ten renginin Şili'deki göçmen ayrımcılığının önemli bir nedeni olduğu yansıtılmaktadır. Kamu spotu reklamında doğrudan göçmenlere yönelik ön yargıların kırılması ve böylece göçmenlerin toplumsal hayata ötekileştirilmeden yaşamalarının sağlanması istenmektedir. Bu amaçla posterde “Şili’de göçmenler ayrımcılığa maruz kalmaktadır” şeklindeki mit ön plana çıkarılmakta ve göçmenlerin Şili’de yaşadıkları ayrımcılığa karşı “farkındalık” oluşturulmaya çalışılmaktadır. Kamu spotu reklamında yer alan veteriner göçmen ile birlikte, göçmenlerin Şili’deki vatandaşlardan bir farkları olmadığı, toplumun bir parçası haline geldikleri aktarılmaktadır.

Tablo 4. “Veterinerlik” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

Düz anlam	Göçmen erkeğin, veteriner olarak çalışması
Yan anlam	Göçmenler Şili’de önemli iş kollarında çalışmalarına ve ülke ekonomisine katma değer sağlamalarına karşın ayrımcılığa uğramaktadır
Mit	Şili’de göçmenler ayrımcılığa maruz kalmaktadır
Metafor	Ten rengi, ayrımcılık metaforu olarak yansıtılmaktadır
Metonimi	Veteriner göçmen, Şili’de ayrımcılığa uğrayan tüm göçmenlerin metonimi olarak kullanılmaktadır

5. 5. “Etkileşim” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

“Etkileşim” başlıklı kamu spotu reklamı düz anlam açısından incelendiğinde, posterde Bolivyalı göçmen Gerardo Cosqueira López’in Şili’de şoför olarak çalıştığı aktarılmaktadır. “Ayrımcılığın olmadığı bir Tarapacá istiyorum” şeklinde yazılı kod López’e ait gibi yansıtılmaktadır. Sunum kodları içerisinde López’in mutlu olduğu belirtilmektedir. Posterin altında ise diğer kamu spotu reklamlarından farklı olarak “Şili’de, yerleşik göçmenlerin %72’si çeşitli alanlarda teknik ve profesyonel işler için vize almaktadır” yazılı kodu yer almaktadır.

Resim 5. “Etkileşim” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

Quiero a Tarapacá sin discriminación

YO APORTO CONECTIVIDAD BUS FERR

GERARDO COSQUEIRA LÓPEZ
Transportista
BOLIVIANO

41% de las personas migrantes residentes en Chile declaran haber sido discriminados/as por el color de su piel o por prejuicios.

En Chile, el 72% de los/as migrantes residentes, obtienen visas para trabajos técnicos y profesionales en diversas áreas.

Migrantes Discriminados/as
41%

Visas de trabajo para migrantes
72%

INDH

(Kaynak: INDH, 2019)

Tablo 5. “Etkileşim” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

Düz anlam	Göçmen erkeğin şoför olarak çalışması
Yan anlam	Şili’de yaklaşık olarak her dört göçmenden üçü aktif olarak iş kollarında çalışmasına rağmen ayrımcılığa uğramaktadır
Mit	Şili’de göçmenler iş kollarına katkı sağlar
Metafor	Göç, ayrımcılık metaforu olarak aktarılmaktadır
Metonimi	Şoför göçmen, ayrımcılığa maruz kalan tüm göçmenlerin metonimi olarak yansıtılmaktadır

Kamu spotu reklamı yan anlam açısından incelendiğinde, posterde göçmenlere yönelik doğrudan ayrımcılık mesajının verildiği aktarılmaktadır. Bu açıdan posterde göç, ayrımcılık metaforu olarak yansıtılmaktadır. Posterde diğer posterlerde olduğu gibi istatistik veriler üzerinden göçmenlerin ülke ekonomisine verdikleri katkılar aktarılmakta ve böylece göçmenlerin de çalışmadığı yönündeki yanlış algıların ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Diğer yandan verilen mesajlarda “Şili’de göçmenler iş kollarına katkı sağlar” şeklinde bir mitin ülke genelinde egemen olması için çalışılmaktadır. İnşa edilen bu mit ile birlikte Şili kamuoyunda göçmenlere yönelik ön yargıların kırılacağı düşünülmektedir.

5. 6. “Ulaşım” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

“Ulaşım” başlıklı kamu spotu reklamı düz anlam açısından incelendiğinde, posterde Bolivyalı göçmen Roly Butron’un Şili’de taksici olarak çalıştığı anlatılmaktadır. Görsel kodlar içerisinde Butron çalıştığı taksi ile birlikte yansıtılmaktadır. Posterdeki “Bütün insanlar onur ve haklar bakımından eşittir” şeklindeki yazılı kod Butron’a aitmiş gibi aktarılmaktadır. Posterde diğerlerinden farklı olarak “5.648 göçmen Şili’de farklı konularda yaşanan bir suçtan dolayı mağdur olmuştur” şeklinde yazılı kod bulunmaktadır.

Resim 6. “Ulaşım” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

(Kaynak: INDH, 2019)

Yan anlam açısından incelendiğinde, posterde göçmenlerin Şili’de mağduriyete uğradıklarına yönelik mesajın verilmeye çalışıldığı görülmektedir. Posterdeki görsel kodlarda bir göçmen taksici şoförünün yer alması ve yazılı kodlarda sayısal olarak Şili’de mağdur edilen (ya da mağdur edildiği düşünülen) göçmenlerin aktarılması ile kamu spotu reklamında doğrudan “Göçmenler, Şili’de yaşanan suçlardan dolayı mağdur edilmektedir” şeklinde bir mit kamuoyunda inşa edilmeye çalışılmaktadır. Posterde göçmenlerin uğradığı mağduriyetlere yönelik olarak, göçmenler ve Şili vatandaşları arasında eşitlik vurgusu yapılmaktadır.

Tablo 6. “Ulaşım” Başlıklı Kamu Spotu Reklamı

Düz anlam	Göçmen erkeğin taksici olarak çalışması
Yan anlam	Göçmenlerin de Şili vatandaşları ile aynı haklara sahip olduğu vurgusu yapılmaktadır
Mit	Göçmenler, Şili’de yaşanan suçlardan dolayı mağdur edilmektedir
Metafor	Göç, eşitlik metaforu olarak kullanılmaktadır
Metonimi	Göçmen taksici, ülke içerisinde mağdur edildiği düşünülen tüm göçmenlerin metonimi olarak yansıtılmaktadır

Sonuç

Çalışmada incelenen kamu spotu reklamlarında, göçmen ayrımcılığına karşı mesajların doğrudan Şili'de bulunan göçmenlere yer verilerek aktarıldığı görülmektedir. Farklı meslek, yaş, cinsiyet ve ülkelerden gelen göçmenlerin yer aldığı reklamlarda, göçmenlere yönelik ayrımcılık, önyargı, olumsuz algı, dışlanma ve mağduriyet gibi konular ön plana çıkarılmaktadır. Bu süreçte göçmenlere yönelik ayrımcılık mesajları, doğrudan yazılı kodlar ve istatistiki veriler üzerinden aktarılmıştır. Posterde istatistiki verilerin kullanılması ve aynı zamanda posterlerde doğrudan Şili'deki göçmenlerin aktarılması kamu spotu reklamlarının kitleler nezdinde güvenilirliğini artırması bakımından önem taşımaktadır. Nitekim somut veriler ve gerçek örneklemeler üzerinden mesajların ortaya konulması, Şili'de yaşanan göçmen ayrımcılığı konusunda verilen mesajların inandırıcılık değerini yükseltmektedir. Diğer yandan kamu spotunda yer alan göçmenlerin genel olarak Şili'deki tüm göçmenleri temsil ediyor şeklinde yansıtılması, verilmek istenen mesajların genel kitleye ulaşmasını sağlamaktadır.

Kamu spotlarında yer alan göçmenler, görsel kodlar içerisinde doğrudan çalıştıkları iş yerlerinde yansıtılmaktadır. Göçmenlerin farklı iş kollarında Şili'nin toplumsal, ekonomik ve kültürel yaşamına olan katkıları aktarılmaya çalışılmıştır. Bu açıdan kamu spotlarında görsel öğeler, kampanyanın "Katkı sağlıyorum" başlığını doğrudan yansıtmaktadır. Göçmenlerin iş yerlerindeki görüntüleri ve yazılı kodlar, posterlerde "Göç, Şili'nin ihtiyaç duyduğu profesyonel iş gücünü sağlar", "Şili'de göçmenler yaşadıkları topluma entegre olmuştur", "Göçmenler, Şili ekonomisinin canlanmasını teşvik eder" ve "Şili'de göçmenler iş kollarına katkı sağlar" şeklinde mitlerin kamuoyunda inşa edilmeye çalışıldığı görülmektedir. İnşa edilen bu mitlerle, Şili'deki göçmenlerin ülke ekonomisi için önemli bir değer olduğu vurgulanmış ve göçmenlere yönelik oluşan her türlü olumsuz algının da ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır.

Schmuck ve Matthes (2015, s. 1577), aşırı sağ partiler tarafından hazırlanan "ekonomik tehdit" konulu reklamların, göçmenlere yönelik olumsuz bir algı oluşturduğunu saptamıştır. Carlsson (2010, s. 263) ise birinci ve ikinci kuşak göçmenlerin işgücü piyasasında etnik ayrımcılı-

ğa uğradığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Ayón ve Becerra (2013), ayrımcılığın göçmenlerin refah düzeyini olumsuz etkilediğini bulmuştur. Khanlou ve Mill (2008, s. 494), göçmenlerin kültürel açıdan da ayrımcılığa maruz kalabildiklerini ortaya çıkarmıştır. Fernández vd. (2015, s. 857), ayrımcılığa uğrayan göçmenlerin buldukları ülkenin dilini öğrenmede zorluklar çekebildiğini tespit etmiştir. Yang vd., (2014, 359) ayrımcılığın göçmenlerin sağlığı, Jasinskaja-Lahti vd. (2006, s. 293) ise ayrımcılığın göçmenlerin psikolojisi üzerinde olumsuz etkilere yol açtığını saptamıştır. INDH, yapılan tüm bu çalışmalar ile paralel olarak, göçmen ayrımcılığında ortaya çıkan ekonomik ve sosyal nedenler üzerinde yoğunlaşmıştır. Göçmenlerin ekonomik ve sosyal hayattan dışlanmamaları için buldukları toplumlara yapmış oldukları katkılar ortaya çıkarılmıştır. Bu açıdan INDH'nin kampanyasının literatürdeki çalışmalarda tespit edilen göçmen ayrımcılığına neden olan temel başlıkların üzerine eğildiği saptanmıştır.

Çalışma kapsamında Şili'deki INDH'nin özelinde göçmen ayrımcılığına karşı hazırlanan kamu spotu reklamlarında hangi temaların işlendiği ve göçmen ayrımcılığının sonlandırılması amacıyla ne gibi mesajların verildiği analiz edilmeye çalışılmıştır. Türkiye'deki ulusal çalışmalar içerisinde değerlendirildiğinde, mevcut çalışma özgün bir konuyu ele alması bakımından önem taşımaktadır. Buna karşın çalışmada elde edilen bulgular, göçmen ayrımcılığını konu alan kamu spotu reklamlarının kitlelerin algıları ve davranışları üzerinde ne gibi bir etki oluşturduğunu ortaya koymamaktadır. Bu açıdan gelecek çalışmaların doğrudan göçmen ayrımcılığına hazırlanan karşı kamu spotu reklamlarının kitleler üzerinde ne gibi bir etki oluşturduğunu inceleyen saha çalışmalarına yönelmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Aksoy, Z. (2012). *Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim*, Journal of International Social Research, 5(20), 292-303.
- Ayón, C., & Becerra, D. (2013). *Mexican Immigrant Families under Siege: The Impact of Anti-Immigrant Policies, Discrimination, and the Economic Crisis*. Advances in Social Work, 14(1), 206-228.
- Aytekin, H. (2016). *Görsel-İşitsel Medyada Sağlık - Güvenlik Halleri: Tartışılması Gereken Bir Alan Olarak Kamu Spotu*. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 9 (3), 249-275.
- Bacon, D. (2008). *Illegal People: How Globalization Creates Migration and Criminalizes Immigrants*. USA: Beacon Press.
- Barthes, Roland (2015). *Bir Deneme Bir Ders: Eiffel Kulesi ve Açılış Dersi*. Çev.: Mehmet Rifat, Sema Rifat. 2. Baskı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Barthes, Roland (2016). *Göstergebilimsel Serüven*. Çev: Mehmet Rifat, Sema Rifat. 8. Baskı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Barthes, Roland (2017). *Görüntünün Retoriği, Sanat ve Müzik*. Çev: Ayşenaz Koş, Ömer Albayrak. 2. Baskı. İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Bayraktaroğlu, G. ve İlter, B. (2007) *Sosyal Pazarlama: Engeller ve Öneriler*. Ege Akademik Bakış / Ege Academic Review 7(1), 117-132.
- Bilgiç, B. (2016). *Türkiye'de Kamu Spotu Oluşum Süreci ve Yayın Politikaları*, İstanbul Aydın Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi, S.2, 25-61.
- Canatan, Kadir (2013). *Avrupa Toplumlarının Göç Algıları ve Tutumları: Sosyolojik Bir Yaklaşım*. Sosyoloji Dergisi, 3(27), 317-332.
- Canşen, Efgan (1997). *Hitler'den Torunlarına*. İstanbul: Göçebe Yayınları.
- Carlsson, M. (2010). *Experimental Evidence of Discrimination in the Hiring of First-and Second-Generation Immigrants*. Labour, 24(3), 263-278.
- Çakı, C., & Topbaş, H. (2018). *Almanya İçin AlternatifPartisi'nin Göçmen Karşıtı Propaganda Faaliyetlerini 2017 Alman Federal Seçimleri Üzerinden Okumak*. Erciyes İletişim Dergisi, 5(4), 59-74.

- Dillard, J. P., & Peck, E. (2000). *Affect and Persuasion: Emotional Responses to Public Service Announcements*. *Communication Research*, 27(4), 461-495.
- Fernández, I., Silván-Ferrero, P., Molero, F., Gaviria, E., & García-Ael, C. (2015). *Perceived Discrimination and Well-Being in Romanian Immigrants: The Role of Social Support*. *Journal of Happiness Studies*, 16(4), 857-870.
- Fiske, John (2017). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. (Çev. Süleyman İrvan). 5. Basım. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Friedmann, J. (1986). *The World City Hypothesis*. *Development and Change*, 17(1), 69-83.
- Gaddis, J. L. (2018). *Soğuk Savaş: Pazarlıklar, Casuslar, Yalanlar, Gerçek*, Çev: Dilek Cenkçiler. 3. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gazi, M., Çakı, C. (2018). *Siyahi Ayrımcılığa Karşı Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları*. *International Journal of Labour, Life and Social Policy*, 1(2), 48-62.
- Gazi, M. A., Çakı, C., & Gülada, M. O. (2018). *İspanya 2000 Partisi'nin Göçmen Karşıtı Propaganda Faaliyetleri Üzerine İnceleme*. *Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 11-22.
- GOC (2019). *T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2019 yılı Suriyeli Göçmen İstatistiği*, http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713, Erişim Tarihi: 27.02.2019.
- Goodwill, B. (2017, 09 05), *Public Service Advertising - Background & Future*. *PSA Bibliography*, <http://www.psaresearch.com/bib9830.html>, Erişim Tarihi: 30.01.2019.
- Güler, Selin (2014). *Avrupa'da Aşırı Sağın Yükselişi: Yunanistan'da Altın Şafak Partisi Örneği*. *Bilge Adamlar Stratejik Araştırma Merkezi Yayınları*, 1-9.
- Güngör, Nazife (2013). *İletişim Kuramlar ve Yaklaşımlar*, 2. Baskı, İstanbul: Siyasal Kitapevi.

INDH (2019). “Şili Göçmen Ayrımcılığı Karşısı Kamu Spotu Reklamları”, [https:// www. indh.cl/indh -tarapaca -realizo- seminario- discriminacion- racial-lanzo -campana-aporto/](https://www.indh.cl/indh-tarapaca-realizo-seminario-discriminacion-racial-lanzo-campana-aporto/), Erişim Tarihi: 26.02.2019.

INE (2017). “Şili Ulusal İstatistik Kurumu 2017 Göçmen Verileri”, [https:// www.ine.cl /docs /default- source/ demogr%C3 %A1ficas-y-vitales/ inmigraci%C3% B3n/ s% C3% ADntesis. pdf? sfvrsn =4](https://www.ine.cl/docs/default-source/demogr%C3%A1ficas-y-vitales/inmigraci%C3%B3n/s%C3%ADntesis.pdf?sfvrsn=4), Erişim Tarihi: 26.02.2019.

Jasinskaja-Lahti, I., Liebkind, K., Jaakkola, M., & Reuter, A. (2006). Perceived Discrimination, Social Support Networks, and Psychological Well-Being Among Three Immigrant Groups. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 37(3), 293-311.

Kalkan Kocabay, Hasibe (2008). *Tiyatroda Göstergebilim*. İstanbul: E Yayınları.

Kedikli, U. & Akça, M. (2017). *Soğuk Savaş Sonrası Avrupa'da Artan İslamofobi*. Tesam Akademi, 4(1), 57-95.

Khanlou, N., Koh, J. G., & Mill, C. (2008). *Cultural Identity and Experiences of Prejudice and Discrimination of Afghan and Iranian Immigrant Youth*. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 6(4), 494-513.

McLuhan, M., & Bruce, R. P. (2001). *Global Köy*, çev. Bahar Öcal Düzgören, İstanbul: Scala Yayıncılık.

Mortan, K. ve Sarfati, M. (2011). *Vatan Olan Gurbet Almanya'ya İşçi Göçünün 50. Yılı*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Nan, X. (2008). *The Influence of Liking for A Public Service Announcement on Issue Attitude*. *Communication research*, 35(4), 503-528.

Paek, H. J., Hove, T., Ju Jeong, H., & Kim, M. (2011). *Peer or Expert? The Persuasive Impact of Youtube Public Service Announcement Producers*. *International Journal of Advertising*, 30(1), 161-188.

Rifat, Mehmet (2013). *Açıklamalı Göstergebilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Rifat, M., Rifat, S., Koş, A., & Tekgül, D. (2010). *Göstergebilim, Dilbilim ve Çeviribilim Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Sel Yayınları.

RTÜK (2012). Kamu Spotları yönergesi, [https:// www. rtuk. gov.tr /ka- mu-spotlari/ 5029/3985/ kamu- spotlari- yonergesi. html](https://www.rtuk.gov.tr/kamu-spotlari/5029/3985/kamu-spotlari-yonergesi.html), Erişim Tarihi: 06.02.2019.

Schain, I. E. M. A. (2013). *The Extreme-Right and Immigration Policy-Making: Measuring Direct and Indirect Effects*. In *Immigration Policy in Europe* (pp. 80-100). The Great Britain: Routledge.

Schiavo, R. (2007), *Health Communication From Theory to Practice*, USA: John Wiley & Sons.

Schmuck, D., & Matthes, J. (2015). *How anti-Immigrant Right-Wing Populist Advertisements Affect Young Voters: Symbolic Threats, Economic Threats and the Moderating Role of Education*. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41(10), 1577-1599.

Sığırcı, İlhami (2016). *Göstergebilim Uygulamaları, Metinleri, Görselleri ve Olayları Okuma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Tanyeri Mazıcı, E. ve Çakı, C. (2018) *Adolf Hitler'in Korku Çekiciliği Bağlamında Kamu Spotu Reklamlarında Kullanımı*. *Erciyes İletişim Dergisi*. 5 (3), 290-306.

T13 (2019). *Şili Ulusal İstatistik Kurumu 2019 Göçmen Verileri*, [http:// www.t13. cl/noticia/ nacional/ine- poblacion-inmigrante -chile-ile- ga-1.251.225- personas](http://www.t13.cl/noticia/nacional/in-poblacion-inmigrante-chile-ile-ga-1.251.225-personas), Erişim Tarihi: 26.02.2019.

Uzunçayır, Cihan (2014). *Göçmen Karşılığında İslamofobiye Avrupa Aşırı Sağı*. *Siyasal Bilimler Dergisi*, 2(2), 131-147.

Vural, Hasan Saim (2005). *Avrupa'da Aşırı Sağın Yükselişi*, İstanbul: İletişim Yayınları.

Yang, H. J., Wu, J. Y., Huang, S. S., Lien, M. H., & Lee, T. S. H. (2014). *Perceived Discrimination, Family Functioning, and Depressive Symptoms among Immigrant Women in Taiwan*. *Archives of Women's Mental Health*, 17(5), 359-366.

*Şili Ulusal İnsan Hakları Örgütü'nün Göçmen Ayrımcılığına Karşı Hazırlanan
Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme*

Yardım, Müşerref (2017). *Aşırı Sağ ve Çokkültürlük: Avrupa'da Ötekileştirilen "Göçmenler"*. Akademik İncelemeler Dergisi, 12(2), 217-234.

Yaylagül, Levent (2017). *Kitle İletişim Kuramları. Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. 8. Baskı, Ankara: Dipnot Yayınları.

Yılmaz, A. (2014). *Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri Ve Etkileri*. Electronic Turkish Studies, 9(2). 1685-1700.

Donald Trump'ın Göçmenlere Yönelik İnşa Edilmesi Planlanan Meksika Duvarı ve Propaganda Karikatürlerindeki Sunumu

Mehmet Ozan GÜLADA*

Öz

Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Donald Trump, 2016 yılında başkanlık seçimlerini kazandığı ilk günden itibaren, ülkede göçmen karşıtı politikaların yürürlüğe girmesi için yoğun bir çaba sarf etmiştir. Özellikle Trump, Meksika üzerinden ABD'ye gelen göçmenlerin gelişini engellemek için ABD-Meksika Sınırı'na Meksika Duvarı adı verilen büyük bir duvar örülmesi için çalışmıştır. Buna karşın kamuoyundan yeterli desteği göremeyen Trump, 22 Aralık 2018 tarihinde milyonlarca Amerikan vatandaşının ücret almadan çalışması anlamına gelen "hükümeti kapatma" yetkisini yürürlüğe sokmuştur. Bu süreçte Trump'ın göçmen politikalarına karşı yürütülen propaganda faaliyetleri karikatürlerde önemli bir yer bulmuştur. Bu çalışmada, göçmenlere yönelik inşa edilen Meksika Duvarı'nın Trump karşıtı propaganda karikatürlerine nasıl ve ne yönde yansıtıldığı göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Meksika Duvarı'nın inşasının, Trump'ın önde gelen konuları içerisinde yer aldığı, ABD'nin yararına olmadığı ve Amerikan halkına zarar verdiği şeklindeki mitlerin propaganda karikatürlerinde inşa edilmeye çalışıldığı elde edilen bulgular kapsamında ortaya çıkarılmıştır. Buna karşın karikatürlerde Trump'ın göçmen politikalarına yönelik yapıcı eleştirilere yer verilmediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Göçmen, Göçmen Politikası, Meksika Duvarı, Propaganda, Karikatür

* Öğr. Gör., Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Akçadağ Meslek Yüksek Okulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, e-posta: mehmet.gulada@ozal.edu.tr

Donald Trump's The Mexican Wall Built for Immigrant and The Presentation in The Propaganda Cartoons

Mehmet Ozan GÜLADA*

Abstract

The president of the United States of America, Donald Trump, has made an intense effort to enact anti-immigration policies since the first day of presidential elections in 2016. In particular, Trump has worked to build a large wall called as the Mexican Wall at the US-Mexican Border to prevent the arrival of migrants arriving in the United States through Mexico. On the other hand, Trump could not obtain enough support from the public opinion. On December 22, 2018, Trump enforced his authority to "shut down the government", which means that millions of US citizens work without charge. In this process, the propaganda activities against Trump's immigration policies have often found place in cartoons. In this study, how and in what way the Mexican Wall built for immigrants was reflected in anti-Trump propaganda cartoons was examined by using the semiotic analysis method. It was obtained that the myths that the the Mexican Wall became Trump's important matters, did not benefit the US and damaged the American people were constructed in anti-Trump propaganda cartoons in the context of the findings. On the other hand, it was observed that cartoons did not include constructive criticism of Trump's immigration policies.

Keywords: *Immigrant, Immigration Policy, The Mexican Wall, Propaganda, Cartoon*

*Lecturer, Malatya Turgut Özal University, Akçadağ Vocational High School, Management and Organization Department, e-mail: mehmet.gulada@ozal.edu.tr

GİRİŞ

Arap Baharı'nın etkisiyle pek çok Batılı ülkeye olduğu gibi ABD'ye de Orta Doğu ülkelerinden büyük bir göç dalgası yaşanmıştı. Meydana gelen bu göç dalgasıyla birlikte ABD'deki göçmen nüfus oranında ciddi bir artış yaşanmıştı (Migration Policy, 2019). Bu süreç ülkedeki bazı muhafazakar ve milliyetçi grupların göçmen karşıtı söylemlerinin artmasına yol açmıştı. 2016 yılında gerçekleştirilen ABD Başkanlık Seçimleri'nde Cumhuriyetçi Parti'nin adayı olan Donald Trump, bu süreçte göçmen karşıtı en radikal söylemlerde bulunan siyasilerden biri olmuştu. Trump, seçim vaatlerinde ABD'ye gerçekleştirilen göçlerin kontrol altında tutulması için ABD ve Meksika sınırının Meksika Duvarı adı verilen büyük bir duvar ile örülmesi gerektiğini savunmuştu. Trump'ın bu söylemleri onu rakiplerinin önüne geçirmiş ve 45. ABD Başkanı olarak seçilmesini sağlamıştır. Trump seçimlerden sonra Meksika Duvarı'nın inşası için ABD Kongresi'nden destek istemiş fakat kongre gerekli mali desteği Trump'a vermemişti. Trump bunun üzerine ülkedeki acil ve zaruri işler haricindeki tüm resmi görevlilerin geçici olarak işlerine son verilmesi anlamına gelen “hükümeti kapatma” yetkisini kullanmıştı. Böylece Trump, Meksika Duvarı projesi için kongre üzerinde büyük bir baskı oluşturmayı amaçlamıştı. Bu süreç Trump'ın göçmen karşıtı politikasına yönelik basın üzerinden sert bir muhalefetin oluşmasına neden olmuştu. Özellikle Trump'ın Meksika Duvarı projesi muhalif basın tarafından çizilen karikatürler ile ağır bir dille eleştirilmişti. Çalışma kapsamında çizilen bu karikatürlerde Trump'ın göçmen karşıtı politikalarına yönelik eleştirilerin nasıl ve ne şekilde yansıtıldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Türkiye'de son yıllarda karikatürlerin propaganda amaçlı kullanımını göstergebilimsel analiz yardımıyla inceleyen alanda önemli akademik çalışmalar yapıldığı gözlemlenmektedir. Bunlar içerisinde; Çakı (2018a), “Birinci Dünya Savaşı'ndaki Alman Propaganda Kartpostallarında Kullanılan Karikatürlerde Türklerin Sunumunun Göstergebilimsel Açından İncelenmesi” adlı çalışmada Birinci Dünya Savaşı'nda Alman İmparatorluğu'nda basılan kartpostallardaki karikatürlerde Türklerin ne şekilde sunulduğunu incelemiştir. Çalışmada karikatürler üzerinden Türklerin, kahramanlık, cesaret ve güç metaforları üzerinden Alman kamuoyu-

na sunulduğu ve Türklerin Almanların dost ve müttefiki olduğunun aktarıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çakı (2018b), “Nazi Almanyası Döneminde Basılan Posta Pullarının Propaganda Amaçlı Kullanımı” adlı çalışmada ise Nazi Almanyası döneminde basılan posta pullarındaki karikatürlerin ülke içerisinde propaganda amaçlı nasıl ve ne yönde kullanıldığını analiz etmiştir. Çalışma sonucunda Nazi propagandasının posta pullarını, Nazizm ideolojisini ülke genelinde yüceltmek amacıyla kullandığı tespit edilmiştir. Böylece Nazizm ideolojisinin ülke genelinde tahakküm kurmasının sağlanması amaçlanmıştır. Çakı (2018c) “Adolf Hitler’in Kült Lider İnşasında Kullanılan Propaganda Posterlerinin Gösterebilimsel Analizi” adlı çalışmada Adolf Hitler’in propaganda posterlerinde kült lider olarak nasıl inşa edildiğini analiz etmiştir. Çalışma bulgularından Almanya’nın büyük bir devlet olabilmesi için Alman halkının Hitler’in liderliğinde hareket etmesi gerektiğinin telkin edildiği saptanmıştır. Son olarak Çakı ve Gülada (2018a), “İkinci Dünya Savaşı’nda Adolf Hitler’in Mizah Çekiciliği Bağlamında Sovyet Propaganda Posterleri Üzerinden İncelenmesi” adlı çalışmada Sovyetler Birliği’nin propaganda posterlerindeki karikatürlerde dönemin Alman Devlet Başkanı Adolf Hitler’e yönelik ne gibi söylemlerde bulunduğu incelemiştir. Elde edilen bulgularda, posterlerdeki karikatürlerin Hitler’in Sovyet kamuoyunda itibarsızlaştırılmasında ve Sovyetler Birliği’nin Alman ordularına karşı büyük bir zafer kazanacağı yönünde algının inşa edilmesinde kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine Çakı ve Gülada (2018b), “Nazi Propagandasında Mizah Çekiciliğinin Kullanımı: “Lustige Blätter” Mizah Dergisi Üzerine İnceleme” adlı çalışmada Nazi rejimi altındaki Almanya’da basılan “Lustige Blätter” adlı dergi üzerinden Nazi propagandasında mizah çekiciliğini ele almıştır. Çalışmada mizah çekiciliği bağlamında antisemitist söylemlere yer verildiği saptanmıştır. Görüldüğü gibi yapılan akademik çalışmalarda kimi zaman bir durumu yüceltmek, kimi zamanda itibarsızlaştırmak için karikatürler propaganda amaçlı kullanılabilir.

Çalışma kapsamında elde edilen bulgular üzerinden, Trump yönetiminin göçmen karşıtı politikalarının ABD kamuoyunda ne gibi toplumsal tepkilere yol açtığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu yolla Trump’ın ABD’nin refahını koruma iddiasıyla ortaya koyduğu Meksika

Duvarı Tasarısı'nın toplumdaki muhalif yankıları da çalışma kapsamında açıklanmaktadır.

ABD'DEKİ SİYASİ PARTİLERİN GÖÇMEN POLİTİKALARI

Amerika Birleşik Devletleri'nin siyaset sahnesinde, muhafazakârlık ve ekonomik liberalizmi savunan Cumhuriyetçi Parti ile sosyal liberalizm ve sosyal demokrasiyi savunan Demokrat Parti etkili olmaktadır. ABD'de gerçekleştirilen başkanlık seçimleri, iki partinin adayları arasında yoğunlaşmakta ve bu iki adaydan biri ABD başkanlık koltuğuna oturmaktadır. Her iki siyasi parti ekonomi, eğitim, sağlık, güvenlik ve savunma gibi belli başlı konularda savundukları görüşler itibariyle önemli farklılıklara sahiptirler. Bu süreçte her iki partinin birbirlerinden ayrıldıkları temel konuların başında da “göç politikası” gelmektedir. Nitekim partiler arasındaki görüş ayrılığında, yabancı nüfus önemli bir rol oynamaktadır (Hawley, 2011, s. 404). Özellikle Cumhuriyetçi Parti'nin son dönemde yasadışı göçler üzerinden ön plana çıkardığı “göçmen sorunu”, ABD kamuoyunda önemli tartışmaların yaşanmasına neden olmaktadır. Özellikle Cumhuriyetçi Parti, Demokrat Parti'nin sınır güvenliği konusunda esnek davranmasının yasa dışı kaosa yol açabileceğini savunmaktadır (Time, 2019).

Cumhuriyetçi Parti, ABD'nin yasa dışı göçler nedeniyle büyük bir göçmen sorunu ile karşı karşıya kaldığına inanmaktadır. Bu nedenle ülke genelinde göçmen politikalarının revize edilmesi ve ABD'ye gelen göçmenler üzerinde sıkı bir denetim kurulması gerektiğini savunmaktadır. Cumhuriyetçi Parti, bu nedenle ABD'deki göçmen karşıtı seçmenlerin yoğun şekilde desteğini almaktadır. Parti, yasadışı göçlerin ülkede iç huzuru bozduğunu, yaşam kalitesini düşürdüğünü, şiddet ve suç oranlarının artmasına yol açtığını savunmaktadır. Bu nedenle parti yasa dışı göçleri ABD'nin önde gelen problemlerinden biri olarak değerlendirmektedir (MSNBC, 2018). Kayıt dışı çalışan göçmenlerin de işsizlik oranlarında önemli bir etmen oluşturduğu iddia edilmektedir. Buna karşın parti içerisinde göçmen politikalarına yönelik tam bir birlikteliğin olduğu söylenememektedir. Bunun temel nedeni Cumhuriyetçi Parti'nin göçmen karşıtı sert söylemlerinden dolayı ülkede bulunan göçmenlerin oylarının Demokrat Parti'ye

yönelmesinin önüne geçilmesidir. Bu nedenle bazı Cumhuriyetçi Parti mensupları, göçmenlere daha yakın bir çizgide olmayı tercih etmektedir (GOP, 2019). Buna karşın parti yasadışı göçlere karşı taviz verilmeyeceğini ve yasa dışı göçlerin engellenebilmesi amacıyla da ABD’de göçmenlere yönelik sıkı denetim odaklı radikal politikaların uygulanması gerektiğini savunmaktadır. Özellikle sınır güvenliği üzerinde duran parti, ABD’ye gelecek olan göçmenlerin yasal yollardan ülkeye gelebilmesi için sınırlarda denetimin artırılmasını desteklemektedir. Buna karşın parti ABD’ye yasal yollarla gelen göçmenlere karşı herhangi bir ayrımcılığın uygulanmaması gerektiğini belirtmektedir. Bu nedenle Cumhuriyetçi Parti, göçmenleri ABD’ye girerken ve ABD’den ayrılırken izlemek için biyometrik verilerin kullanılmasını desteklemektedir. Bu şu anda havaalanında uygulanmakta olan “ABD VISIT” sistemi ve kara sınır geçişleri yoluyla yapılabilmektedir. Bu sistem hükümetin yalnızca gelen göçmenlerin kimliğini doğrulamasını değil, aynı zamanda ülkede ne kadar kaldıklarını takip etmelerini ve burada yasadışı olarak kalmadıklarını temin etmelerini sağlamaktadır. Bu yararları sağlayacağı için Cumhuriyetçi Parti, ABD VISIT sisteminin her sınırdaki kullanılmasının yanı sıra keşif kameralarının, sınır devriye görevlilerinin ve sınırlardaki insansız hava uçuşlarının kullanımının da artırılmasını istemektedir. Parti, yasadışı göçmenlere af getirmenin de sadece yasadışı göçü daha da teşvik edeceğine inanmaktadır. Buna karşın Cumhuriyetçi Parti, yasadışı yabancılara, ülkeye kaçakçıları kaçırmaya yardım edenlere, yasadışı yabancının ülkede kalmasını sağlayan hileli belgeler oluşturanlara ve yasadışı yabancuları bilerek çalıştıran işverenlere karşı daha sert cezaların uygulanmasını hedeflemektedir (Republican Views, 2019). Parti, sınırda yaşanabilecek güvenlik sorununa karşın güvenlik güçlerinin sıkı önlemler alması gerektiğini savunmaktadır. Bu açıdan partinin göçmen politikasında, ABD bütçesinden sınır güvenliğine yönelik daha fazla bütçenin ayrılması talep edilmektedir.

Demokrat Parti’nin göçmenlere karşı politikası Cumhuriyetçi Parti’nin aksine daha ılımlı bir çizgide bulunmaktadır. Partinin temel politikası, göçmenler ve kültürel çeşitlilik üzerine odaklanmakta, göçmenlerin ABD’deki yeni kültürlerini benimsemelerinin yanında yerel kültürlerini de koruyabilmeleri gerektiğini savunmaktadır (New York Times, 2019).

Bu süreçte parti, çok kültürlülük odaklı bir yaklaşım içerisine girmekte ve ülkeye gelen göçmenlerin kültürlerini özgürce yaşayabilmelerini desteklemektedir. Demokrat Parti, göçmenlere yönelik politikaların göçmenlerin lehine değiştirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Göçmenlik sisteminin yeniden düzenlenerek, göçmenlerin vatandaşlığa geçiş yolunun kolaylaştırılması için çalışma yürütmektedir. Diğer yandan parti, özgür göç veya açık göç olarak adlandırılan uygulama gereği, insanların istedikleri ülkeye göç edebilmeleri gerektiğini de savunmaktadır (Democrats, 2019). Parti, ABD’de yaşayan göçmenlerin ailelerinden uzakta yaşamasını engellemeye ve onları aynı çatı altında birleştirmeye çalışmaktadır. Bu aşamada parti ABD’nin bir göçmen ülkesi olduğu savını ön plana çıkarmaktadır. Parti, sınırlara duvarlar inşa etmenin, binlerce ABD askerini Güney Teksas’a göndermenin, göçmen çocukları ebeveynlerinden ayırmanın Amerika’nın sınırlarını denetlemekte akıllıca bir yaklaşım olmadığını savunmaktadır (Nymag, 2019). Demokrat Parti, ABD’ye yapılan göçlerin ülkeye ekonomik ve güvenlik konusunda tehdit oluşturmaktan ziyade önemli kazanımlar sağladığını iddia etmektedir. Özellikle ABD’ye eğitim amacıyla gelen göçmenlerin ülkeye önemli katkılar sağlayabileceği savunulmaktadır.

Cumhuriyetçi Parti’nin başkan adayı Donald Trump’ın 2016 yılında ABD Başkanı seçilmesinden sonra ABD’de göçmen karşıtı politikalara ağırlık verildiği görülmüştür (Reuters, 2018). Buna karşın ABD Temsilciler Meclisi’nde Demokrat Parti’nin çoğunlukta olması, Trump’ın aldığı kararların yasalaşmasını önlemektedir (Voanews, 2019). Bu süreç ABD’de Cumhuriyetçi Parti’nin göçmen politikasını uygulamasının önünde önemli bir engel olarak belirmektedir.

DONALD TRUMP’IN GÖÇMEN KARŞITI POLİTİKALARI VE MEKSİKA DUVARI PROJESİ

Donald Trump, 2016 yılında ABD’de başkanlık seçimlerine Cumhuriyetçi Parti’nin başkan adayı olarak katılmıştı. Seçimlere “Make America Great Again - Amerika’yı Yine Harika Yap” sloganı ile katılan Trump, başkan seçildiği takdirde ABD için büyük bir tehdit olarak gördüğü göçmen sorununa karşı radikal önlemler alacağını dile getirmişti (Vega, 2018, s. 123).

Trump’ın propaganda kampanyalarında kullandığı göçmen karşıtı sert dil ülke genelinde sanat, siyaset, bilim alanında pek çok kişinin tepki-

sini çekmişti. Trump'ın göçmen karşıtı söylemleri kendisine yönelik büyük bir muhalefet hareketinin oluşmasına yol açarken, aynı şekilde Trump'ın ülke genelindeki popülerliğinin daha da artmasına yol açmıştı. Göçmen karşıtı açıklamaları, Trump'ın gerek Cumhuriyetçi Parti'nin başkan adayı olma sürecinde, gerekse doğrudan ABD Başkanlık Seçimlerinde rakiplerine üstün gelmesini sağlamıştı. Trump, Kathryn Steinle isimli bir ABD vatandaşının 1 Temmuz 2015 tarihinde çeşitli suçlardan sabıkası bulunan bir göçmen tarafından öldürülmesini seçim çalışmalarında göçmenlere karşı nefret söylemi inşasında etkili bir şekilde kullanmıştı. Trump, öldürülen ABD vatandaşı Kate ismini oluşturduğu göçmen karşıtı kanun teklifine vermişti. Kate Kanunu olarak geçen yasa teklifi, ABD içerisinde ciddi suçlara karışan göçmenlere yönelik ağır cezalar verilmesini içermektedir. Trump'ın göçmen karşıtı sert söylemleri ve vaatleri, ülke içerisindeki xenofobinin (yabancı düşmanlığı) güç kazanmasına neden olmaktadır (Hoghe ve Dassonneville, 2018, s. 528).

2016 ABD Başkanlık Seçimleri'nde Trump'ın en sık vurguladığı konulardan biri de sözde İslam dini üzerinden terör eylemi gerçekleştiren gruplar olmuştur. Trump'ın Müslüman göçmenlere yönelik saldırgan açıklamaları, ülke genelinde İslamofobi'nin (İslam dinine yönelik oluşan korku ve karşıtlık) güçlenmesine yol açmıştır. Trump, başkan seçildiği takdirde ülke genelinde Müslüman göçmenlere yönelik sıkı bir kontrol sistemi oluşturacağını ilan etmiştir. Trump, Müslüman göçmenlere yönelik söylemlerini daha da ileri götürerek, güvenlik tehdidi oluşturduğu iddia edilen Müslüman ülkelerden göçün sınırlandırılacağını ve hatta yasaklayacağını açıklamıştır (Nguyen ve Kebede, 2017, s. 717). Buna karşın Trump, Müslüman göçmenlere yönelik uygulayacağı yaptırımların ülkedeki Müslüman ABD vatandaşlarına veya ABD ordusunda görev yapan Müslüman askerler için geçerli olmadığını aktarmıştır. Böylece Trump, göçmen karşıtı radikal söylemlerine yönelik ülke içerisinde güçlü bir muhalif dalganın önüne geçmeye çalışmıştır. Diğer yandan Trump'ın hedefinde Müslüman göçmenlerin yanında, Meksikalı göçmenler de bulunmaktaydı. Trump'ın retoriği, Meksikalı göçmen kavramının suç, uyuşturucu, çete, mafya gibi olumsuz kavramlar ile özdeşleşmesine yol açmaktaydı (Stephen, 2017, s. 17). Trump, ülkede bulunan tüm kaçak göçmenlerin ABD'den sınır dışı

edileceğini ilan etmişti. Nitekim Trump'ın seçim kampanyasında kaçak göçmenlerin doğrudan suç işlediği üzerinde durulmuş ve kamuoyunda kaçak göçmenlere yönelik nefret söylemi inşa edilmesi için çalışılmıştır.

Trump'ın seçimlerde en dikkat çeken vaatlerinden biri de Meksika Duvarı adı verilen, ABD'nin güney sınır bölgesinin devasa bir duvar hattı ile örülmesini içeren projesi olmuştur (Miller ve Nevins, 2017, s. 145). Trump, daha önceden ABD-Meksika sınırına yapılan sınır duvarını yetersiz bulmuş, bu duvarın revize edilerek Meksika üzerinden gelen tüm kaçak göçlerin durdurulabileceğini savunmuştur. Trump, ABD'deki göçmen sorununun ortadan kaldırılabilmesinin, ülkenin güney sınırlarının kontrol altında tutulabilmesi ile mümkün olacağını savunmuştu (Becker, 2018, s. 1). Nitekim Trump'ın iddiasına göre ülkedeki kontrolsüz göçmen nüfus artışında Meksika sınırı üzerinden gelen göçmen dalgasının büyük rolü bulunmaktaydı. Tüm bu süreçte Trump, ABD'nin iç güvenliği ve refahı için duvarın örülmesini, büyük bir gereklilik olarak değerlendirmekteydi (Vargas-Cetina ve Ayora-Díaz, 2018, s. 135).

Trump, Meksika Duvarı'nın mali yükü konusunda kamuoyunun tepkisini çekmemek için de duvarının maliyetinin Meksika tarafından karşılanması için çalışacağını belirtmiştir. Trump diğer yandan ülkedeki kaçak göçmen sayısının tahminlerin çok üzerinde olduğunu açıklayarak kamuoyunda korku oluşturmaya ve Amerikan halkını Meksika Duvarı'nın gerekliliği konusunda ikna etmeye çalışmıştır. Trump, Meksika'dan gelen kaçak göçmenlerin önemli bir bölümünü ağır suçlara karışan ve ABD için ciddi sorunlar meydana getirebilen kişiler olarak lanse etmekteydi. Trump'ın iddialarına göre bu göçmenler vasıflı işlerde çalışabilecek iş gücünü de meydana getirmemekteydi. Benzer şekilde Meksika'dan istenmeyen kişilerin ABD'ye gitmeye zorlandığını da iddia etmişti. Diğer yandan Trump, Meksika sınırından ABD'ye, tedavisi güç bulaşıcı hastalıkların da geldiğini aktarmıştı. Trump, Meksika'dan ABD'ye vasıflı çalışanların da geldiğini söylemiş buna karşın bu tür göçlerin yasal yollardan gerçekleştiğini belirtmiştir. Trump'a göre, ABD'ye yasal yollardan gelen ne Müslüman ne de Meksikalı hiç bir göçmen sorun oluşturmamaktaydı. ABD için asıl sorun kaçak yollarla ülkeye giriş yapan ve her geçen gün sayıları artan göçmenlerdi (Green, 2016, s. 506). Bu nedenle inşa edilecek Meksika Duvarı'nın

ABD'nin geleceği için büyük önem taşıdığı üzerinde durulmaktaydı.

Trump, 2018 yılı içerisinde Meksika Duvarı'nın inşasına yönelik söylemlerini arttırmış ve duvar ile ilgili olarak hazırladığı yasa tasarısını sene sonuna doğru Amerikan Kongresi'ne sunmuştu. Amerikan Kongresi'nde Trump'ın göçmen politikalarına karşı oluşan güçlü muhalefet, Trump'ın yasa tasarısının reddedilmesine yol açmıştı. Bunun üzerine Trump, 22 Aralık 2018 tarihinden, 25 Ocak 2019 tarihine kadar “hükümeti kapatma” yetkisini kullandı. Trump'ın hükümeti kapatma yetkisi kapsamında, resmi izinli olması koşulu ile ABD'deki devlet çalışanlarının işlerine geçici olarak son verilmişti. Hükümeti kapatma kapsamında ülkedeki acil iş gerektirenler hariç tüm resmi kurumlar geçici olarak işlerini durdurmuştu. Trump, bu şekilde Amerikan Kongresi'ne baskı yaparak hazırladığı yasa tasarısını kabul ettirmeyi amaçlamıştı. Trump'ın Meksika Duvarı ile ilgili aldığı bu karar gerek ulusal gerekse uluslararası alanda büyük yankı uyandırmış ve ülkedeki göçmen sorununun tekrar gündeme taşınmasına yol açmıştı (Wright, 2019, s. 1). Bu süreçte Trump'ın göçmen politikalarına yönelik ABD'deki muhalif basının eleştirileri de artmaya başlamıştı. Özellikle basında yer alan karikatürler üzerinden Trump'ın Meksika Duvarı ile ilgili çalışmaları sert bir dil ile eleştirilmeye başlanmıştı.

PROPAGANDA AMAÇLI KARİKATÜRLERİN KULLANIMI

Propaganda, kitle iletişim araçlarından yararlanılarak belirli bir ideolojinin, fikrin veya düşüncenin kitlelere aktarılmasını amaçlayan ve bu yolla kitlelerin istenilen şekilde harekete geçmesini amaçlayan, iletişim açısından değerlendirildiğinde bilgi verenden alıcıya yönelik olarak tek yönlü iletişim yolunu kullanan ikna odaklı bir iletişim türüdür (Çakı, 2018d, s. 16). Propagandada amaç ortaya konan fikirlerin değiştirilmeden kitleler tarafından kabul edilmesini sağlamaktır. Bu amaçla propaganda bireyleri değil doğrudan kitleleri hedef almaktadır (Stanley, 2018, s. 212). Propagandada otoriter bir üslup hakimdir. Propagandada verilen bilgilerin değiştirilmesine, yorumlanmasına veya eleştirilmesine izin verilmemektedir. Bu amaçla propaganda, doğrudan propaganda yapan kişiye fayda sağlamayı amaçlamaktadır (Jowett ve O'donnell, 2014, s. 1). Propaganda disiplininin

tarihi süreci irdelendiğinde, propagandanın insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olduğu görülmektedir. Buna karşın kitle iletişim araçlarında yaşanan gelişmeler sayesinde propaganda kavramı, 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren kitlelerin belirli bir amaç doğrultusunda ikna edilmesi için etkili bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır.

Propaganda faaliyetleri ile birlikte rakip tarafın moralinin bozulması ve olumsuz yönde etkilenmesi de hedeflenmektedir. Bu şekilde rakiplerin zayıflatılması ve propagandacının hedeflerine kolayca ulaşabilmesi sağlanabilmektedir (Tarhan, 2010, s. 36). Diğer yandan propagandacı rakiplerin kitleler nezdinde itibarsızlaştırılmasında da etkili bir şekilde kullanılabilir. Propagandacı, rakibinin dış görünüşünü, sözlerini, kıyafetlerini, uyguladığı politikaları mizahi bir dille yansıtarak rakibini gülünç duruma düşürmeyi amaçlayabilmektedir. Rakiplere yönelik ortaya konan hikayeler, şakalar, espriler zaman içerisinde kamuoyunda rakiplerin mizahi bir unsur olarak algılanmasına yol açabilmektedir (Domenach, 2003, s. 82-83). Propagandacının, fotoğraflar üzerinden abartı unsuru kullanması oldukça zordur. Buna karşın propagandacı rakiplerini gülünç düşürmek amacıyla karikatürlerde abartı unsurundan çok sık yararlanabilmektedir (Harris, 1993, s. 184). Örneğin, propagandacı karikatürlerde rakibinin kafasını olduğundan büyük, burnunu daha sivri, dudaklarını daha dışarıda gösterebilmektedir. Karikatürlerde, mesajın nasıl şekilleneceği, rakiplerin kitlelere ne şekilde sunulacağı tamamen propagandacı tarafından belirlenmektedir (Fraser, 1980, s. 40). Tüm bunlara karşın karikatürlere yansıyan abartının seviyesinin doğru bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde propagandacının rakibini karikatürler üzerinden gereğinden fazla abartı unsuru kullanarak olumsuz göstermesi, kitlelerin tepkisinin propagandacının rakibinden ziyade doğrudan propagandacıya yönelmesine neden olabilmektedir.

Propagandacı, rakiplerini itibarsızlaştırmak amacıyla pek çok farklı araç ve teknikten yararlanabilmektedir. Bunlar içerisinde en önde gelen yöntemlerin başında karikatürler gelmektedir. Propaganda amaçlı hazırlanan karikatürlerde, rakipler olduğundan çok daha gülünç duruma düşürülebilmektedir. Toplumda büyük saygı gören, geniş halk desteğini arkasına alan diğer bir ifadeyle toplumda kült kişilik haline gelen bireylerin

itibarsızlaştırılması amacıyla propaganda faaliyetleri yürütülebilmektedir (Gazi vd., 2018a, s. 29). Bu süreçte karikatürler kült liderlerin itibarsızlaştırılmasında önemli bir araç olarak hizmet edebilmektedir. Diğer yandan karikatürler yoluyla kullanılan mizah olgusu, bir nevi mevcut yapıya karşı kitlelerin başkaldırısı olarak ön plana çıkabilmektedir (Davulcu, 2015, s. 15). Kitleler, mizahi öğeler yoluyla doğrudan karşı oldukları politikaları eleştirebilmekte, yapıldığını iddia ettikleri haksızlıklara karşı karikatürler üzerinden bir tepki oluşturabilmektedir.

Karikatürler üzerinden yapılan propaganda faaliyetlerinde, liderlerin itibarsızlaştırılmasının yanında kamuoyunun da bir noktada dikkatinin çekilmesi amaçlanmaktadır. Normal şartlarda kitlelerin dikkatinin çekilemediği, basit ve sıradan algılanabilen konular, karikatürler yoluyla başarılı bir şekilde sunulduğu takdirde geniş kitlelerin dikkatini çekebilmektedir. Bu açıdan propagandacılar belirli bir konuda kamuoyu oluşturmak veya yalnızca belirli bir süre için belirli bir konunun bilinirliğini artırabilmek için karikatürlerden yararlanabilmektedir (Özkan, 2017, s. 251). Karikatürler, gazete, dergi, kartpostal, poster, pul gibi farklı kitle iletişim araçlarında propaganda amaçlı kullanılabilir. Bu açıdan kullanım olanağı oldukça geniş ve yaygındır (Messinger, 1992, s. 16). Karikatürlerin propaganda disiplinine kazandırdığı bir diğer önemli katkı ise propaganda mesajının propagandacı tarafından en sade ve en yalın şekilde kitlelere aktarılmasını sağlamasıdır. Nitekim kimi zaman sayfalarca ifade edilmekte güçlük çekilen bir propaganda mesajı, propaganda amaçlı hazırlanan bir karikatürde doğrudan kitlelere aktarılabilir (Rudwick, 1975, s. 534). Bu süreçte propaganda amaçlı karikatürlerin profesyonel bir şekilde hazırlanması, propagandanın kitleler üzerinde oluşturacağı etkide önemli bir rol oynayabilmektedir.

METODOLOJİ

Çalışmanın Amacı

Trump'ın iktidara geldiğinden bugüne Amerikan kamuoyunda büyük tartışmalara yol açan Meksika Duvarı Projesi'nin, Trump karşıtı Amerikan medyasında nasıl ve ne şekilde sunulduğunu ortaya koymak çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu yolla Trump'ın göçmen karşıtı politika-

larının Amerikan toplumunda ne gibi muhalif söylemlere yol açabildiğinin de açıklanması amaçlanmaktadır.

Çalışmanın Önemi

Çalışma, Trump'ın göçmen karşıtı söylemlerine yönelik oluşan muhalefeti ortaya koyması, ülkede göçmen karşıtı politikalara yönelik eleştirilerin mizahi bir dille nasıl sunulabildiğini açıklaması, göçmen karşıtı politikalarla şekillenen toplumsal değişim ve söylemleri aktarması gibi nedenlerden dolayı önem taşımaktadır.

Çalışmanın Evreni ve Örnekleme

ABD Başkanı olarak göreve başladığı 20 Ocak 2017 tarihinden itibaren günümüze kadar Trump'ın Meksika Duvarı politikasını ABD'de eleştiren tüm karikatürler çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Tüm karikatürlere ulaşmanın güçlüğünden dolayı çalışmada örneklem kullanılmıştır. Bu amaçla amaçlı örneklem metodu kullanılarak belirlenen toplam altı karikatür çalışmada analiz edilmiştir. Karikatürler, ABD kamuoyunda Meksika Duvarı'nın uzun süre meşgul edilmesine yol açan Trump'ın ABD'de "hükümeti kapama" yetkisini kullandığı dönem içerisinde seçilmiştir.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Çalışma kapsamında yalnızca altı karikatür üzerinden inceleme yapılması ve elde edilen bulgular kapsamında genellemelerde bulunulması çalışmanın temel sınırlılığını meydana getirmektedir. Diğer yandan karikatürlerin yalnızca Trump'ın hükümeti kapama yönünde karar aldığı dönemde yayınlanan karikatürlerden seçilmesi de zaman boyutu açısından çalışmanın bir diğer önemli sınırlılığını oluşturmaktadır.

Çalışmanın Soruları

Çalışma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

Trump'un Meksika Duvarı ile ilgili politikalarına karşı hazırlanan karikatürlerde;

- Trump nasıl ve ne şekilde eleştirilere maruz kalmaktadır?

- Amerikan toplumsal yapısında ne gibi sorunları beraberinde getirdiği savunulmaktadır?

- Meksika Duvarı'na karşı nasıl bir muhalefet oluşmaktadır?

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışma kapsamında belirlenen propaganda karikatürleri İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure'ün Göstergeler Modeli ışığında analiz edilmiştir.

Göstergebilim, göstergeler üzerine incelemelerde bulunan bir bilim dalıdır (Tekinalp ve Uzun, 2013, s. 139). Gösterge, bir kavramı temsil eden ve onun yerine kullanılabilen nesne, biçim, olgu vb. ifade etmektedir (Rifat, 2013, s. 97). Göstergebilimde temel amaç göstergeler yoluyla inşa edilen anlamları ortaya çıkarmaktır (Arpa ve Çakı, 2018: 78). Bu süreçte göstergelerde kitleler tarafından doğrudan algılanamayan gizli anlamların çözümlenmesine çalışılmaktadır (Tanyeri Mazıcı ve Çakı, 2018, s. 297). Göstergebilim üzerine ilk bilimsel çalışmalar ABD'li dilbilimci Charles Sanders Peirce ve İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure'ün dilbilimi üzerine yaptığı çalışmalarıdır (Sığırcı, 2016, s. 47). Bu çalışmalar günümüzde kullanılan göstergebilimsel analiz yöntemlerinin temelini atmış ve göstergebilimin sosyal bilimler alanında önemli bir araştırma yöntemi olarak ön plana çıkmasını sağlamıştır (Gazi vd., 2018b, s. 15). Özellikle Saussure'ün göstergebilim anlayışı göstergebilimin alanında çalışan uzmanların önemli bir bölümünü etkisi altında bırakmıştır. Bu süreçte Saussure'ün Göstergeler Modeli adı verilen metodu, göstergebilim ilk sistemli analizlerinden biri haline gelmiştir.

Saussure'ün Göstergeler Modeli'nde gösterge, gösteren ve gösterilen olmak üzere iki düzlem üzerinden şekillenmektedir (Tablo 1). Gösteren, göstergelerin herkes tarafından kabul edilen, evrensel bir boyut kazanan anlamlarını ifade etmektedir. Gösterilen ise göstergenin öznel, değişebilen ve kimi zaman kitleler tarafından doğrudan algılanamayan anlamını açıklamaktadır (Fiske, 2017, s. 137). Saussure bu süreçte göstergelerin anlamlarının kültür içerisinde farklılaşabileceğini belirtmektedir (De Saussure, 2014, s. 104). Örneğin, bir terazi gösteren açıdan insanların günlük kullandığı sıradan bir ölçüm aracını, gösterilen açıdan ise adalet olgusunu temsil edebilmektedir. Saussure, bir göstergenin temsil ettiği kavram ile benzer

olmasının gerekmediğini söylemektedir. Bir gösterge, bir kavramın yerine geçebilmesi için toplumsal bir uzlaşının olması gerektiğini savunmaktadır (Güngör, 2013, s. 214). Toplumsal uzlaşıda da herkesin göstergenin ifade ettiği kavram ile doğrudan bir bağ kurması gerekmektedir.

Şekil 1: Ferdinand De Saussure’ün Göstergeler Modeli

(Kaynak: Kalkan Kocabay, 2008: 16)

ANALİZ

Çalışmanın bu bölümünde “Noel Baba, Bebek, Humpty Dumpty, Sam Amca, Hapishane, Kongre” konulu altı farklı karikatür göstergebilimsel analize tabi tutulmuştur.

“Noel Baba” Konulu Propaganda Karikatürü

“Noel Baba” konulu propaganda karikatürü, Tribune Content Agency’den Phil Hands’e aittir. Gösteren açıdan ele alındığında, karikatürde Trump’ın Noel Baba kostümü içerisinde küçük bir kız çocuğu ile konuştuğu aktarılmaktadır. Görsel kodlarda küçük kız, Trump’ın kucığına oturmakta ve yeni yıl için ondan bir istekte bulunmaktadır. Trump ve küçük kızın başına konulan konuşma baloncukları ile aralarında bir diyalogun oluşması hedeflenmektedir. Yazılı kodlarda küçük kız “Yeryüzünde barış istiyorum, herkes iyi olsun” söyleminde bulunurken, Trump ise “Peki, iyi bir sınır duvarına ne dersin, çocuk?” şeklinde bir cevap vermektedir. Trump’ın “Sınır duvarı” yazılı kodu sarı puntolar içerisinde vurgulu bir şekilde sunulmaktadır.

Resim 1. “Noel Baba” Konulu Propaganda Karikatürü

(Kaynak: The Week, 2018)

Tablo 1. “Noel Baba” Konulu Propaganda Karikatürü

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Durum	Trump'ın Noel Baba olması	Trump'ın ABD Başkanı olarak ülke sorunlarında tam yetkili olması
İnsan	Küçük kız	Amerikan kamuoyu
Eylem	Küçük kızın Trump'ın kucığına oturması	Amerikan halkının Başkan Trump'tan yeni yılda beklentileri
Nesne	Sınır Duvarı	Trump'ın sınır duvarını önemli hale getirdiği düşüncesi

Gösterilen açıdan incelendiğinde, karikatürde Trump'ın yapması gereken daha önemli işler olduğu halde sadece Meksika Duvarı'na odaklandığı şeklinde Trump'a yönelik bir eleştiride bulunduğu görülmektedir. Trump'ın kucığına oturan ve ondan yeni yıl için istekte bulunan küçük kız çocuğu Amerikan halkının bir metonimi (temsili) olarak yansıtılmaktadır. Sözel kodlar içerisinde kızın Noel Baba'dan dünya barışını ve iyiliğini istemesi Amerikan halkının, ABD Başkanı'ndan yeni yıldaki genel bir

beklentisi olarak aktarılmaktadır. Buna karşın Trump'ın küçük kıza Meksika Duvarı'nı hatırlatması, Trump'ın Meksika Duvarı projesine öncelik verdiğinin bir kanıtı olarak gösterilmektedir. Böylece görsel ve yazılı kodlar üzerinden Trump, Meksika Duvarı'nı önemli hale getirmesinden dolayı eleştirilmektedir.

“Bebek” Konulu Propaganda Karikatürü

“Bebek” konulu propaganda karikatürü, Creators Syndicate'den Chris Britt'e aittir. Gösteren boyutunda incelendiğinde, karikatürün iki bölümden oluştuğu görülmektedir. Birinci bölümde, “hükümet çalışanları” şeklinde bir yazılı kod yer almaktadır. Bu bölümdeki görsel kodlarda ABD bayrağının ters çevrildiği, hükümet çalışanlarının geceleyin Beyaz Saray'ın önünde beklediği ve görselde yer alan kişilerin durgun bir halde oldukları yansıtılmaktadır. Diğer yandan Beyaz Saray sunum kodları içerisinde eğik olarak aktarılmaktadır. İkinci bölümde ise devasa boyutta Trump şeklinde bir bebek görseline yer verilmektedir. Karikatürde Trump'ın ağladığı aktarılmakta ve ağzından “Duvar istiyorum!” şeklinde yazılı koda yer verilmektedir. Sunum kodlarında Trump'ın ağzının sonuna kadar açık olduğu aktarılmaktadır. Birinci bölümde “Hükümeti kapatma”, ikinci bölümde ise “Tepesi atma” şeklinde iki farklı başlığa yer verilmektedir. Birinci bölümdeki görsel karikatürün yaklaşık olarak dörtte birini, ikinci bölümdeki görsel ise karikatürün yaklaşık olarak dörtte üçünü orantısız bir şekilde kaplamaktadır.

Resim 2. “Bebek” Konulu Propaganda Karikatürü

(Kaynak: The Week, 2018)

Gösterilen boyutunda analiz edildiğinde, karikatürde Trump, Amerikan halkının zararına da olsa Meksika Duvarı projesini uygulamaya sokmaya çalıştığı yönünde eleştirilmektedir. Trump'ın "Duvar isterim" şeklinde ağlayan bir bebeğe benzetilmesi ile Trump'ın Meksika Duvarı politikasını çok fazla ön plana çıkardığı algısı oluşturulmak istenmektedir. ABD Bayrağı'nın ters durması ile Trump'ın hükümet kapatması nedeniyle ülkedeki çalışmaların durduğu temsil edilmektedir. Diğer yandan görsel kodlarda hükümet çalışanlarının geceleyin Beyaz Saray'ın önünde olması ile de Amerikan halkının Trump'ın kararını desteklemediği algısı oluşturulmaktadır. Posterde Trump görselinin hükümet çalışanlarının görsellerinden büyük verilmesi ile kitlelere Trump'ın Meksika Duvarı konusunda etkili olduğu mesajı verilmektedir.

Tablo 2. "Bebek" Konulu Propaganda Karikatürü

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Durum	Trump'ın bebek olması	Trump'ın son dönemde duvar konusunda yapmış olduğu açıklamalarına yönelik eleştiriler
Eylem	Hükümet çalışanlarının Beyaz Saray'ın önünde beklemesi	Trump'ın hükümeti kapatma politikasından sonra ABD'de çalışanların mağdur olduğu düşüncesi
Eylem	Trump'ın "Duvar istiyorum" şeklinde ağlaması	Trump'ın Meksika Duvarı politikasında kararlı olması
Nesne	ABD Bayrağı'nın ters çevrilmesi	ABD'de hükümet kapatma politikasından sonra toplumsal ve ekonomik hayatta yaşanan durgunluk

"Humpty Dumpty" Konulu Propaganda Karikatürü

"Humpty Dumpty" konulu propaganda karikatürü, Creators Syndicate'den Mike Luckovich'e aittir. Gösteren açıdan analiz edildiğinde, karikatürde Trump'ın bir İngiliz çocuk şarkısı Humpty Dumpty'deki yumurta adama benzetildiği aktarılmaktadır. Karikatürde "Humpty Dumpty"nin orijinal versiyonu Trump'a atfen "Humpty Trumpy" şeklinde değiştirilmiştir. Görsel kodlarda Humpty Dumpty duvardan düşerken, Humpty Trumpy ise Beyaz Saray'dan düşmekte ve parçalanmaktadır. Karikatürde Beyaz

Saray'ın hemen üstünde “Hükümeti kapatma” yazılı kodu yerleştirilmiştir. Karikatürün hemen solunda da “Humpty Trumpty bir duvar istedi, Humpty Trumpty'nin büyük bir duvarı oldu” yazılı kodları yer almaktadır.

Resim 3. “Humpty Dumpty” Konulu Propaganda Karikatürü

(Kaynak: The Week, 2018)

Gösterilen açıdan değerlendirildiğinde, karikatürde Trump'ın uygulamaya çalıştığı Meksika Duvarı projesinin, hükümeti kapatma hamlesinden sonra da başarısız olduğu mesajı verilmektedir. Trump'ın duvarın inşası için hükümeti kapatarak Kongre'ye baskı yaptığı buna karşın istediği sonuca ulaşamadığı iddia edilmektedir. Bu yolla hükümetin kapatılmasıyla birlikte ABD'deki hükümet çalışanlarının işlerinin durdurulmasının hedefine ulaşmadığı algısı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Karikatürde ünlü İngiliz çocuk şarkısı Humpty Dumpty'nin, Humpty Trumpty'e uyarlanarak verilmesi ile yaşanan durumun mizahi bir şekilde sunulmasının amaçlandığı görülmektedir. Trump'ın şarkıdaki yumurta adama benzetilmesi ve Beyaz Saray'dan düşerek zarar görmesi ile de Trump'ın göçmen karşıtı politikalarının ABD halkına olduğu kadar kendisine de zarar verdiği algısı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Tablo 3. “Humpty Dumpty” Konulu Propaganda Karikatürü

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Durum	Trump'ın yumurta adam Humpty Dumpty'e benzetilmesi	Trump'ın göçmen karşıtı politikalarını önemli hale getirmesi
Eylem	Trump'ın Beyaz Saray'dan düşmesi	Trump'ın göçmen karşıtı politikalarında başarı elde edemediği düşüncesi
Yazı	Beyaz Saray'ın üzerinde “Hükümet kapatma” yazısı	Trump'ın hükümeti kapatma politikasının istenilen sonucuna ulaşamadığı algısı

“Sam Amca” Konulu Propaganda Karikatürü

“Sam Amca” konulu propaganda karikatürü, Hellertoon'dan Joe Heller'e aittir. Gösteren açıdan incelendiğinde, karikatürde ABD ve Meksika sınır çizgisine yer verildiği görülmektedir. Sınır çizgisinin bir ucunda ABD'nin simgesi Sam Amca ve yırtıcı hayvanlara, diğer ucunda ise Meksikalı bir erkeğe yer verilmiştir. Sunum kodlarında Sam Amca'nın yanında bulunan yırtıcı hayvanların, Sam Amca'ya saldırdıkları aktarılmaktadır. Sam Amca tedirgin bir şekilde yansıtılmaktadır. Karikatürde yırtıcı hayvanların üzerinde “Faiz oranları, skandallar, soruşturmalar, bütçe açığı, piyasa düşüşü, dış politikada kargaşa, hükümeti kapatma, Beyaz Saray kaosu, gümrük vergisi” yazılı kodları bulunmaktadır. Görsel kodlarda üzerinde “Hükümeti Kapatma” yazısı bulunan yılanın Sam Amca'yı sardığı gösterilmektedir. Meksika sınırındaki erkeğin üzerinde Meksika yazısı ve Meksika bayrağı yer almaktadır. Meksikalı erkek “Bayım, kendini güvende tutabilmek için bir duvardan daha fazlasına ihtiyaç duyacaksın” şeklinde bir söylemde bulunmaktadır.

Resim 4. “Sam Amca” Konulu Propaganda Karikatürü

(Kaynak: The Week, 2018)

Gösterilen boyutunda ele alındığında, karikatürde Meksika vatandaşları'nın Meksika Duvarı hakkında ne düşündüklerinin ortaya konulmaya çalışıldığı görülmektedir. Karikatürde yer alan Meksikalı adam, tüm Meksika halkının metonimi olarak yansıtılmaktadır. Sam Amca görseli ile de doğrudan Trump temsil edilmektedir. Meksikalı adamın “Bayım, kendini güvende tutabilmek için bir duvardan daha fazlasına ihtiyaç duyacaksın” şeklindeki sözel kodları ile de Trump’ın ülkede çok daha büyük sorunlar varken dikkatini tamamen Meksika Duvarı’na verdiği algısı oluşturulmaktadır. Diğer yandan karikatürdeki yazılı ve görsel kodlar üzerinden Trump’ın ABD’de olduğu gibi Meksika’da da ağır bir dille eleştirildiği iddia edilmektedir. Görsel kodlarda üzerinde “kapatma” yazısı bulunan yılanın Sam Amca’yı sarmış olması ile Trump’ın son günlerde hükümeti kapatma konusunda sorun yaşadığı düşüncesi meydana getirilmek istenmektedir.

Tablo 4. “Sam Amca” Konulu Propaganda Karikatürü

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
İnsan	Sam Amca	ABD Başkanı Trump
İnsan	Meksika vatandaşı	Trump'ın Meksika Duvarı'na karşı olan Meksika vatandaşları
Eylem	Vahşi hayvanların Sam Amca'ya saldırması	Trump'ın ülkedeki problemlerle olan mücadelesi
Söylem	Meksika vatandaşının Trump'ın duvar konusunda uyarısı	Trump'ın ülkedeki daha büyük problemlerle mücadele etmesi gerektiği düşüncesi

“Hapishane” Konulu Propaganda Karikatürü

“Hapishane” konulu propaganda karikatürü, Creators Syndicate'den Chris Britt'e aittir. Gösteren açıdan karikatür ele alındığında, yılbaşını kutlayan bir evli çiftin yansıtıldığı görülmektedir. Görsel kodlarda evli çift, büyük bir yılbaşı ağacının başında, şöminenin hemen yanında oturmakta ve hayal kurmaktadır. Kurdukları hayalde üstünde “Federal hapishane” yazılı kodu bulunan dikenli tellerin olduğu bir duvar yansıtılmaktadır. Adam eşine “Umarım Trump duvarına kavuşur” şeklinde bir söylemde bulunmakta, eşi ise “Bence de!” şeklinde karşılık vermektedir. Sunum kodları içerisinde kadının mutlu olduğu aktarılmaktadır.

Resim 5. “Hapishane” Konulu Propaganda Karikatürü

(Kaynak: The Week, 2018)

Gösterilen açıdan analiz edildiğinde, karikatürde yer alan evli çift, Amerikan halkının tümünün metonimi olarak aktratılmaktadır. Böylece her ikisi üzerinden verilmek istenen mesajın tüm ABD kamuoyunun mesajı olarak aktarılması amaçlanmaktadır. Sözel kodlarda adamın “Umarım Trump duvarına kavuşur” şeklindeki açıklaması, Trump’ın ülke genelindeki destekçilerinin bir algısı olarak yansıtılmaktadır. Buna karşın kadının “Bence de!” diyerek gülümsemesi, Trump karşıtı kamuoyunun Trump’ın asıl duvarının cezaevi duvarı olmasını düşündüğünü aktarmaktadır. Bu açıdan karikatürde her ne kadar mizahi bir dil üzerinden aktarılmaya çalışılsa da Trump karşıtı kamuoyunun oldukça sert söylemler içerisinde olduğu belirtilmektedir. Böylece Trump’ın aldığı kararların toplum içerisinde nasıl bölünmelere yol açtığı ve Trump karşıtı toplumsal hareketliliğin ne boyuta geldiği ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Tablo 5. “Hapishane” Konulu Propaganda Karikatürü

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
İnsan	Evli çift	Trump’ın Meksika Duvarı politikasına karşı olan ABD vatandaşları
Eylem	Evli çiftin hayal kurması	Trump’ın inşa ettiği göçmen karşıtı duvarın, Trump’ın hapishanesi olacağı düşüncesi

“Kongre” Konulu Propaganda Karikatürü

“Kongre” konulu propaganda karikatürü, Cagle Cartoons’dan John Cole’a aittir. Gösteren boyutunda ele alındığında, Trump’ın Noel Baba’nın kucığına oturduğu ve ondan duvar istediği aktarılmaktadır. Trump’ın elinde “Duvarımı istiyorum!” yazılı kodu bulunan büyük bir kağıt bulunmaktadır. Noel Baba, Trump’a “Sana Kongre gibi mi görünüyorum?” şeklinde bir yanıt vermektedir. Sunum kodlarında ise Trump, Noel Baba’ya öfkeli bir şekilde bakmaktadır.

Resim 6. “Kongre” Konulu Propaganda Karikatürü

(Kaynak: The Week, 2018)

Gösterilen boyutunda ele alındığında, karikatürde Trump'ın Meksika Duvarı projesini kabul ettirmek için her yolu denediği şeklinde bir algı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Nitekim görsel kodlarda Trump'ın Noel Baba'nın kucagında resmedilmesi ile Trump'ın Meksika Duvarı'nın gerçekleşebilmesi için tüm imkanlarını kullanmaya çalıştığı düşüncesi meydana getirilmek istenmektedir. Karikatürde Trump'ın bu şekilde davranarak amacına ulaşmada kararlı olduğunun aktarılması hedeflenmektedir. Noel Baba'nın “Sana Kongre gibi mi görünüyorum?” şeklindeki cevabı ile Trump'ın Meksika Duvarı'nı kabul ettirmek için Amerikan Kongresi'ne başvurması gerektiği fikri aktarılmaktadır. Bu aşamada karikatürde Trump'ın Meksika Duvarı'nın inşa edilebilmesi için hükümeti kapatma politikasını ön plana çıkarmasının eleştirildiği mesajı verilmektedir.

Tablo 6. “Kongre” Konulu Propaganda Karikatürü

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Nesne	“Duvar istiyorum” yazılı kağıt	Trump’ın Meksika Duvarı projesinin sürdürülmesi için kamuoyundan destek istemesi
Eylem	Trump’ın Noel Baba’nın kucığına oturması	Trump’ın Meksika Duvarı projesinin başarılı olması için her yolu denediği düşüncesi
Söylem	Noel Baba’nın Trump’a “Sana Kongre gibi mi görünüyorum?” söylemi	Trump’ın Meksika Duvarı projesinde yanlış bir yol izlediği algısı

SONUÇ

Çalışmada incelenen propaganda karikatürlerinde Trump’ın Amerikan Kongresi’nde yürürlüğe koymak için çalıştığı Meksika Duvarı projesinin ağır bir dille eleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Karikatürlerde genel olarak Trump, Meksika Duvarı’nı gereğinden fazla önemseydiği ve ülkedeki diğer sorunlar üzerinde yeterince durmadığı konusunda eleştirilmektedir. Yine karikatürler üzerinden Trump’ın, Amerikan Kongresi’nden destek alabilmek için hükümeti kapatma yetkisini yürürlüğe koyması da yalnızca hükümet çalışanlarının mağdur edilmesi olarak karikatürlere yansıtılmaktadır. Diğer yandan karikatürlerdeki görsel ve yazılı kodlarda ülkede çok daha büyük sorunlar bulunurken, Trump’ın Meksika Duvarı projesinde direktmesinin yanlış olduğu vurgusu yapılmıştır. Karikatürlerde Trump’ın ABD’deki göçmenler konusundaki politikalarına dikkat çekebilmek için doğrudan Trump üzerinden mizah öğelerinin oluşturulduğu görülmüştür. Bu amaçla karikatürlerde Trump, Noel Baba, ağlayan bebek ve yumurta adam gibi farklı şekillerde sunulmuştur.

Karikatürler Trump’ın ABD’deki göçmen politikaları açısından incelendiğinde, genel olarak eleştirilerin odağında Meksika Duvarı projesinden çok Trump’ın olduğu görülmektedir. Nitekim karikatürlerde Meksika Duvarı’nın göçmenlere karşı inşa edilmesinin ülkeye ne gibi kazanımları veya zararları olacağı yönünde herhangi bir bilgi verilmediği ortaya çıkmaktadır. Örneğin, karikatürler üzerinden duvarın ülke içerisinde ABD vatandaşları ile göçmenler arasında önemli bir ayrımcılığa yol açabileceği üzerinde durulmamaktadır. Meksika Duvarı’nın ABD’yi toplumsal ve eko-

nomik olarak ne şekilde etkileyeceği ya da duvarın maliyetinin elde edilecek avantajları karşılayıp karşılamayacağı konusunda herhangi bir propaganda mesajına yer verilmemektedir. Bu nedenle karikatürlerde Trump'ın göçmen politikasına yönelik eleştirilerin yüzeysel kaldığı ve yalnızca mizahi unsurlar üzerinden Trump'ın kamuoyunda itibarsızlaştırılmaya çalışıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden karikatürlerde Trump'ın göçmen politikalarına yönelik çözüm odaklı eleştirilere yer verilmediği görülmektedir. Tüm bu bulgulardan yola çıkarak çalışmada karikatürlerin Trump'ın göçmen politikalarına alternatif meydana getirebilecek bir politika oluşturmadığı ve bu nedenle karikatürlerin ABD kamuoyunda muhalefetin beklentilerini ortaya koyamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma kapsamında Trump'ın ülkedeki göçmen nüfusunun kontrolünün sağlanması ve kaçak göçlerin önüne geçilebilmesi amacıyla savunduğu Meksika Duvarı projesine karşı ABD basınında karikatürlerin Trump'a yönelik söylemlerde nasıl propaganda amaçlı kullanıldığı incelenmiştir. Çalışma incelediği konunun güncel ve özgün olması bakımından önem taşımaktadır. Buna karşın çalışma, karikatürlerin göçmen karşıtı politikalar ile ilgili algıları kitlelerin üzerinde ne gibi bir etki bıraktığını ortaya koyamamaktadır. Bu açıdan gelecek çalışmaların göçmen politikasına karşı propaganda amaçlı hazırlanan karikatürlerin kitlelerin algıları üzerinden ne gibi bir etki oluşturduğunu ortaya koyan saha çalışmalarına yönelmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Arpa, M., & Çakı, C. (2018). “İş Kazası Diye Bir Şey Yoktur”: Kanada İş Güvenliği Reklamları Üzerine İnceleme. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 9(2), 75-87.

Becker, J. (2018). *Speaking to The Wall: Reconceptualizing the US–Mexico Border “Wall” from the Perspective of a Realist and Constructivist Theoretical Framework in International Relations*. *Journal of Borderlands Studies*, 1-13.

Çakı, C. (2018a). *Birinci Dünya Savaşı’ndaki Alman Propaganda Kartpostallarında Kullanılan Karikatürlerde Türklerin Sunumunun Göstergebilimsel Açından İncelenmesi*. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (29), 73-94.

Çakı, C. (2018b). *Nazi Almanyası Döneminde Basılan Posta Pullarının Propaganda Amaçlı Kullanımı*. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 1568-1595.

Çakı, C. (2018c). *Adolf Hitler’in Kült Lider İnşasında Kullanılan Propaganda Posterlerinin Göstergebilimsel Analizi*. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3(6), 24-38.

Çakı, C. (2018d). Propaganda. Ed. Mustafa Karaca ve Caner Çakı, *İletişim ve Propaganda*, 13-44, Konya: Eğitim Yayınevi.

Çakı, C., Gülada, M. O. (2018a). *İkinci Dünya Savaşı’nda Adolf Hitler’in Mizah Çekiciliği Bağlamında Sovyet Propaganda Posterleri Üzerinden İncelenmesi*. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*, (10), 4-19.

Çakı, C., Gülada, M. O. (2018b). *Nazi Propagandasında Mizah Çekiciliğinin Kullanımı: “Lustige Blätter” Mizah Dergisi Üzerine İnceleme*. *Atatürk İletişim Dergisi*, (16), 73-98.

Davulcu, Ebru (2015). *1950’li Yıllarda Kayseri’de Yayınlanan Mizah Gazeteleri ve Bu Gazetelerin Yazılarında Siyasi-İdari ve Ekonomik Hayat*. *Erciyes İletişim Dergisi*, 4(1), 14-34.

De Saussure, Ferdinand (2014). *Genel Dilbilim Yazıları*, Çev., Savaş Kılıç,

İstanbul: İthaki Yayınları.

Democrats (2019). “Demokrat Parti ve Göçmen Politikası”, <https://democrats.org/issues/immigration-reform/>, (27.05.2019).

Domenach, Jean Marie (2003). *Politika ve Propaganda*. Çev., Tahsin Yücel. İstanbul: Varlık Yayınları.

Fiske, J. (2017). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. Çev., Süleyman İrvan. 5. Basım. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Fraser, John (1980). *Propaganda on The Picture Postcard*. Oxford Art Journal. 3(2). 39-47.

Gazi, M. A., Çakı, C., Gülada, M. O. (2018a). *İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyet Kült Lider Propagandasında Vladimir Lenin ve Joseph Stalin'in Sunumu*. Dördüncü Kuvvet Uluslararası Hakemli Dergi, 1 (2), 25-42.

Gazi, M. A., Çakı, C., Gülada, M. O. (2018b). İspanya 2000 Partisi'nin Göçmen Karşıtı Propaganda Faaliyetleri Üzerine İnceleme. *Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (2), 11-22.

GOP (2019). “Cumhuriyetçi Parti ve Göçmen Politikası”, <https://gop.com/>, (27.05.2019).

Green, D. (2016). *The Trump Hypothesis: Testing Immigrant Populations as a Determinant of Violent and Drug-Related Crime in The United States*. Social Science Quarterly, 97(3), 506-524.

Güngör, Nazife (2013). *İletişim Kuramları ve Yaklaşımları*, 2. Baskı, İstanbul: Siyasal Kitapevi.

Harris, Ruth (1993). *The Child of the Barbarian: Rape, Race and Nationalism in France during the First World War*. Past & Present. (141). 170-206.

Hawley, G. (2011). *Political Threat and Immigration: Party Identification, Demographic Context, and Immigration Policy Preference*. Social Science Quarterly, 92(2), 404-422.

Hooghe, M., & Dassonneville, R. (2018). *Explaining the Trump Vote: The Effect of Racist Resentment and Anti-Immigrant Sentiments*. PS: Political Science & Politics, 51(3), 528-534.

Jowett, S. G. & O'donnell, V. (2014). *Propaganda & Persuasion*. USA: Sage.

Kalkan Kocabay, Hasibe (2008). *Tiyatroda Göstergibilim*. İstanbul: E Yayınları.

Messinger, Gary S. (1992). *British Propaganda and The State in the First World War*. The Great Britain: Manchester University Press.

Migration Policy (2019). “ABD’deki Göçmen Nüfus Artış Oranı”, Erişim adresi: <https://www.migrationpolicy.org/programs/data-hub/charts/immigrant-population-over-time>, (02.03.2019).

Miller, T., & Nevins, J. (2017). *Beyond Trump’s Big, Beautiful Wall: Trump’s Plan to Wall Off the Entire US-Mexico Border is Just One of A Growing List of Actions That Extend US Border Patrol Efforts Far Past the International Boundary Itself*. NACLA Report on the Americas, 49(2), 145-151.

MSNBC (2018). “Cumhuriyetçiler ve Yasadışı Göç”, <http://www.msnbc.com/rachel-maddow-show/republican-voters-see-illegal-immigration-the-nations-1-issue>, (27.05.2019).

Nguyen, C., & Kebede, M. (2017). *Immigrant Students in the Trump Era: What We Know and Do Not Know*. Educational Policy, 31(6), 716-742.

New York Times (2019). “Demokratlar ve Göçmen Politikası” <https://www.nytimes.com/2019/03/20/opinion/democrats-immigration.html>, (27.05.2019).

Nymag (2019). “Demokratlar Parti’nin Cumhuriyetçi Parti Karşısı Göçmen Politikası”, <http://nymag.com/intelligencer/2019/04/this-is-the-immigration-policy-liberals-want.html>, (27.05.2019).

Özkan, Ahmet (2017). *Savaş ve Mizah: La Baïonnette Dergisinde Osmanlı İmparatorluğu İmgesi*. Hacettepe University Journal of Turkish Studies/ Hütad Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (27), 249-266.

Republican Views (2019). “Cumhuriyetçi Parti ve Göçmen Politikası”, <https://www.republicanviews.org/republican-views-on-immigration/>,

*Donald Trump'in Göçmenlere Yönelik İnşa Edilmesi Planlanan Meksika Duvarı
ve Propaganda Karikatürlerindeki*

(27.05.2019).

Reuters (2018). “Cumhuriyetçi Parti ve Göçmen Politikası”, <https://www.reuters.com/article/us-usa-election-immigration-specialreport/special-report-how-republicans-are-using-immigration-to-scare-voters-to-the-polls-idUSKCN1N018C>, (27.05.2019).

Rifat, Mehmet (2013). *Açıklamalı Göstergibilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Sığırcı, İlhami (2016). *Göstergibilim Uygulamaları, Metinleri, Görselleri ve Olayları Okuma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Stanley, Jason (2018). *Demokrasilerde Propaganda Oyunu*, (Çev. Başak Karal) İstanbul: The Kitap Yayınları.

Stephen, L. (2017). *Mexico, Immigration, and Trump: Towards Transborder Thinking*. Konturen, 9, 13-27.

Tanyeri Mazıcı, E., & Çakı, C. (2018). *Adolf Hitler'in Korku Çekiciliği Bağlamında Kamu Spotu Reklamlarında Kullanımı*. Erciyes İletişim Dergisi, 5(3), 290-306.

Tarhan, Nevzat (2010). *Psikolojik Savaş, Gri Propaganda*, 13. Baskı. İstanbul: Timaş Yayınları.

Tekinalp, Ş. & Uzun, R. (2013). *İletişim Araştırmaları ve Kuramları*. 4. Baskı. İstanbul: Derin Yayınları.

The Week (2018). “Trump'in Meksika Duvarına Karşı Hazırlanan Propaganda Posterleri”, Erişim Adresi: <https://theweek.com/cartoons/814453/editorial-cartoon-world-passage-time-2018-2019-new-year-back-way>, (01.03.2019).

Time (2019). “Trump ve Göçmen Politikası”, <http://time.com/5590730/trump-immigration-plan-congress/>, (27.05.2019).

Voanews (2019). “Demokrat Parti ve Sınır Güvenliği”, <https://www.voanews.com/a/democrats-stand-on-border-security-immigration-work-in-progress/4803516.html>, (27.05.2019).

Vargas-Cetina, G., & Ayora-Díaz, S. I. (2018). *To Build a Wall: Imaginaries of Identity in Yucatan, Mexico*. *Review of International American Studies*, 11(1), 135-152.

Vega, S. R. (2018). *Praxis of Resilience & Resistance: “We can STOP Donald Trump” and Other Messages from Immigrant Children*. *Association of Mexican American Educators Journal*, 12(3), 122-147.

Wright, M. W. (2019). *Border Thinking, Borderland Diversity, and Trump’s Wall*. *Annals of the American Association of Geographers*, 1-9.

Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Sağlık Politikalarının Analizi

Nagihan ÖNDER*

ÖZ

Suriye’de 2011 yılında başlayan iç savaş sonucu milyonlarca insan yerinden olmuş ve özellikle bölge ülkelere kitlesel akınlarla büyük göçler yaşanmıştır. Türkiye uyguladığı açık kapı politikası ve Suriye’nin coğrafi komşusu olması sebepleriyle bu göç dalgalarından en çok etkilenen ülkelerden biri olmuştur. Türkiye’deki Suriyeliler, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve Geçici Koruma Yönetmeliği ile geçici koruma altına alınmışlar ve bu kapsamda eğitim, sağlık, iş gücüne erişim, sosyal yardımlar gibi konularda kamusal hizmetlere erişimleri sağlanmıştır. Nitekim, Suriyelilerin göçü kamu politikalarının birçok alanını etkilemiştir. Bu göç dalgası ile gerçekleşen ani nüfus artışı, ülke geneline yayılmaları ve sürecin uzamasıyla, kamuda hizmet sunum kalite ve kapasiteleri etkilenmiş, kamusal hizmetlere ilişkin olarak kapsamlı politikalara olan ihtiyaç belirginleşmiştir. Suriyelilerin zorunlu göçünün kamusal hizmetlere olan etkilerinin kamu politikaları açısından değerlendirilmesi önemli çalışma alanlarından biri haline gelmiştir. Buradan hareketle geçici koruma altına alınan Suriyelilere sunulan sağlık hizmetlerinin kamu politikası analizi bağlamında incelenmesi çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Analiz yapılırken kamu politikası analiz türlerinden süreç modeli esas alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeliler, Geçici Koruma, Sağlık Hizmetleri, Kamu Politika Analizi, Süreç Modeli

* Yüksek Lisans öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kamu Yönetimi Bölümü, e-posta: nagihan.onder@goc.gov.tr

The Analysis of Health Policies to Syrians Being Protected Temporarily in Turkey

Nagihan ÖNDER*

Abstract

Because of the civil war that started in 2011, many people have been displaced and there have been migrations to the countries in the region. Open door policy implemented by Turkey and Syria, because it has been one of the countries affected by this migration. Syrians in Turkey, Foreigners and International Protection Act and the Temporary Protection Directive was taken under temporary protection and education, health, access to the labor force, public access to services in areas such as social assistance are provided. The migrated Syrians has affected many areas of public policy. The increase in population through the migration wave, its spread throughout the country and the prolongation of the process affected the quality and capacity of service provision in the public sector and the need for comprehensive policies on public services became clear. Evaluating the effects of migration of Syrians on public services has been an important field of study in terms of public policies. The analysis of the health services provided to the Syrians under temporary protection in the context of public policy analysis is the basis of the study. While making the analysis, the process model of public policy analysis types was taken as the basis.

Keywords: *Syrians, Temporary protection, Health Services, Public Policy Analysis, Process Modeling*

*Graduate Student, Sakarya University, Graduate Department of Political Science and Public Administration, Public Administration Department, e-mail: nagihan.onder@goc.gov.tr

GİRİŞ

Türkiye, 2011 yılında Suriye'den gerçekleşen yoğun göç dalgası ile bir taraftan savaş mağduru olan ciddi bir popülasyona ev sahipliği yapmak, diğer taraftan kamu kaynakları ve konforunu paylaşan ciddi bir nüfusa yönelik politika oluşturmak durumunda kalmıştır. Bu kişilerin Türkiye'ye göçleri; eğitim, sağlık, barınma, belediye hizmetleri, iş gücü, uyum/entegrasyon gibi birçok kamu politikası alanını ilgilendiren çalışmalar yapılmasını gerekli kılmıştır. Tarihindeki en büyük göç olayı olan bu kitlesel akın karşısında Türkiye, günün gerekleri ve ihtiyaçlarını karşılamak üzere yeni birtakım yasal düzenlemeler yapmıştır. Konuyla ilgili olarak 11 Nisan 2013 tarihinde Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) kabul edilmiş, bu kanuna dayanılarak 22 Ekim 2014 tarihinde Geçici Koruma Yönetmeliği (GKY) çıkarılmıştır. Suriyelilere yönelik kamu hizmetleri geçici koruma politikası çerçevesinde uygulanmıştır.

2011 yılında Türkiye'ye zorunlu kitlesel göçleri başlayan Suriyelilerin, sekiz yıl içinde bugün ulaştığı sayı; güvenlikten, kentsel alanların geleceğine, yerleştirme, konut, eğitim, sağlık, işgücüne katılma, dil sorunu, iletişim, barınma ve uyum politikaları gibi birçok noktada ciddi kamu politikalarının geliştirilmesine olan ihtiyacı gözler önüne sermiştir. Suriye'deki iç savaşın kısa sürede son bulmasıyla ülkelerine geri dönecekleri varsayılan Suriyelilerin, ülkedeki varlıklarının devam etmesiyle gelinen noktada, kamusal hizmet maliyetlerini uzun vadede artırmış ve geçicilikten ziyade süreklilik arzeden bir duruma doğru değişim göstermiştir.

Kamu düzeni ve kamu sağlığını yakından ilgilendiren göç dalgasıyla birlikte sağlık alanında da bir takım politikaların yapılması ve uygulanması elzem olmuştur. Yönetmelikteki temel düzenleme alanlarından biri olan sağlık hizmetleri aynı zamanda temel bir insan hakkı olarak insanların hayatlarını sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmesinin en temel koşuludur. Sağlık hizmetleri, geçici koruma politikası çerçevesinde uygulanan açık kapı politikası ile sınırdan ilk geçişlerde sağlık kontrolleri ile başlamıştır. Suriyelilerin Türkiye'ye zor koşullar altında gelmeleri, kamplarda veya kamp dışında kalabalık gruplar halinde yaşamaları, barınma ve geçinme olanakları sağlık durumlarını etkileyen unsurlardandır. Diğer taraftan temel

ihtiyaçlardan biri olan sağlık hizmetleri Suriyelilerin hem yerleştirildikleri geçici barınma merkezlerinde hem de ülke genelinde tüm illere yayılmaları sağlık hizmetlerinin sunum kapasitesini ciddi biçimde etkilemiştir. Bu kişilerin kültürel farklılıkları ve dil bariyerinin varlığı, sağlık politikalarında göz önünde bulundurulması gereken bir diğer boyuttur. Nitekim tüm bu sebeplere bağlı olarak ve sürecin sekiz yıllık bir döneme yayılmasıyla Suriyelilere yönelik, acil durum politikası çerçevesinde sunulan sağlık hizmetlerinin kapsam ve içeriğinin değiştiği görülmüştür. Sağlık politikalarının çok boyutlu yapısıyla zaman içinde kapsamı genişletilmiştir.

Göç ve sağlık birbirini etkileyen unsurlardır. Bu kapsamda, geçici korunan Suriyelilerin kamplar dışında tüm illere yayılması ve bu kişilerin sayıca çok olması sağlık hizmetlerinin sunum kapasitesini etkiler. Bu statüde hizmet alan aktörler olarak Suriyeliler, bilgi yetersizliği ve dil engelinden kaynaklı sorunlar yaşarlar. Bu temel varsayımlardan hareketle Türkiye’de geçici korunan Suriyelilere yönelik uygulanan sağlık hizmetlerinin kamu politikası analizi bağlamında incelenmesi bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Politikanın analiz edilmesinde kamu politikası analiz yöntemlerinden süreç modeli esas alınmıştır. Politikaların açıklanmasında, genel bir tasvirinin yapılmasına olanak tanınması sebebiyle tercih edilen süreç modeli ile sağlık politikaları evrelerine ayrılarak; politikanın gündeme gelme aşaması, politikanın oluşturulması, politikanın yasallaştırılması, politikanın uygulanması, politikanın değerlendirilmesi aşamalarıyla incelenmiştir. Nitekim sağlık politikalarının gelişimi bir süreç olarak incelenmiş ve kamu politikası önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır. Analiz yapılırken amaca uygun olarak literatür taraması yapılmış, bilimsel ve teknik yayınlar, resmi gazete ve internet kaynakları ile yasal mevzuat incelenmiştir. Geçici korunan Suriyelilere yönelik sunulan sağlık hizmetleriyle ilgili olarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM)’nden elde edilen nicel veriler kullanılmıştır. Nicel verilerin elde edilmesi ve çalışmada kullanılabilmesi amacıyla kurum yetkilileriyle görüşmeler yapılarak, yazışmalar yürütülmüş ve gerekli resmi izinler alınmıştır.¹

Literatür tarandığında, kamu yönetimi anabilim dalında ve kamu politikası analizi bağlamında geçici korunanlara yönelik sağlık hizmetle-

¹ Bu veriler metin içinde kullanılırken kısaca GİGM şeklinde atıf yapılmıştır.

rinin ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Konu ile ilgili birçok çalışma ve alan araştırması olmasına rağmen spesifik olarak sağlık alanına ilişkin az çalışma olduğu görülmüştür.² Bu kapsamda AFAD tarafından belli aralıklarla yayınlanan ve saha araştırmalarını içeren raporlarda, sağlık hizmetlerine yönelik olarak sadece Suriyelilerle yapılan anket sonuçlarındaki memnuniyet düzeylerine ve 2013 yılındaki bir raporda da sağlık hizmetlerinin maliyetlerine yer verilmiştir.³ Uslu'nun editörlüğünde çıkarılan *Göç ve Sağlık temalı Sağlık Politikaları 1* kitabında, göç ve sağlık alanına ilişkin birçok makale yer almakta olup, kitaplardaki makalelerin her biri göç ve sağlık alanına ilişkin farklı bir temayı işlemiştir. Bunlar arasında Suriyelilere yönelik sağlık politikalarını konu alan çalışmaların her birinin konunun belli bir yönünü ele aldığı ve kapsamının dar tutulduğu görülmüştür. Çallı tarafından ele alınan "Türkiye'de Mülteci ve Sığınmacıların Sağlık Hakkı" başlıklı makalede ise, sağlık konusu hak bağlamında ele alınarak, mevcut yasal düzenlemeler üzerinden incelenmiş; inceleme sadece geçici koruma altındaki Suriyeliler özelinde değil, Türkiye'de uluslararası koruma statüsünde bulunan yabancılar için yapılmıştır. Gültaş ve Balçık'ın "Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Sağlık Politikaları" isimli çalışmasında, Suriyelilere sunulan sağlık hizmetlerine yönelik yapılan hukuki düzenlemeler ile mevcut duruma ilişkin genel bilgilerin ardından, Suriye'ye komşu olan Irak, Mısır, Ürdün ve Lübnan gibi ülkelere sığınan Suriyelilere yönelik sağlık hizmetlerinin karşılaştırması yapılmıştır. Ergin'in editörlüğünde hazırlanan, Suriyelilerin göçü ve sağlık konusunda birçok makalenin bir araya gelmesiyle derlenen *Savaş, Göç ve Sağlık* kitabında ise, sağlığı etkileyen unsurlar ile yaşanan sağlık problemleri ve önerilere kapsamlı olarak yer verilmiştir. Soysal ve Yağar'ın "Suriyeli Sığınmacılar Konusunda Türkiye'nin Sağlık Hizmetleri Yönetimindeki Etkinliğinin Değerlendirilmesi"

2 Yeter Demir Uslu (Ed.), *Göç ve Sağlık-Sağlık Politikaları 1*, 1. Baskı, İstanbul: İstanbul Medipol Üniversitesi, Ağustos 2018; Işıl Ergin (Ed.), *Savaş, Göç ve Sağlık*, 1. Baskı, Ankara: Türk Tabipleri Birliği Yayınları, Şubat 2016; Aysin Sinem Gültaş ve Pınar Yalçın Balçık, "Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Sağlık Politikaları", *Sakarya Tıp Dergisi*, Cilt. 8, Sayı. 2, 2018, <http://dergipark.gov.tr/smj/issue/38004/394732>, Erişim Tarihi: 7 Mart 2019; Melike Çallı, "Türkiye'de Mülteci ve Sığınmacıların Sağlık Hakkı", *İş ve Hayat Dergisi*, Cilt. 2, Sayı. 3, 2016, <http://dergipark.gov.tr/isvehayat/issue/32392/371074>, Erişim Tarihi: 11 Mart 2019; Abdullah Soysal ve Fedayi Yağar, "Suriyeli Sığınmacılar Konusunda Türkiye'nin Sağlık Hizmetleri Yönetimindeki Etkinliğinin Değerlendirilmesi", *II. Ortadoğu Konferansları: Ortadoğu'daki Çatışmalar Bağlamında Göç Sorunu*, Kilis, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, 28-29 Nisan 2016, s. 441-452.

3 İncelenen söz konusu AFAD raporlarına Kaynakça kısmından bakılabilir.

başlıklı çalışmasında ise, diğer çalışmalara benzer şekilde bu konudaki yasal düzenlemelere, mevcut durum değerlendirmesi ve sağlıkla ilgili tespitlerin ardından çeşitli önerilere yer verilmiştir.

Özellikle son üç çalışma, bu çalışmanın konusuyla daha çok ilgilidir. Bahsi geçen çalışmalardaki tespitlere katılmakla birlikte, bu çalışmalarda genellikle alana yönelik yasal düzenlemeler, ardından mevcut duruma ilişkin tespitler ve öneriler verilmiştir. Bu çalışma diğerlerinden, kullanılan yöntem, verilerin kapsamı ve güncelliği ile getirilen politika önerileri açısından farklılık göstermektedir. Bahsi geçen çalışmalarla benzer olarak, problemlerin tespiti ve bunlara ilişkin hukuki dokümanların yanında; özellikle politikaların oluşturulması (formülasyonu), koordinasyonu, uygulanması ve değerlendirilmesi aşamaları süreç modeline uygun olarak ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Bu kapsamda kamu hizmetlerinin analizi ve durum tespitlerinin yapılmasının, önümüzdeki dönemde politika yapıcı ve uygulayıcılara önemli bir perspektif sunacağı değerlendirilmektedir. Bu çalışma ile sağlık politikalarının süreç içindeki seyri verilerek, politika yapıcı ve uygulayıcılara bir perspektif sunması, bu yönüyle alana katkı sunması beklenmektedir.

KAMU POLİTİKASI VE KAMU POLİTİKASI ALANI OLARAK GÖÇ

Kamu politikaları, ülkede yaşayanların istek ve ihtiyaçlarına cevap vermek üzere formüle edilen kurallar bütünüdür. Bu istek ve ihtiyaçların belirlenmesi, gündeme gelmesi, formüle edilmesi, uygulanması aşamaları çok yönlü, çok aktörlü ve dinamik bir yapıya işaret eder. Çok temel olarak ise kamu politikalarının asıl amacı toplumsal sorunlara çözüm üretmektir (Yıldız ve Sobacı, 2013: 17).

Literatürde kamu politikasına ilişkin genel geçer standart bir tanımın olmadığı görülmekle birlikte Dye’in tanımı yaygın olarak kullanılmıştır. Dye, kamu politikasını genel olarak, “hükümetin yapmayı ya da yapmamayı tercih ettiği şey” olarak tanımlamıştır (Thomas R. Dye, 1987’den aktaran Babaoğlu, 2017: 512). Bu tanımın kamu politikalarının çerçevesini çizmekte çok genel bir ifade olduğu gerekçesiyle eleştirildiği görülmekte olup, Anderson’a göre kamu politikası, “devlet organları ve

kamu görevlileri tarafından geliştirilen, belli bir konu veya problem ile ilgili olarak aktör veya aktörler tarafından izlenen amaçlı eylemler ya da eylemsizlikler dizisidir” (James Anderson, 2010’dan aktaran, Örselli ve Babahanoğlu, Nisan 2016: 2064.). Gül, kamu politikasını şu şekilde tanımlamıştır:

Genel olarak, meşru bir toplumsal sorunu ve/veya ihtiyacı gündeme getirerek, çözüm seçeneklerini ve en uygun seçimi (politikayı ya da programı) ortaya koyma ve bu sorunu çözme ya da ihtiyacı giderme yönünde kamusal aktörlerin ya da onların denetimi ya da gözetimi altındaki diğer aktörlerin planlı kararlarını ve eylemlerini içerir (Gül, 2015: 8).

Usta, kamu politikasını “yaşanan toplumsal sorunlarla ilişkili olarak hükümet tarafından alınan kararlara rehber niteliğindeki ölçüt, değer ve genel ilkelerdir” (Usta, 2013: 78) şeklinde tanımlamış, Işıkcı ise “siyasi iktidarlara, birçok politik alanda yüz yüze geldikleri sorunları gidermeye yönelik kararlar almada değişik bilim dallarından gelen verilerle beslenen, bilimsel bilgilere dayalı ve rasyonel bir yol haritası sunar” (Işıkcı, 2017: 29) şeklinde değerlendirmiştir.

Dünyada çeşitli göç araştırmaları merkezleri ve enstitülerinde, göç ve mülteci konusunda sosyoloji, antropoloji, hukuk, ekonomi, iş göçü, siyaset bilimi, sosyal politikalar, uluslararası ilişkiler, uluslararası insan hakları, mülteci yasası, halk sağlığı gibi alanlarda uzman ve akademisyenler tarafından araştırmalar gerçekleştirilmekte olup, zorunlu göç ve mülteciler konusu bölgesel ve küresel sebep ve sonuçları da olan disiplinler arası çalışmaların yapıldığı bir alandır (Ekşi, 2015: 134). Göç olgusunun dinamik ve çeşitli yapısı göçü, ülkelerin iç işleyişinde de günlük hayatın her alanıyla doğrudan ilgili olan kamu politikalarının konularından biri haline getirmektedir (Örselli ve Babahanoğlu, Nisan 2016: 2064). Göç; iç ve dış göç, gönüllü ve zorunlu göç, bireysel veya kitlesel göç, düzenli veya düzensiz göç, sürekli veya geçici göç, transit göç gibi türleriyle, kaynak, hedef ve transit ülkelerdeki etkilerine göre kamu politikalarını yakından ilgilendirmektedir (Taş, vd., 2017: 1371-1372). Türüne ve etki alanına göre güvenlik, barınma, sağlık, eğitim, iş gücüne erişim, iletişim, ulaşım, kültür ve diğer birçok alandaki kamu politikalarına etki eden göç bu yönüyle, disiplinler arası bir kamu politikası alanıdır.

Diğer taraftan göç konusunda ülkeler, uluslararası ilişkileri -ülkeler arasındaki ikili ilişkiler- ve kendi iç dinamiklerini göz önünde bulundurarak göç politikalarını belirlemektedirler. Nitekim varılan ülkede, bireylerin yasal statü ve tanımlanmaları göç yönetimi konusunda alt politika alanlarını gerekli kılmaktadır. “Göç yönetimi, göçe ilişkin kilit konuları ele alacak politikaların, yasal ve idari düzenlemelerin geliştirilmesine yönelik planlı bir yaklaşım anlamına gelmektedir” (Uluslararası Göç Örgütü: 36). Ülkeler arasında yabancıların statülerine yönelik süre şartları, ülkeye kabulleri, yasal statülerin kazanılmasında belirlenen temel kriterler gibi farklı uygulamalar söz konusu olmakla birlikte, ülkelerin göç politikaları temel olarak düzenli göç, düzensiz göç ve uluslararası koruma rejimi olmak üzere üç temel alanda şekillenmektedir. Buna göre göç yönetiminde, düzenli göç alanında yabancıların ülkeye giriş çıkışları, yasal giriş çıkışlarda temel prensiplerin belirlenmesi ve vize politikaları ile yabancıların ülkede kalışlarını düzenleyen kriterler ve ikamet politikaları; vatansız kişilere yönelik temel düzenleme ve politikalar; düzensiz göç alanındaki tedbirler, sınır kontrolleri ve sınır yönetimi, sınırdışı etme politikaları; uluslararası koruma rejimine yönelik alt politikalar (özel politika alanları) belirlenmektedir.

Göç, ülkelerin geleceği açısından çok yönlü, karmaşık ve dinamik yapısıyla iyi yönetilmesi gereken bir olgu ve süreç olup, ülkeler göç yönetimi ve politikalarını oluştururken geçmiş dönemlerde karşı karşıya kaldıkları göç tecrübelerini temel almaktadırlar (Örselli ve Babahanoğlu, Nisan 2016: 2064). Türkiye’de ise göç yönetiminin, kamu politika geliştirme süreçleri bağlamında ele alınması özellikle son on yılda başlamıştır (Erdoğan, vd., 2013: 426). Bu durumda Türkiye’nin artan çeşitlilikteki göç deneyimleri etkili olmuştur.

1980’li yıllarda çevre ülkelerdeki siyasi karışıklıklar ve ekonomik gelişmelere bağlı olarak Türkiye, göç alan ve transit ülke olarak yoğun bir şekilde yabancılara ev sahipliği yapmaya başlamıştır (İçduygu, vd., 2014: 24). Türkiye’nin Asya, Avrupa ve Afrika arasındaki köprü niteliğindeki konumu; küreselleşme ile hızlı ulaşım ve iletişim ağlarının yaygınlaşmasıyla insanların daha iyi yaşam koşulları arayışına girmesi ve uluslararası göç kanallarının gelişmesi; uygulanan liberal politikalarla çekim merkezi

haline gelmesi; çevre ülkelerdeki siyasi istikrarsızlıklar ve ekonomik zorluklar gibi sebeplerle bu coğrafyalardan ülkeye yönelen göçler ile ülkedeki yabancı sayısı ve çeşitliliği artmıştır (İçduygu, 2014: 223). İçduygu'nun ifadesiyle "1980 yılından bu yana Türkiye beklenmeyen şekilde Türk ve Müslüman olmayan göçmenlerin de geldiği de facto bir göç ülkesi olmuştur" (İçduygu, vd., 2014: 321). Göç eden bu kişiler oldukça heterojen bir görünümde olup, düzensiz göçmenler, profesyoneller, dönemsel ya da kalıcı olarak gelen işçiler, eğitim amaçlı gelen öğrenciler, yerleşmek amacıyla gelen emekliler, sığınmacılar ve mülteciler gibi pek çok gruptan oluşmaktadır (Erdoğan, vd., 2013: 444). Bu yıllarda hedefi özellikle Batı Avrupa'ya gitmek olan ve "Avrupa Kalesine" giremeyen yabancılar, Türkiye'yi transit geçiş alanı şeklinde kullanarak Türkiye'de yığılmaya başlamış ve bu durum ülkedeki düzensiz göçü artırmış; diğer taraftan bölge ülkelerde yaşanan iç karışıklıklar sebebiyle -1980 yılında İslam Devrimi'nden sonra İran'dan, 1988'de Halepçe Katliamı sebebiyle Irak'tan, 1992-2001 yıllarında Eski Yugoslavya'dan ve 2001'de Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) ülkeye müdahalesiyle Afganistan'dan gerçekleşen göçlerle- kitlesel akın deneyimleri yaşanmış, mülteci ve sığınmacı sayılarında artış olmuştur. (Danış ve Parla, 2009: 141).

Kirişçi ve Karaca da, Türkiye'ye kitlesel akınları inceledikleri çalışmalarında, 1989'da Bulgaristan'da rejim değişikliğinden önce Türk ve Pomak kökenli 300 binden fazla kişinin Türkiye'ye göçe zorlanmasının ardından, bunu 1991'de Irak'tan Saddam Hüseyin ve ordusundan kaçarak Türkiye'ye geçmeye çalışan çoğunluğu Kürt, yaklaşık yarım milyon Iraklı'nın kitlesel sığınmasının takip ettiğini belirtmişlerdir (Kirişçi ve Karaca, 2015: 297). 2011 yılının Mart ayında Suriye'deki olaylar sebebiyle Suriye'den Türkiye'ye başlayan kitlesel akın deneyimi Türkiye'de halihazırda devam etmektedir.

SURİYE KRİZİ VE SURİYELİLERİN TÜRKİYE'YE KİTLESEL ZORUNLU GÖÇÜ

Tunus'ta 2010 yılında **üniversite mezunu bir gencin, satış yaptığı** tezgahına **görevliler** tarafından el koyulmasıyla kendini valilik önünde yakarak öldürmesi üzerine ülkede çeşitli protestolar yaşanmış ve Tunus'taki bu hareket, Ortadoğu coğrafyasında yaşanan ekonomik istikrarsızlıklar, işsizlik,

gıda enflasyonu, süregelen otoriter rejimlerin halk üzerinde kurduğu baskı ve halkın demokratik yönetim talepleri ile kısa sürede diğer Arap ülkelerine de sıçramıştır (Koyuncu, 2014: 17). Devlet yönetimlerinin halka karşı aşırı güç kullanmalarıyla protestolar zamanla iç savaşa dönüşmüştür (Topal, 2015: 5). Dünyada Arap Baharı olarak isimlendirilen halk hareketleri her ülkede farklı sonuçlar doğursa da nihayetinde, Tunus, Mısır, Libya ve Yemen gibi ülkelerde iktidarlar el değiştirmiştir (Duruel, 2017: 15-16).

Suriye de Arap Baharı sürecinden etkilenmiştir. 2011 yılının Mart ayında Dera kentinde protestolarla başlayan süreç, rejimin halka karşı silah kullanması, çok sayıda sivilin tutuklanması ve hayatını kaybetmesiyle bir iç savaşa dönüşmüştür (Duruel, 2017: 17). Ülke içindeki etnisite farklılıkları, mezhepsel bölünmüşlük, bölgedeki egemen güçlerin farklı çıkarları, bazı devletlerin rejim yanlısı, bazı devletlerinse rejim karşıtı destekleriyle ülkede birçok cephe ve grubun karşı karşıya gelmesiyle iç savaş derin bir krizle sonuçlanmış ve ülke siviller için yaşanmaz hale gelmiştir (Koyuncu, 2014: 18-19). Nitekim bölge ülkeler başta olmak üzere dünyanın çeşitli yerlerine zorunlu kitlesel akınlar başlamıştır. Savaş öncesinde 22 milyon olan ülke nüfusunda, 400 binden fazla insanın hayatını kaybetmiş olduğu tahmin edilmektedir (BBC News, 2018). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) verilerine göre, 5 milyondan fazla insan sığınma amacıyla başka ülkelere dağılmış; 6,6 milyon insan ülke içinde yerinden edilmiş; 13,1 milyon insanın ülke içinde yardıma ihtiyacı var ve 2,98 milyon insan da ulaşması zor ya da kuşatılmış yerlerde hayatlarını sürdürmektedir (BMMYK, Suriye Acil Durumu, 2019).

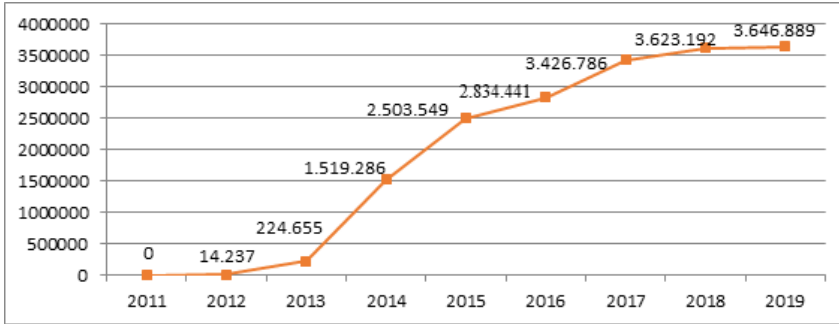
Tablo 1: Suriyelilerin Ülkelere Göre Dağılımı

Ülke	Suriyeli Sayısı
Türkiye	3.636.617
Lübnan	948.849
Ürdün	671.551
Irak	252.526
Mısır	132.871
Diğer (Kuzey Afrika)	35.713

Kaynak: BMMYK, Suriye Acil Durumu, (<https://www.unhcr.org/tr/suriye-acil-durumu>, 2018), Erişim Tarihi: 2 Şubat 2019.

Türkiye, bu gelişmelerden en çok etkilenen ve en fazla Suriyeliye ev sahipliği yapan ülke olmuştur. Türk hükümeti ilk etapta krizin kısa sürede son bulacağını ve gelenlerin de ülkelerine geri döneceklerini öngörmüştür (Duruel, 2017: 18). Ancak iç savaş beklenildiği gibi sonuçlanmamış, ülkeye gelmeye devam edenler için Ekim 2011’de açık kapı politikası ilan edilmiştir (Kirişçi, 2014: 11). Sekiz yıldır devam etmekte olan savaşta, Türkiye’ye sığınanların sayısı, iç savaşa dahil olan radikal gruplar, şiddetin artması, kaosun bitmemesi ve derinliğinin artmasıyla çok büyük bir hızla artmıştır.

Grafik 1: Yıllara Göre Türkiye’deki Suriyelilerin Sayısı
(14.03.2019 itibarıyla)

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma İstatistikleri, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik, Erişim Tarihi: 20 Mart 2019.

Kirişçi, Türkiye’nin bu deneyiminin diğer kitlesel akın tecrübelerine göre üç açıdan ayrıldığını belirtmiştir. Buna göre öncelikle sayıları hızla artan Suriyelilerin Türkiye tarihindeki diğer hiçbir kitlesel akına benzediğini, ikinci olarak Türkiye’nin Avrupa dışından gelen bu kadar fazla sayıdaki insana yönelik açık kapı politikası uygulamasının geçmişteki uygulamalardan önemli bir farklılık arzettiğini ve son olarak da bu kitlesel akının hem bireysel hem de kitlesel sığınmalara cevap veren yeni göç yasasının uygulanmasından sorumlu olacak GİGM’in kuruluş dönemiyle aynı döneme denk geldiğini ifade etmiştir (Kirişçi, 2014: 14).

Yine Kirişçi ve Karaca, Suriyelilerin toplu göçünün önceki örneklerinden ayrılan üç farklı yönüne daha işaret etmişlerdir. 1989’da Bulgaristan Türklerinin, 1991’de Kuzey Iraklı Kürtlerin kitlesel sığınmasından farklı olarak Suriyelilerin göçünün daha geniş bir zamana yayıldığını, Türkiye’nin dış siyasetteki gelişmelere bağlı olarak istemeden de olsa bu

krizde çatışmalardaki taraflardan biri haline geldiğini ve son olarak bu defa etnisite üzerinden değil dini kimlik üzerinden kabul gören bu kişilerin Türkiye’de kısa süre konaklayıp ülkelerine geri dönecekleri beklentisinin olduğunu ifade etmişlerdir (Kirişçi ve Karaca, 2015: 306-308).

KAMU POLİTİKASI ANALİZİ VE KAMU POLİTİKASI ANALİZİ TÜRÜ OLARAK SÜREÇ MODELİ

Kamu politikası analizi temel olarak, uygulanan politikaların fayda, maliyet veya zararlarını tespit etmek amacıyla masaya yatırılması olarak ifade edilebilir. Yıldız ve Sobacı kamu politikası analizinin genel kabul gören bir tanımı olmadığını ifade ederek, özel sorunlardan ziyade kamusal sorunlarla ilgilendiğini ve başta kamu yönetimi olmak üzere diğer birçok disiplinden faydalanarak kamusal sorunların tespiti ve çözümü için bir araştırma ve uygulama alanı olduğunu açıklamışlardır (Yıldız ve Sobacı, 2013: 26-27). Michael E. Craft ve Scott R. Furlong’a göre kamu politikası analizi,

“kamu politikasına konu olan sorun ve ihtiyaçların nedenlerini ve etkilerini ortaya çıkarmak, bu sorunların çözülmesi ve ihtiyaçların giderilmesi için alternatifleri belirlemek ve değerlendirmek, kabul edilip uygulanan politikaları ve etkilerini saptamak ve çözümlenmek için gerekli verileri toplamayı, işlemeyi, değerlendirmeyi ve yorumlamayı içerir” (Michael E. Craft ve Scott R. Furlong, 2013’ten aktaran Gül, 2015: 8).

Gül kamu politikası analizinin, “kamu politikası uygulamasını, uygulamanın sonuçlarını ve hedef kitle üzerindeki etkilerini” (Gül, 2015: 10) konu aldığını, Usta da “kamusal eylemleri anlamak ve incelemeye yönelik bir yöntem” (Usta, 2013: 85) olduğunu açıklamıştır. Dye da daha öz bir ifadeyle genel olarak kamu politikası analizini “politikayı tasvir ve analiz etmek ve açıklamak çabası” şeklinde tanımlamıştır (Thomas R. Dye, 1987’den aktaran Babaoğlu, 2017: 519).

Tüm bu çaba ve amaçlara uygun olarak kamu politikası analizlerini değerlendirme ve analiz etme yöntemleri de zaman içinde çeşitlenmiş ve sayıları artmıştır (Babaoğlu, 2017: 519). Kamu politikası analizi yöntemlerinden biri de süreç modelidir. Aşamacı model olarak da tanımlanan süreç modeli, alanda en çok kabul gören ve kamu politikalarının süreç olarak incelenmesini sağlayan bir analiz türüdür (Babaoğlu, 2017: 526). Politika analizinde süreç modeli ile politikanın gündeme gelmesinden uygulanma-

sına kadar her kademe sistematik olarak ele alınır (Gül, 2015: 25). Politika sürecini ilk defa işlem basamaklarına ayırarak inceleyen Harold D. Lasswell bu süreçle ilgili bilgi toplama aşaması, tavsiye aşaması, kanunlaştırma aşaması, çağrı aşaması, uygulama aşaması, değerlendirme aşaması ve sonlandırma aşaması olmak üzere yedi karar aşaması belirlemiştir (Harold D. Lasswell, 1963'ten aktaran Kayıkçı, 2013: 63-64). Yıldız ve Sobacı kamu politikası sürecinin gündem oluşturma, politikanın oluşturulması, uygulama ve değerlendirme olmak üzere dört temel aşamadan oluştuğunu ifade etmektedir (Yıldız ve Sobacı, 2013: 24-25). Diğer taraftan kamu politikası analizine çalışan birçok akademisyen kamu politikası sürecini farklı aşamalara bölerek, süreç modelinde farklı çerçeveler oluşturmuştur. H. Simon politika sürecini düşünme, kurgulama ve karar aşamalarına bölerken; J. E. Anderson, problem tanımlama, gündeme alma, kurgulama, uyarılma, uygulama, değerlendirme; R. B. Ripley de gündeme alma, kurgulama ve hedeflerin ve programların yasal düzenlemeleri, programın uygulanması, uygulamanın değerlendirilmesi, performans ve etki değerlendirmeleri, gelecek politika ve programlara yönelik kararlar şeklinde bir çerçeve belirlemiştir (H. Simon, 1947; J. E. Anderson, 1975; R. B. Ripley, 1985'ten aktaran Babaoğlu, 2017: 527). Dye ise politika analizinde süreç modelinin, politika sürecini problem tanımlama, gündem oluşturma, formülasyon, yasallaştırma, uygulama ve değerlendirme aşamalarından oluşan bir siyasal faaliyetler serisi olduğunu ifade etmiştir (Thomas R. Dye, 2011'den aktaran Kayıkçı, 2013: 63). Kayıkçı da Dye'in tanımına benzer şekilde, günümüzde bu modelin problemi tanımlama ve gündem oluşturma, politika formülasyonu, yasallaştırma, uygulama ve değerlendirme aşamaları incelenerek bir politika sürecinin kronolojisini çıkarmada kullanılan geleneksel bir yol haline geldiğini ifade etmiştir (Kayıkçı, 2013: 64).

Model 1960 ve 70'li yıllarda politika sürecinin her aşamasını sistematik olarak inceleme fırsatı sunmuş, 1980'li yıllardan itibaren ise politika sürecinin kesin çizgilerle birbirinden ayıramayacağı gibi sebeplerle eleştirildiği görülmüştür (Kayıkçı, 2013: 63-64). Ancak süreç modeli politika analizinde, karmaşık politika sürecinin her aşamasını ayrı bir biçimde ortaya koyarak, politikayı inceleyen kişiye basit bir analiz çerçevesi sunmaktadır (Usta, 2013: 86-88). Yine bu model, politika sürecinin aktörleri ve sonuçlarının kronolojik bir biçimde ele alınmasıyla politikanın en başın-

dan itibaren genel bir resminin ortaya koyulmasına yardımcı olarak avantaj sağlayan bir modeldir (Kayıkçı, 2013: 65). Çalışmada 2011 yılından itibaren Türkiye’ye gelerek kamu politikalarına konu olan Suriyelilere yönelik oluşturulan sağlık politikalarının analizinde de bu model esas alınmıştır.

SURİYELİLERE YÖNELİK SAĞLIK POLİTİKALARININ SÜREÇ MODELİ İLE ANALİZİ

Kamu politikaları aşamalarının birbirinden çok net hatlarla ayrılması mümkün olmamakla birlikte, analiz yapabilmek amacıyla belli inceleme evrelerine ayırmak gerekli olmaktadır (Kayıkçı, 2013: 71). Suriyelilere sunulan sağlık hizmetleri, politikanın anlaşılmasını kolaylaştıran bir avantaj sağlaması sebebiyle tercih edilen süreç modeline uygun olarak gündeme gelme aşaması, politika oluşturma aşaması, politika yasallaştırma aşaması, politikayı uygulama aşaması ve politikanın değerlendirilmesi aşamalarıyla bu başlık altında incelenecektir.

Gündeme Gelme Aşaması

Kamu politikalarında gündem aşaması bir kamusal problemin tanımlanması ve bu problemin çözümü için yetkililerin gündemine girme aşamasını oluşturmaktadır (Kayıkçı, 2013: 72). Bu sorunlara ilişkin politika belirlenmesi hükümetin o sorunları kabul etmesi ve gündemine almasıyla başlar (Yıldız ve Sobacı, 2013: 24). Bu aşamada problemin nasıl gündeme geldiği, probleme konu olan aktörlerin politikadan nasıl etkilendikleri gibi temel sorulara cevap aranmaktadır (Işıkçı, 2017: 30). Nitekim bu aşamanın net olarak ortaya koyulmasıyla politika sürecindeki diğer aşamalar açıklanabilecektir.

2011 yılı itibarıyla Suriye’den Türkiye’ye yönelik gerçekleşen kitlesel zorunlu göç hareketi dış politika meselesinden ziyade bir iç mesele olarak da gündem haline gelmiş ve kamu politikalarına konu olmuştur. Bu kitlesel akınla gerçekleşen ani nüfus artışı eğitim, sağlık, iş gücüne erişim, konut sorunu, barınma, güvenlik gibi birden fazla politika alanını etkilemiştir. Erdoğan’a göre de Suriyeliler konusu Türkiye için günlük hayatın ve siyasetin bir parçası durumuna gelmiştir (Erdoğan, 2014’ten aktaran Bülül ve Kıyıklık, 2018: 12). Savaştan kaçan Suriyeliler, güvenlik, beslenme ve sağlık gibi temel ihtiyaçlarının arayışına girmiştir (Yıldız, 2018: 67). İlk

kez 29 Nisan 2011’de iç çatışmalardan kaçan 252 kişilik bir grup, Hatay ili Yayladağı ilçesi Cilvegözü sınır kapısından sığınmak üzere sınırlarımıza gelmiştir (Erdoğan, a, 2015: 317). Türkiye tarafından kabul edilen bu ilk sığınmacı grup, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından oluşturulan misafirhanelere yerleştirilmiştir (Kirişçi, 2014: 21).

Sayılarının hızla artması üzerine AFAD tarafından geçici barınma merkezleri (GBM) (kamplar) oluşturulmuştur. İlk bir yıl içinde 8’i bulan GBM’lerin sayısı, zaman içinde 10 ile yayılarak 26’ya ulaşmıştır (AFAD, a, 2016: 12). Barınma merkezlerinde eğitim ve sosyal hizmetler gibi birçok hizmetin yanı sıra sürecin en başından itibaren sağlık hizmetleri de verilmiştir ve AFAD tarafından kampların içinde sahra hastaneleri kurulmuştur (AFAD, b, 2013: 52). Kamplara yerleştirilenlerin sayısının artması kampların kapasitelerini zorlamıştır. Türk, 2015 itibarıyla 25 bin kişilik kamplarda 35 bin kişinin barındığını ve yeterli kapasite olmadığı için çok sayıda kişinin kamplar dışında yaşamak zorunda kaldığını ifade etmiştir (Türk, 2016: 48). Kalabalık ve diğer sebeplerle kamplarda bulunanların kamp dışında yaşamayı tercih etmeleriyle illere dağılımları, sürecin uzamasıyla bazı kampların ekonomik ömrünü tamamlaması üzerine kampların sayısı tekrar 13’e düşmüştür.

Tablo 2: Geçici Korunan Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı (14.03.2019 itibarıyla)

İL	GBM ADI	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
Şanlıurfa (3)	Ceylanpınar	16.864	42.399
	Harran	9.824	
	Suruç	15.711	
Adana (1)	Sarıçam	27.159	27.159
Kilis (2)	Öncüpınar	4.236	14.724
	Elbeyli	10.488	
Kahramanmaraş (1)	Merkez	13.649	13.649
Hatay (3)	Altınözü	7.954	16.683
	Yayladağı	4.340	
	Apaydın	4.389	

Osmaniye (1)	Cevdetiye	14.102	14.102
Malatya (1)	Beydağı	8.761	8.761
Gaziantep (1)	Nizip 2	3.659	3.659
TOPLAM			141.136
GBM Dışında Kalan Suriyelilerin Sayısı			3.505.753

[**Kaynak:** T.C. İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma İstatistikleri, (<http://www.goc.gov.tr/>, 2019), Erişim Tarihi: 20 Mart 2019.]

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere Suriyelilerin %96’dan fazlası kamp dışında yaşamaktadır. Kamplarda eğitimden sağlık hizmetlerine, bulaşıkhaneye ve çamaşırhaneye gibi birçok sosyal hizmet verilmektedir (AFAD, a, 2016: 45). Ancak Suriyelilerin kamp dışındaki yaşamlarının daha zorlu koşullarda geçtiği söylenebilir. Kamp dışında kendi imkanlarıyla yaşayan Suriyeliler sağlıksız kiralık evlerde, odalarda, parklarda, dükkanlarda yaşamak durumunda kalmaktadırlar (Yıldız, 2018: 76). Elik, Suriyeliler için barınma sorununun ciddi bir problem alanı olduğunu ifade ederek, Suriyelilerin illerde yüksek kiralarla karşılaşmakta olduklarını, çoğu zaman bu kişilere evlerini kiralamak istemeyenlerin olmasıyla zorluk yaşadıklarını, İstanbul’da bir handa 500 ailenin çok ağır şartlar altında yaşadıklarını aktarmaktadır (Elik, 2016: 340-342). Türk çalışmasında, bir dernek yöneticisinin Suriyeli bir ailenin, ellerindeki tek kaşığı paylaşarak yemek yediklerini ve kendilerinden çatal kaşık yardımı istediklerini ifade ettiğini; Şanlıurfa’daki bir sendikanın yetkililerinin Suriyelilerin tarım arazilerinde çalışmak amacıyla kırsal alanlarda depo ve bağ evlerinde yaşadıklarını belirttiğini; bir STK raporunda da Kilis’te Suriyelilerin kiralık konut bulamadığı için terk edilmiş ve sahiplerince kullanılmayan boş ev ve iş yerlerinde basit tamiratlarla riskli yapılarda konakladıklarının ifade edildiğini aktarmıştır (Türk, 2016: 48). AFAD’ın 2013 yılında yayımladığı raporda da kamp dışındaki Suriyelilerin kalabalık koşullar altında yaşadıkları ifade edilerek, bu kişilerin %74’ünün ev ve apartman dairesinde yaşadıkları ancak geri kalanlarının ise harabe binalar, kamu binaları, çadır, geçici barınak/plastik koruma ya da sokak ve açık alanlarda yaşadıkları açıklanmıştır (AFAD, c, 2013: 35). Yine AFAD’ın 2017’deki raporunda verilen sonuçlara göre oranların aleyhte arttığı sonucuna ulaşılabılır. Buna göre kamp dışındaki Suriyelilerin %62,40’ı ev ve apartman dairesinde yaşarken, %31,50’si harabe binalarda yaşamakta, diğerleri de derme çatma

geçici barınaklarda, çadırda ve açık alanlarda yaşamaktadır (AFAD, d, 2017: 89). Nitekim sağlıksız koşullarda ve kalabalık yaşamaları Suriyelilerin su ve temizlik maddelerine erişimlerini zorlaştırmakta ve bir hijyen sorunu ortaya çıkmaktadır. AFAD'ın 2017'deki raporunda kamp dışındaki kişiler su ve sabuna erişmekte zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir (AFAD, d, 2017: 94).

AFAD tarafından yapılan araştırmalarda Suriyelilerin, ülkelerinden ayrılma sebeplerinden birinin de sağlık koşulları olması kayda değer bir husustur. Bu araştırmalara göre 2013 yılında kamplarda yaşayanların %6'sı ve kamp dışında yaşayanların %5'i Suriye'den ayrılma sebebi olarak sağlık nedenini göstermişler (AFAD, c, 2013: 22), 2017'de ise oran %2,20'ye düşse de Suriye'den sağlık sebebiyle ayrıldığını ifade edenlerin var olduğu görülmektedir (AFAD, d, 2017: 26). Bunda Suriye'deki sağlık sisteminin çökmüş olması, doktorlar ve hemşireler gibi sağlık alanında çalışanların bombalara maruz kalarak ölmeleri etkili olmuş, burada sağlık hizmeti alamamaları Suriyelilerin zor koşullardaki göç sürecini daha da ağırlaştırmıştır (Anlar, 2018: 69).

Sağlık alanındaki diğer bir husus ise bu hizmetlere erişimde yaşanan sıkıntılardır. Yabancılar göç ettikleri toplumlarda temel ihtiyaçlarını giderebilme ve kamusal hizmetlere erişimlerinde doğru bilgiye ulaşma konusunda sorun yaşayabilmektedirler (Bülbül ve Kıyıklık, 2018: 10). Bu sebeple Suriyelilere yönelik sağlık hizmetleri konusundaki bilgilendirme faaliyetleri de önem kazanan hususlardan olmuştur. Suriyelilerin ilk zamanlardaki kayıt sorunu, dil bilmemelerinden ya da nereye başvuracaklarını bilememelerinden kaynaklı engeller söz konusu olmuştur. GKY'ye göre sağlık hizmetlerinden faydalanmanın öncelikli koşulu kayıt olmaktır. Ancak Suriyelilerin krizin ilk zamanlarında sınırlardan yüksek sayıdaki girişleri ve illere plansız ve kontrolsüz dağılımları kayıt sorununu gündeme getirmiştir. AFAD raporlarında kamp içinde yaşayanların sağlık hizmetlerine erişim oranı yüksekken, kamp dışında sağlık hizmetlerini kullanma oranının düşük olduğu ifade edilerek bu durum kamp dışındaki Suriyelilerin kayıt durumu ile ilişkilendirilmiştir (AFAD, e, 2014: 90; AFAD, d, 2017: 102). Ancak 2017 Ocak ayı itibarıyla GİGM tarafından BMMYK desteği ile başlatılan ve 2018 yılında son bulmakla birlikte Suriyelilerin

yoğun olduğu bazı illerde devam eden veri güncelleme projesi ile bu problemin ciddi oranda ortadan kalktığı düşünülmektedir (Erdoğan, b, 2018: 17). Yine AFAD raporlarında, Suriyeliler, sağlık hizmetlerinden faydalanmama sebeplerini ihtiyaç duymamaları, maddi yetersizlikleri, yararlanma haklarının olmadığı ve nereye gidileceğini bilmedikleri şeklinde ifade etmişlerdir. Şöyle ki 2014 ve 2017’deki AFAD raporlarında sağlık hizmetlerine ihtiyaç duymayanların oranının sırasıyla %56,7 ve %42 ile yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan nereye gideceğini bilemediklerini, bu haklarından haberdar olmadıklarını ve maddi yetersizlik yaşadığı gerekçesiyle sağlık hizmetlerine ulaşamadığını ifade edenlerin oranı da kayda değer rakamlardır. 2017 raporuna göre sırasıyla bu oranlar %29,40, %15 ve %13,60’tır.

Tablo 3: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı (Sayıları en çoktan en aza doğru-14.03.2019 itibarıyla)

İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN SURİYELİ	İL NÜFUSU	KAYITLI SURİYELİ NÜFUSU İLE İL NÜFUSUNUN KARŞILAŞTIRILMA YÜZDESİ
	TOPLAM	3.646.889	82.003.882 (TR)	4,45%
1	İstanbul	559.731	15.067.724	3,71%
2	Şanlıurfa	451.501	2.035.809	22,18%
3	Hatay	439.450	1.609.856	27,30%
4	Gaziantep	428.748	2.028.563	21,14%
5	Adana	237.830	2.220.125	10,71%
6	Mersin	205.748	1.814.468	11,34%
7	Bursa	170.016	2.994.521	5,68%
8	İzmir	143.642	4.320.519	3,32%
9	Kilis	117.235	142.541	82,25%
10	Konya	106.485	2.205.609	4,83%
11	Ankara	90.652	5.503.985	1,65%
12	Mardin	89.341	829.195	10,77%
13	Kahramanmaraş	88.316	1.144.851	7,71%
14	Kayseri	78.537	1.389.680	5,65%
15	Kocaeli	55.714	1.906.391	2,92%

16	Osmaniye	48.926	534.415	9,16%
17	Diyarbakır	33.834	1.732.396	1,95%
18	Malatya	29.673	797.036	3,72%
19	Adıyaman	24.761	624.513	3,96%
20	Batman	22.471	599.103	3,75%
21	Sakarya	15.904	1.010.700	1,57%
22	Şırnak	15.386	524.190	2,94%
23	Muğla	14.525	967.487	1,50%
24	Manisa	13.724	1.42.643	0,96%
25	Tekirdağ	13.659	1.029.927	1,33%
26	Elazığ	13.259	595.638	2,23%
27	Denizli	12.622	1.027.782	1,23%
28	Nevşehir	9722	298.339	3,26%
29	Burdur	8769	269.926	3,25%
30	Aydın	7.552	1.097.746	0,69%
31	Isparta	7.287	441.412	1,65%
32	Afyon	6.181	725.568	0,85%
33	Samsun	5.676	1.335.716	0,42%
34	Hakkari	5.396	286.470	1,88%
35	Çanakkale	5.140	540.662	0,95%
36	Eskişehir	4.525	871.187	0,52%
37	Niğde	4.484	364.707	1,23%
38	Balıkesir	4.386	1.226.575	0,36%
39	Yozgat	4.264	424.981	1,00%
40	Sivas	4.017	646.608	0,62%
41	Siirt	3.955	331.670	1,19%
42	Yalova	3.620	262.234	1,38%
43	Trabzon	3.097	807.903	0,38%
44	Aksaray	2.782	412.172	0,67%
45	Kırklareli	2.739	360.860	0,76%
46	Çorum	2.584	536.483	0,48%
47	Uşak	2343	367.514	0,64%
48	Bolu	2.306	311.810	0,74%
49	Van	2.136	1.123.784	0,19%
50	Düzce	1.676	387.844	0,43%
51	Antalya	1.645	2.426.356	0,07%

52	Kırıkkale	1.492	286.602	0,52%
53	Muş	1.376	407.992	0,34%
54	Kırşehir	1.333	241.868	0,55%
55	Kastamonu	1.315	383.373	0,34%
56	Erzurum	1.096	767.848	0,14%
57	Ağrı	1.038	539.657	0,19%
58	Tokat	980	612.646	0,16%
59	Edirne	969	411.528	0,24%
60	Bitlis	953	349.396	0,27%
61	Bingöl	933	281.205	0,33%
62	Rize	893	348.608	0,26%
63	Kütahya	777	577.941	0,13%
64	Karaman	776	251.913	0,31%
65	Karabük	774	248.014	0,31%
66	Ordu	688	771.932	0,09%
67	Amasya	686	337.508	0,20%
68	Bilecik	592	223.448	0,26%
69	Çankırı	556	216.362	0,26%
70	Zonguldak	553	599.698	0,09%
71	Kars	169	288.878	0,06%
72	Giresun	166	453.912	0,04%
73	Ardahan	139	98.907	0,14%
74	Sinop	131	219.733	0,06%
75	Bartın	128	198.999	0,06%
76	Erzincan	97	236.034	0,04%
77	Gümüşhane	95	162.748	0,06%
78	İğdır	89	197.456	0,05%
79	Tunceli	59	88.198	0,07%
80	Artvin	40	174.010	0,02%
81	Bayburt	24	82.274	0,03%

[**Kaynak:** T.C. İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma İstatistikleri, (<http://www.goc.gov.tr/>, 2019), Erişim Tarihi: 20 Mart 2019.]

Aşağıda verilen tabloda Türkiye’deki Suriyeli genç nüfus oranının yüksek olduğu görülmektedir. Kadın ve çocuklar göç sürecindeki hassas gruplardır. Bununla birlikte kadın ve çocuk sayısının fazla olması ve genç nüfusa bağlı olarak sağlık hizmetleri gibi alanlarda daha fazla sosyal harca-

mayı gerekli kılmaktadır (Özdemir, 2017: 128). Suriyelilerin doğum oranlarının da yüksek olduğu görülmektedir. GİGM'den alınan verilere göre Suriyelilere ait sadece 2018 yılında 72.926 doğum gerçekleşmişken, 2011-2018 yılları arasında toplam 375.394 doğum gerçekleşmiştir (GİGM). Bu durum hamile kadınların gebelik takibi, aşılama faaliyetleri, koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılmasının önemini arttırmıştır (GİGM).

Tablo 4: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyet Dağılımları (14.03.2019 itibarıyla)

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.978.313	1.668.576	3.646.889
0-4	258.180	241.159	499.329
5-9	260.017	244.426	584.443
10-14	202.466	187.526	389.992
15-18	149.512	123.652	273.164
19-24	321.230	229.989	551.219
25-29	208.987	147.891	356.878
30-34	172.934	126.217	299.151
35-39	122.508	96.070	218.578
40-44	80.964	71.131	152.095
45-49	59.981	57.043	117.024
50-54	48.680	46.318	94.998
55-59	33.941	34.078	68.019
60-64	23.841	24.396	48.237
65-69	15.822	16.294	32.116
70-74	8.985	9.570	18.555
75-79	5.058	6.238	11.296
80-84	2.800	3.501	6.301
85-89	1.565	2.024	3.589
90+	842	1.063	1.905

[Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma İstatistikleri, (<http://www.goc.gov.tr/>), Erişim Tarihi: 20 Mart 2019.]

Suriye'deki göç krizinin sağlık alanına ilişkin diğer bir boyutu, sağlık sisteminin çökmesi, bu alandaki personel eksikliği, ilaca erişememe

gibi sebeplerle bulaşıcı hastalıkların kontrol altına alınmasının zorlaşmasıdır (Duygu, 2018: 18). Suriye’de tüberküloz, şark çibani, çocuk felci ve kızamık gibi bazı bulaşıcı hastalıkların sayısında artış yaşanmıştır (Duygu, 2018: 18). Bu durum Türkiye içinde de bulaşıcı hastalıkların yaygınlaşması riskini artırmıştır. Nitekim çok sayıda Suriyelinin aniden Türkiye’ye gelmesiyle Türkiye’deki aşı takvimi bozulmuş kızamık vakalarında artış yaşanmıştır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015: 105). Buna göre 2010 yılında 7 kızamık vaka sayısı varken, 2011 yılında bu sayının 111, 2012’de 349, 2013’te 7405, 2014’te de 565 olduğu görülmüştür (Eskiocak, vd., 2016: 48). Kirişçi, DSÖ’nün Suriyeli çocuklar arasında çocuk felci vakalarına rastlandığına yönelik açıklamasını aktararak bu konuda aşılama faaliyetleri yürütüldüğünü ifade etmiştir (Kirişçi, 2014: 37). Ancak aşı takibi kamplarda kontrollü şekilde yürütülebilse de kamp dışındaki takibinin daha zor olduğu sonucunu çıkarmak zor değildir. Kamplardaki çocuklar için çocuk izlem takvimi oluşturulmuş, kamp dışındaki çocuklar ise aileleri başvurduğu sürece takip edilmeye çalışılmıştır (Duygu, 2018: 17).

Suriyelilere yönelik yürütülen sağlık hizmetlerinin bir boyutu da hizmetlerin sunum kapasitesini zorlaması ve kalitesini etkilemesidir. Erdoğan, zaten sağlık hizmetlerine ulaşmakta sorun yaşayan yerel halkın yanında ani nüfus artışının yaşanmasıyla yerelde hem sağlık kurumlarının hem de sağlık personelinin yükünün ciddi şekilde arttığını ifade etmektedir (Erdoğan, c, 2018: 93). Elik, sağlık görevlilerinin maddi karşılığı olmadan ciddi bir yükün altına girdiğini, karşılıklı iletişim ve hizmet kapasitesinin bu durumdan etkilendiğini ifade etmiştir (Elik, 2016: 323). İş yükü artan sağlık personelinin istifa etmesiyle sahada görevlendirilecek yeterli personel bulunamaması gibi durumlar yaşanmış, Suriyelilerin hastanelerde ve aciller önünde kalabalık görüntüleri yerel halkta Suriyelilere yönelik olumsuz bakış açısının oluşmasına sebep olmuş, Ocak 2015’te ‘Yerel Halkın Suriyeli Sığınmacılara Dair Algıları IV’ isimli bir çalışmada yerel halkın çoğu Suriyeliler nedeniyle aldıkları sağlık hizmetlerinin olumsuz etkilendiğini açıklamışlardır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015). Özellikle sınır bölgelerinde Suriyelilerle birlikte acil servis ve poliklinik hizmetlerinin kapasitesinin çok üzerine çıkılmasıyla sağlık hizmetleri sorunu vatandaşların en fazla şikayet ettikleri konulardan olmuştur (Erdoğan, c, 2018: 93).

Sağlık çok boyutlu bir problem alanı olarak hem ev sahibi toplumu olumsuz etkileyecek bir takım riskleri içinde barındırmakta hem de gerekli tedbirler alınmadığında göç eden topluluğun zorlu bir sürecin ardından hayat standartlarını aşağı çekmektedir. Bu alanda ev sahibi toplum ve göç eden topluluğa yönelik iyileştirme çalışmaları yanında fiziksel ve beşeri kapasite oluşturulması da bu politikanın bir boyutudur ve ciddi maliyet gerektiren bir husustur. Çeşitli önlemler alınsa da politikaların uygulanmasında hizmet kalitesi de etkilenmektedir. Suriyelilerin ve sağlık çalışanlarının anadillerinin ve kültürlerinin farklı olması bu alanda hizmet kalitesini etkileyebilecek belirleyici bir unsurdur. Dil engeli hem hizmeti alanlar için hem de hizmet veren personel açısından sorun oluşturmakta ve sağlık personeli ile yabancı arasında iletişim sorununa sebep olmaktadır (Genç, 2018: 23). Nitekim beşeri kapasitenin desteklenmesi gerekli olmakta, sadece niceliksel olarak personel artışı değil, niteliksel olarak da destekleyici bir takım faaliyetlerin yürütülmesi gerekmektedir. Bu anlamda sağlık personelinin göç eden yabancıların dil, kültür ve ihtiyaçlarını anlayabilecekleri eğitim programları gerekli hale gelmiştir (Bülbül ve Kıyıklık, 2018: 11). Bu gelişmelere bağlı olarak fiziki ve beşeri anlamda ek kapasite oluşturma ihtiyacı hasıl olmuştur.

Politika Oluşturma Aşaması

Politika oluşturma aşaması, gündem aşamasında dile getirilen problem, öneri ve ihtiyaçların hükümet programına dönüştürülmesi sürecidir (Kayıkçı, 2013: 74). Bu sürecin özelliği halkın gözü önünde cereyan etmeden bu alandaki uzmanlar tarafından formüle edilmesidir ve temel olarak 'bu sorunu ele almaya yönelik plan ne olacaktır, bu planla hedeflenen öncelikler nelerdir' gibi sorulara cevap aranmaktadır (Demir, 2011: 111-112) Politika oluşturma aşamasında sivil toplum kuruluşları (STK), uluslararası örgütler ve hükümetler arası fikir alışverişleri etkili olmakta ve bu süreç birçok aktör tarafından şekillenebilmektedir (Kayıkçı, 2013: 74).

Türkiye'nin göç ve iltica alanındaki politikalarının oluşturulmasında Avrupa Birliği'ne (AB) uyum süreci etkili olmuştur. 2000'li yıllardan itibaren göç yönetiminde daha etkin politika yapımı ve uygulamaları amacıyla AB müktesebatına uyum politikaları çerçevesinde bazı adımlar atılmıştır. Göç ve iltica alanındaki önemli değişikliklerin yaşandığı bu dönem

reformlar dönemi olarak adlandırılmıştır (Aktel ve Kaygısız, 2018: 594).

Türkiye’de, 2013 yılında YUKK kabulüne kadar uluslararası göç yönetimine ilişkin mevzuat çok sayıda ve dağınık olarak düzenlenmiş olup, bu tarihe kadar uluslararası koruma (iltica) alanında kapsamlı bir düzenleme yapılmamıştır (Işıkcı, 2017: 32). Bu alandaki politikalar dönemsel olarak yaşanan göçlere yönelik oluşturulan dar kapsamlı ve günü kurtaran bir takım yönetmelik ve genelgelerle yürütülmüştür (Özer, 2011: 76). Özellikle düzensiz göç ve iltica alanında mevzuatın yetersiz kaldığı ya da açık hükümler içermediği konular İçişleri Bakanlığı tarafından farklı idari düzenlemelere konu edilmiştir (Ekşi, 2014: 3). 1980’li yılların başından itibaren tüm dünyada değişen uluslararası göç dinamikleri Türkiye’yi de etkilemiştir. Bu dönemde Türkiye’ye yönelik göç pratiklerinin ve kitlesel akın örneklerinin arttığından söz edilmiştir. Ülkenin, ekonomik anlamda liberal politikaların uygulanması, bölge ülkelerdeki istikrarsızlıklar, ekonomik zorluklar ve iç savaşlar sebebiyle ülke çekim merkezi haline gelmiş ve hedef ülke konumu güçlenmiştir (İçduygu, 2014: 223). Bu gelişmelere paralel olarak kapsamlı göç politikalarına ihtiyaç duyulmuştur.

AB müktesebatına uyum çalışmaları kapsamında, 2001, 2003, 2008 yıllarında kabul edilen AB Katılım Ortaklığı Belgelerinde göç ve iltica alanında temel olarak vize politikaları, yasa dışı göçle mücadele, AB müktesebatı çerçevesinde sınır yönetiminin güçlendirilmesi, mülteciler için ikamet ve sosyal destek birimlerinin geliştirilmesi, bu konularda strateji ve eylem planının oluşturulması, kamu idaresinin kapasitesinin güçlendirilmesi ve geliştirilmesi gibi hedefler yer almıştır (Dışişleri Bakanlığı, 2019). Bu kapsamda, 25 Mart 2005 tarihinde “İltica ve Göç Alanındaki Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Eylem Planı” hazırlanmıştır (Işıkcı, 2017: 33). Bu plan Türkiye’nin göç ve iltica alanında AB müktesebatı ve politikasıyla uyumlaştırılması gereken mevzuat ve idari yapılanmasını tamamlayan kalkınma projeleri ve fiziksel altyapıyı içermektedir (Erdoğan, vd., 2013: 452). Planda, göç alanında kurumsal yapılanmaya gidilmesi, bu alanda çalışacak personelin istihdam ve eğitimi, menşe ülke ve iltica bilgi sisteminin kurulması, yasal ve yasa dışı göçe ilişkin düzenlemeler, entegrasyon, sınır dışı işlemlerinde usul, toplumsal farkındalığın oluşturulması gibi konular öncelikli konular olarak sayılmıştır (GİGM, 2019).

Bu doğrultuda, 2008 yılında idari yapılanma yönünde ilk somut adım atılarak, İçişleri Bakanı'nın onayı ile, İçişleri Bakanlığı Müsteşarlığına bağlı olarak Göç ve İltica Mevzuatı ve İdari Kapasitesini Geliştirme ve Uygulama Bürosu kurularak, göç ve iltica alanındaki yasal düzenlemeleri AB müktesebatına uygun bir şekilde yapmak ve bu alandaki idari yapılanmayı oluşturmak üzere görevlendirilmiştir (Ekşi, 2014). AB'ye uyum süreciyle birlikte Türkiye'nin göçle ilgili kurumsallaşma süreci, düzensiz göç konusunda alınan önlemler, göç ve iltica rejimi gibi konularda AB mevzuatına önemli ölçüde uyum sağlanmıştır (Işıkcı, 2017: 31).

Suriye krizi bu hazırlık sürecinde patlak vermiştir. Türkiye'nin böylesine büyük bir kitlesel akını mevcut yasa ve idari düzenlemelerle yönetmesi mümkün değildi ve üzerinde titizlikle düşünülmüş bir takım düzenlemelere ihtiyaç vardı (Kirişçi, 2014: 15). Nitekim kamu düzeni ve kamu sağlığını yakından ilgilendiren göç dalgasıyla birlikte sağlık alanında da bir takım politikaların yapılması ve uygulanması elzem olmuştur.

Diğer taraftan krizin YUKK'un kabul ve uygulanması ile GİGM'nin idari teşkilatlanması süreciyle aynı döneme denk gelmesi, konuyla ilgili hızlı kararların alınabilmesini kolaylaştırmıştır. Nitekim kanunun kabulüne kadar olan iki yıllık süreçte Suriyelilerin hukuki olarak tanımlanması sorunu söz konusu olmuştur. Suriyeliler için yardım ve misafirlik söylemlerinin yanında, göçmen, mülteci ve sığınmacı gibi çeşitli kavramlar kullanılmasıyla bir terminoloji sorunu yaşanmıştır (Demirel, 2015: 59-61). Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İnsan Hakları İnceleme Komisyonu tarafından hazırlanan raporda mevcut düzenlemeler ve uluslararası hukuk teamülleri uyarınca, Türkiye'nin açık kapı politikası sonucunda ülkeye kabul edilen Suriye vatandaşlarına "geçici koruma" statüsünün verildiği kayıt altına alınmıştır (TBMM, a, 2012: 5). Raporun devam eden satırlarında ise Suriye'deki durumun normale dönene kadar Suriyelilerin bir anlamda 'misafir' konumunda bulduklarına dikkat çekilmiştir. Ancak misafirliğin uluslararası hukukta bir karşılığı bulunmamakta, hukuki bir sonuç doğurmamakta ve hak bağlamında ele alınacak bir statüye işaret etmemektedir (Demirel, 2015: 61-64). Suriyeliler Türkiye'nin 1951 Cenevre Sözleşmesine coğrafi sınırlama ile taraf olması sebebiyle hukuki olarak mülteci de değildirler ve bu statü bireysel değerlendirmeye tabi olup kit-

lesel akın halinde uygulanmaz (Ekşi, 2014: 160). Nitekim bu sorun 6458 sayılı YUKK kabulüne kadar netleşmemiştir. Göç eden kişilerin, vardıkları ülkelerde hayatlarını devam ettirebilmeleri için kamusal hizmetlere erişimleri gerekmekte, bu da onlara tanınan yasal statü çerçevesinde bazı haklara sahip olmalarıyla mümkün olmaktadır (Demirel, 2015: 48-49). Bu süreçte Suriyelilere uygulanacak politikanın yasal dayanaktan yoksun olması ve net olmaması Suriyelilerin hak ve yükümlülüklerinin açıklığa kavuşturulmasında zaman almıştır.

Politika Yasallaştırma Aşaması

Politika oluşturulmasından sonraki aşama karar aşamasıdır ve bu aşamada politika oluşturma (formülasyon) sürecindeki planlar kanunlaştırılarak, politikaya dayanak olacak yasal çerçeve belirlenir (Kayıkçı, 2013: 78). Türkiye’nin AB’ye uyum sürecinde yasal mevzuat çalışmalarının yapıldığı esnada patlak veren kriz, bu konudaki adımlar somutlaşana kadar halihazırdaki mevzuata göre yürütülmüştür. Suriyeliler Ekim 2011 tarihi itibarıyla 1994 Yönetmeliği’nin 10. maddesi uyarınca geçici koruma statüsüne alınmışlardır (ORSAM, 2014: 11). Yönetmelikte geçici koruma ifadesi açıkça yer almamakta olup, yönetmeliğin 10. maddesi, iltica talep edenler ve sığınmacıların ülkemizde buldukları süre içinde devletin himaye ve gözetimi altında bulundurulacağı hükmünü haizdir. Suriyelilerin ülkedeki sayılarının hızla artmasıyla, İçişleri Bakanlığı tarafından konuyla ilgili ilk hukuki düzenleme yapılmıştır. YUKK ile kanun düzeyinde kapsamlı düzenleme yapılmaya kadar işlemler, 30 Mart 2012 tarihli ve 62 sayılı “Türkiye’ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge” üzerinden yürütülmüştür (ORSAM, 2014: 11). Yönerge hizmete özel tutulmuş ve kamuoyuyla paylaşılmamıştır. Sağlık ve diğer kamusal hizmetler ise AFAD tarafından hazırlanan genelgeler üzerinden yürütülmüştür.

Türkiye’de geçici korunan Suriyelilere sağlık hizmetleri üç ana başlıkta sunulmaktadır; 1) 112 Acil Sağlık Hizmetleri, 2) Temel ve Koruyucu Sağlık Hizmetleri, 3) İkinci ve Üçüncü Basamak Sağlık Hizmetleri (GİGM). Krizin başından itibaren sağlık hizmetlerinin sunumu sınırdan başlamış, sınıra ulaşan kişiler genel sağlık taramasından geçirildikten sonra

ihtiyaç duydukları sağlık hizmeti verilmiş, yaralı ve acil hastalar hastanelere yönlendirilmiş, bulaşıcı ve salgın hastalıklar yönünden risk grubunda bulunanlar için ilgili aşilar uygulanarak gerekli önlemler alınmıştır (TBMM, b, 2018: 257).

Türkiye'deki Suriyelilerin sağlık hizmetlerine erişimleri konusundaki uygulamalarda en başından itibaren üç önemli aşama söz konusu olup, ilk etapta, Nisan 2011- Ocak 2013 tarihlerinde, sadece kamplarda kalanlar sağlık hizmetlerinden faydalanmışlardır (Erdoğan, c, 2018: 90). Ancak ülkeye gelenlerin sayısının hızla artması ve bu kişilerin kampların dışına taşmalarıyla kamp dışında yaşayanlar için de düzenleme yapma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. AFAD'ın 18 Ocak 2013 tarihli ve 2013/1 sayılı "Suriyeli Misafirlerin Sağlık ve Diğer Hizmetleri" konulu genelgesi ile kamplar dışında bölgedeki 10 il (Adana, Adıyaman, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Mardin, Osmaniye ve Şanlıurfa) ile sınırlı tutularak sağlık hizmetleri kapsamı genişletilmiştir (Erdoğan, c, 2018: 91). Suriyelilerin kamp dışında yaşadıkları sorunların çözümüne yönelik ilk adım sağlık hizmetlerinin sunulmasına ilişkin bu genelge olmuştur (Kirişçi, 2014: 24). Bu genelge ile Suriyelilerin önleyici ve temel sağlık hizmetleri giderlerinin AFAD tarafından karşılanacağı kabul edilmiş ve kamp dışındakiler için ancak 10 ildeki sağlık kurumlarına başvurmaları kaydıyla bu haktan ücretsiz faydalanmaları mümkün olmuştur (Erdoğan, c, 2018: 91). Kamp dışındaki Suriyelilerden diğer illerde olanlar ise sağlık hizmetlerinden ücret karşılığı faydalanabilmekteydiler (Türk, 2016: 49). Nitekim bu açığı kapatmak amacıyla STK'lar konuya müdahil olmuş ve sağlık hizmetleri konusunda kamp dışında yaşayan Suriyelilere yönelik çalışmalar yürütmüşlerdir (Türk, 2016: 49). Suriyelilerin sadece kıyı illerine değil, kısa sürede tüm illere yayılmalarıyla sağlık hizmetlerinde üçüncü aşamaya geçilmiştir. AFAD'ın 8 Eylül 2013 tarihli ve 2013/8 sayılı "Suriyeli Misafirlerin Sağlık ve Diğer Hizmetleri Hakkında Genelge" ile sağlık hizmetlerinin kapsamı hem hizmetlerin sunumu açısından hem de 10 ilden 81 ile çıkarılarak ülke genelinde genişletilmiş, (Erdoğan, c, 2018: 92). Bu düzenleme ile kayıtlı olup olmamasına bakılmaksızın tüm Suriyelilerin Türkiye'nin 81 ilinde sağlık hizmetlerinden faydalanabileceği öngörülmüştür (Erdoğan, c, 2018: 92).

Bu süre zarfında Göç ve İltica Bürosu, AB müktesebatına uyum çalışmalarını 2012 yılında tamamlayarak, YUKK Taslağı’nı Meclis’e sunmuştur (Ekşi, 2014: 11-12). 6458 sayılı YUKK, 11 Nisan 2013 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunla göç ve iltica alanında daha önce idari düzenlemeler aracılığıyla kapatılmaya çalışılan hukuksal boşluk giderilmiş, Türkiye’de uluslararası koruma rejimi ilk defa yasal bir düzenlemeyle kapsamlı olarak ele alınmıştır (Özer, 2011: 78).

Uluslararası koruma, “devletlerin kendi vatandaşlarının haklarını güvence altına alma sorumluluğunu yerine getirmemesi ya da getirememesi durumunda bu bireyler bakımından ulusal koruma olanağı kalmadığı için ihtiyaç duyulan koruma biçimidir” ve bir başka devlet tarafından yerine getirilir (Bülent Çiçekli, 2014’ten aktaran Çelik, 2015: 71-72). Kanunda üç farklı uluslararası koruma çeşidi düzenlenmiş, kanunun 3. maddesi r bendinde bunların, mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü olduğu belirtilmiştir. Yine kitlesel akın durumunda geçici koruma uygulamaları kanunun yenilikleri arasındadır. Geçici koruma statüsü Kanunda, uluslararası koruma statülerinin yer aldığı aynı kısımda düzenlenmiş ancak uluslararası koruma çeşitleri arasında sayılmamış ve bu statü diğerlerinden ayrı olarak ele alınmıştır (Öztürk, 2017: 242).

Geçici koruma YUKK’un 91. maddesinde, “ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir” şeklinde ifade edilerek, konuyla ilgili ayrıntıların Cumhurbaşkanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Kanunun 91. maddesine dayanılarak hazırlanan GKY 22 Ekim 2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun ile Suriyelilere uygulanacak geçici koruma politikası yasal bir dayanağa kavuşturularak hukuki statüleri belirlenmiş, GKY ile de Suriyelilerin hak ve yükümlülüklerinin çerçevesi oluşturulmuştur. Yönetmelikte çeşitli tanımlamaların yapıldığı üçüncü maddede, ‘geçici korunan’ ifadesiyle bu kapsamdaki yabancılara ilişkin statü net olarak belirlenmiştir.

Yönetmeliğin geçici 1. maddesi ile Suriyeliler için geçici korumanın zaman ve kişi yönünden kapsamı belirtilmiş, 28 Nisan 2011 tarihinden

itibaren Suriye Arap Cumhuriyeti'nde meydana gelen olaylar sebebiyle kitlesel veya bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşları ile vatansızlar ve mültecilerin uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş olsalar bile geçici koruma altına alınacakları ifade edilmiştir. Yönetmelikte geçici koruma, yasadakine ila-veten bireysel girişleri de dikkate alarak (Erdoğan, a, 2015: 321),

“ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan koruma” şeklinde tanımlanmıştır.

Yönetmeliğin 26 ila 32. maddelerinde geçici korunanlara sağlanacak hizmetler düzenlenmiştir. Buna göre sağlık (md 27), eğitim (md 28), iş piyasasına erişim (md 29), sosyal yardımlar (md 30), tercümanlık hizmetleri (md 31) ve gümrük işlemleri (md 32) geçici korunanlara sağlanacak hizmetler olarak belirtilmiştir. Uzun, yönetmeliğin, AB Geçici Koruma Yönergesiyle kıyaslandığında özellikle 27. maddede düzenlenen sağlık hizmetlerinden faydalanma açısından daha kapsamlı olduğunu ifade etmiştir (Aytül Uzun, 2015'ten aktaran Elçin, 2016: 61).

Yönetmeliğin 27. maddesine göre geçici korunanlar kayıtlı olmak koşuluyla sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak faydalanabilmekte, temel ve acil sağlık hizmetleri ile bu kapsamdaki tedavi ve ilaçlardan hasta katılım payı alınmamaktadır (27/1-b). İkinci ve üçüncü basamakta sunulan sağlık hizmetleri de dâhil olmak üzere, sağlık hizmeti bedellerinin sağlık uygulama tebliğindeki (SUT) bedeli geçmemek kaydıyla, bu bedelin Sağlık Bakanlığı kontrolünde GİGM tarafından ödeneceği açıklanmıştır (27/1-c,ç). Daha önce bu bedel AFAD tarafından ödenmekteyken, 16/03/2018 tarihinde Geçici Koruma Yönetmeliğinde yapılan değişiklikle GİGM'ne devredilmiştir. Sağlık hizmetlerini yürütmek üzere sürekli faaliyet gösterecek sağlık merkezleri kurulabileceği ve bu merkezlerde yeterli sayıda ambulans ve sağlık personelinin bulundurulacağı (27/1-a) açıklanarak, sağlık alanında geçici korunanlara yönelik ek kapasite oluşturulabilmesine yönelik düzenleme yapılmıştır. Yine bu maddede geçici korunanların acil ve zorunlu haller dışında, özel sağlık kuruluşlarına doğrudan başvuramayacağı (27/1-d); bulaşıcı hastalık riskine karşı gerekli tedbirlerin alınacağı

(27/1-e); geçici korunanlar arasında madde bağımlılığı veya ağır psikolojik sorunları olduğu tespit edilenlerin ilgili sağlık kurumuna nakilleri hususunda ve çocuklara yönelik aşıların takibiyle ilgili gerekli önlemlerin alınacağı (27/1-ğ,h); üreme sağlığıyla ilgili olarak bilgilendirme faaliyetleri yapılacağı (27/1-f); kişisel veya toplu kullanım alanlarının sağlığa uygunluğu kontrol edilerek, GBM’ler dahil çevresel şartların sağlık açısından uygun hale getirilmesinin sağlanacağı (27/1-g); barınma merkezleri oluşturulurken gerekli olan fiziki altyapının sağlanarak Sağlık Bakanlığına teslim edileceği (27/1-ı) açıklanmıştır. Aşı ile koruyucu sağlık hizmetleri sunumunun takibinin aksamadan yapılabilmesi amacıyla geçici korunanların kimlik bilgileri ve adres değişikliklerinin Sağlık Bakanlığına bildirileceği (27/2), sınırı ilk geçişlerinde ve acil durumlarda, henüz kaydı bulunmayan ve bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılara, sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri için mevcut kimlik bilgilerine göre işlem yapılacağı (27/3) ifade edilmiştir.

GKY’nin kabulüyle, AFAD tarafından yönetmeliğe uygun olarak 18 Aralık 2014 tarihli ve 2014/4 sayılı “Geçici Koruma Altındaki Yabancılara İlişkin Hizmetlerinin Yürütülmesi” konulu genelgede diğer hizmetlerle birlikte sağlık hizmetleri de yeniden düzenlenmiştir. Bu genelgeyle önceki tarihli düzenlemelerin bu genelgeye aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edileceği açıklanmıştır. Sağlık Bakanlığı da yönetmeliğe uygun olarak 25 Mart 2015 tarihli ve 2875 sayılı “Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar”a ilişkin yönergeyi hazırlamıştır. Yönerge, geçici koruma kapsamında bulunan kişilere yönelik sağlık hizmeti verecek sağlık kurum ve kuruluşları ile vakıf veya dernekler tarafından gönüllü olarak sağlık hizmeti sunmak üzere oluşturulacak merkezlerin çalışma esaslarını belirlemektedir ve şu an geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yönelik sağlık hizmetleri bu yönerge çerçevesinde sunulmaktadır. Yine Sağlık Bakanlığı tarafından 3 Eylül 2015 tarihli ve 906 sayılı “Göçmen Sağlığı Merkezleri (GSM)/ Birimleri (GSB)” konulu yönerge hazırlanmıştır. Yönergede geçici korunanlara sunulacak sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve yoğun olarak yaşadıkları yerlerde toplum sağlığı merkezi ek birimi olarak kurulacak göçmen sağlığı birimleri/ merkezleri ile hizmetlerin daha etkin şekilde sunulabilmesi amacıyla ek kapasite oluşturulması öngörülmüştür. AFAD tarafından 2015/8 sayılı

“Geçici Koruma Altındaki Yabancılara İlişkin Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi” konulu genelge 12 Ekim 2015 tarihinde yayımlanarak, 18 Aralık 2014 tarihli ve 2014/4 sayılı genelgenin “Sağlık Hizmetleri” başlığı altında yer almakta olan hükümlerinin yürürlükten kaldırıldığı ve geçici korunanlara yönelik sağlık hizmetlerinin bu genelge hükümleri çerçevesinde yürütüleceği bildirilmiştir. Genelgede geçici koruma altındaki yabancıların karşılanabilen tedavi hizmetlerinin, AFAD ile Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 01/07/2015 tarihinde yürürlüğe giren “Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile Sağlık Bakanlığı Arasında Götürü Bedel Üzerinden Sağlık Hizmeti Alım Protokolü” hükümleri doğrultusunda verileceği ve tedavi giderlerinin Protokolde belirlenen götürü bedel üzerinden AFAD tarafından Sağlık Bakanlığına ödenek aktarmak suretiyle karşılanacağı belirtilmiştir. 16 Mart 2018 tarihinde GKY’de yapılan değişiklikle, GBM’lerin yönetimi dahil geçici korunanlara yönelik AFAD koordinasyonunda yürütülen tüm işlemler GİGM’ne devredilmiştir. Buna göre sağlık hizmetleri GİGM koordinasyonunda Sağlık Bakanlığınca yerine getirilmekte ve sağlık ödemeleri GİGM tarafından yapılmaktadır.

Yasal düzenleme alanlarından biri de Suriyeli sağlık personeli ile ilgilidir. Fiziki anlamda oluşturulacak ek kapasitenin yanında, sahada çalışacak sağlık personeli ihtiyacı gündeme gelmiştir. Hem sağlık personeli sayısının artırılması hem de dil engelinin aşılması amacıyla sağlık kurumlarında Suriyeli sağlık personelinin ve Arapça bilen tercümanların çalıştırılmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu amaçla 15 Ocak 2016 tarihli 8375 sayılı “Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik” ile Suriyeli sağlık çalışanlarının istihdam edilebilmesinin yolu açılmıştır. Bu yönetmeliğe göre sağlık meslek mensuplarının Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına çalışma izni başvurusu yapmadan önce Sağlık Bakanlığından ön izin almaları gerekmektedir. Bu doğrultuda “Yabancı Sağlık Meslek Mensuplarının Türkiye’de Özel Sağlık Kuruluşlarında Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik”te değişiklik yapılarak Suriyeli sağlık çalışanları, Sağlık Bakanlığınca belirlenen sağlık kuruluşlarında çalışmalarını kaydıyla diploma ve/veya uzmanlık belgelerinin denkliği ve tescili şartından muaf tutulmuşlardır (Erdoğan, b, 2018: 37). Böylece Suriyeli sağlık çalışanları GBM ile GSM’lerde Suriyelilere hizmet vermek üzere istihdam edilmiştir.

Politika Uygulama Aşaması

Kamu politikası analizi modeli süreç yaklaşımında uygulama aşaması, bir kanuna ya da programa dönüştürülen kamu politikası ve faaliyetlerinin ilgili ve sorumlu kurumlar tarafından yaşama geçirilmesidir (Yıldız ve Sobacı, 2013: 25). Bu aşamada hem yeni örgütler oluşturulur hem de var olan örgütlere yeni sorumluluklar verilir (Kayıkçı, 2013: 79). İyi bir uygulama sürecinde, programın nasıl ve hangi kurumlar aracılığıyla uygulanacağı/ yönetileceği gibi detaylar belirlenerek, programla hangi personelin ilgileceği, hangi birimin sorumlu olacağı, tekil olaylara nasıl uygulanacağı gibi temel sorulara yanıt aranır (Yıldız ve Sobacı, 2013: 25). Belirlenen politikanın uygulanabilmesi için gerekli fiziki ve beşeri altyapının oluşturulması, uygulayıcı pozisyonundaki görevlilerin uygulamaya hazır hale gelmesi/getirilmesi ve politika hedeflerini benimsenmesi politika uygulamasının başarıya ulaşmasının gereklerindedir (Alican Kaptı, 2013’ten aktaran Kayıkçı, 2013: 79). Bu aşamada ilgili kurumlar yanında faydalanıcılar, hizmetlere erişim ve ücretler gibi konular da ele alınır (Gül, 2015: 26).

Bu bilgiler ışığında, Suriyelilere yönelik sağlık hizmetlerinin uygulanmasında hem var olan kurumlar yeni sorumluluklar almış, hem de yeni birimler oluşturulmuştur. Diğer taraftan çok boyutlu olan sağlık hizmetleri hususunda, kurumlar yanında diğer uygulayıcılar olan sağlık personeline de takviyeler yapılmış Suriyeli sağlık çalışanları istihdam edilerek, beşeri kapasitenin geliştirilmesi amaçlı eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmiş, geçici korunan Suriyelilere yönelik sağlık hizmetleriyle ilgili bilinçlendirme çalışmaları yapılmıştır. Sürecin başından itibaren AFAD Suriyelilere yönelik uygulanan kamu politikalarının genel koordinasyonundan sorumlu birim olmuş, daha sonra görevlerini GİGM’e devretmiştir. Sağlık Bakanlığı tarafından sağlık hizmetlerinden sorumlu olarak GSM’ler oluşturulmuş, Gönüllü Sağlık Kuruluşları gibi yeni yapılanmalar oluşturulabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Kamu politikalarının uygulanması ve koordinasyonu sürecine daha ayrıntılı bakılacak olursa, 2011’de Suriye’den Türkiye’ye yaşanan kitlesel göç üzerine 2009 yılında 5902 sayılı kanun ile Başbakanlığa bağlı olarak kurulan ve 15 Temmuz 2018 tarihli ve 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle İçişleri Bakanlığına bağlanan AFAD sürecin yönetimi için

görevlendirilmiştir. 18 Aralık 2014 tarihli ve 2014/4 sayılı genelgede, 19 Şubat 2011 tarihli ve 27851 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği” çerçevesinde iltica ve büyük nüfus hareketlerinin acil durum olarak öngörüldüğü açıklanarak, bu durum karşısında yapılacak iş ve işlemlerin koordinasyon ve işbirliğini sağlamak üzere AFAD’ın sorumlu kılındığı belirtilmiştir. AFAD tarafından bu süreçte sınır illerinde öncelikle GBM’ler kurulmuş, Suriyelilerin kaydı alınarak kurulan bu merkezlere yerleştirilmişlerdir. Bu süreçte GBM’ler dışında diğer illerde de kamu hizmetlerine ilişkin olarak ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyon AFAD tarafından sağlanmıştır. AFAD tarafından hazırlanan idari düzenlemelerde, GBM’lerde ve illerde sunulan sağlık hizmetlerinin AFAD genel koordinasyonunda, Sağlık Bakanlığı kontrol ve sorumluluğunda yürütüleceği ifade edilmiştir.

YUKK ile 2013 yılında GİGM’in kurulmasıyla geçici korunanlara yönelik kayıt işlemleri ve koordinasyon bu kuruma devredilmiş, ancak GBM’lerin yönetimine AFAD devam etmiştir. İşlemlerin devralınmasıyla İçişleri Bakanlığı’na bağlı olarak kurulan GİGM, Türkiye’deki göç yönetimi, göç politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasında asli yetkili koordinasyon merkezi olmuştur. 4 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine göre GİGM,

“göç alanına ilişkin politika ve stratejileri uygulamak, bu konularla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, yabancılara Türkiye’ye giriş ve Türkiye’de kalışları, Türkiye’den çıkışları ve sınır dışı edilmeleri, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulmuştur.”

GİGM, göç ve iltica alanındaki kurumsal yapılanma ve kapasite eksikliği sebebiyle AB müktesabatına uyum çalışmalarının sonucu olarak Türkiye’deki göç yönetimine ilişkin yapılandırılmış olup, spesifik olarak Suriye kitlesel akını için kurulmamıştır. GİGM merkez teşkilatında geçici korunanlara yönelik iş ve işlemler hususunda Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı görevlendirilmiştir. 4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 161. maddesi 2/b bendinde geçici korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek dairenin görevleri arasında sayılmıştır. Geçici korunanlara yönelik işlemler 81 ilde ise GİGM taşra teşkilatı olan İl Göç İdaresi Müdürlükleri

bünyesindeki Uluslararası Koruma Çalışma Grubu Başkanlıklarınca yerine getirilmektedir. GKY’de 2018 yılında yapılan değişiklikle GBM’lerin yönetimi dahil, Suriyelilere verilecek tüm hizmetler GİGM koordinasyonuna verilmiştir. Bu yönetmeliğin 27. maddesine göre de sağlık hizmetleri GİGM genel koordinasyonunda, GBM’lerin içinde ve dışında Sağlık Bakanlığının kontrolü ve sorumluluğunda yapılacaktır.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesiyle birlikte 17 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle yeniden yapılandırılan ve İçişleri Bakanı başkanlığında gerçekleştirilen Göç Kurulu toplantılarında da Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, AFAD, Emniyet Genel Müdürlüğü gibi birçok bakanlık ve kurumdan üst düzey katılımcılarla göç ile ilgili diğer iş ve işlemlerin yanında, geçici korunan Suriyelilere ilişkin olarak da koordinasyon faaliyetleri yürütülmektedir.

GİGM’nin genel koordinasyonunda yürütülen sağlık hizmetlerinin Sağlık Bakanlığı bünyesindeki eşgüdümünü sağlamak üzere 25 Ağustos 2016 tarih ve 1252 sayılı Bakanlık Makam Oluru ile Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak faaliyetlerini yürüten Göç Sağlığı Hizmetleri Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. 3 Ekim 2017 tarihli ve 934 sayılı “Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Hizmet Birimleri ve Görevleri Hakkında Yönerge”de Dairenin görev ve sorumlulukları; toplu iskan, toplu göç, iltica ve bunlara yönelik acil durumlarda gereken sağlık hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları tespit ederek, sağlık hizmetlerini ilgili daireler, diğer resmi ve özel kurumlarla iş birliği içerisinde planlamak; planlanan faaliyetlerin uygulanmasını ve birimler arasında koordinasyonu sağlamak; ulusal, uluslararası kuruluşlar ve STK’ların göç sağlığı ve insani yardım faaliyetlerine katkı ve katılım sağlayarak, STK’ların göç sağlığıyla ilgili yürüttüğü faaliyetleri koordine etmek, izlemek ve değerlendirmek; sorumluluk alanıyla ilgili gerekli verileri toplamak ve eğitimler düzenlemek şeklinde belirtilmiştir.

Geçici korunanlara yönelik sağlık hizmetlerinin il düzeyinde koordinasyonundan ve yürütülmesinden İl Sağlık Müdürlükleri sorumludur. GBM’lerde, Sağlık Bakanlığı bünyesinde çalışan 112 acil sağlık ekipleri, Toplum Sağlığı Merkezi (TSM) personeli ve nispeten kalabalık merkezlerde ilave olarak hastane personeli tarafından sağlık hizmetleri sunulmak-

tadır (GİGM). GBM’lerde, yaşayan kişi sayısına ve hastaneye uzaklığına göre birinci ve ikinci basamak sağlık hizmetleri ile 112 acil sağlık hizmetlerinin sunulduğu sağlık tesisleri açılmaktadır (GİGM). GBM’lerin dışında ise TSM’ler ve TSM bağlı birimleri (GSM, Verem Savaş Birimleri), Aile Sağlığı Merkezleri, Hastaneler (kamu, özel, üniversite) ve Geçici Gönüllü Sağlık Tesisleri tarafından hizmet verilmektedir (GİGM).

Tablo 5: Geçici Barınma Merkezlerinde Sağlık Hizmetini Veren Kurumlar ve Hizmetin Verildiği Yer

İL	GBM ADI	HİZMETİ VEREN KURUM	HİZMETİN VERİLDİĞİ YER
Şanlıurfa (3)	Ceylanpınar	TSM/HASTANE	BETONARME BİNA
	Harran	TSM/HASTANE	BETONARME BİNA
	Suruç	TSM/HASTANE	PREFABRİK BİNA
Adana (1)	Sarıçam	TSM/HASTANE	PREFABRİK BİNA
Kilis (2)	Öncüpınar	TSM/HASTANE	PREFABRİK BİNA
	Elbeyli	TSM/HASTANE	PREFABRİK BİNA
Kahramanmaraş (1)	Merkez	TSM/HASTANE	SABİT HİZMET BİNASI
Hatay (3)	Altınözü	TSM	ÇELİK KONSTRÜKSİYON BİNA
	Yayladağı	TSM	KONTEYNER/BETONARME BİNA
	Apaydın	TSM	PREFABRİK BİNA
Osmaniye (1)	Cevdetiye	TSM/HASTANE	PREFABRİK BİNA
Malatya (1)	Beydağı	TSM/HASTANE	PREFABRİK BİNA
Gaziantep (1)	Nizip 2	TSM/HASTANE	KONTEYNER/PREFABRİK BİNA

[Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, GİGM, Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı.]

GİGM’den alınan verilere göre, GBM’lerde, Ağustos 2018 itibarıyla Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü tarafından sağlık hizmetlerinin uygulayıcısı olan, hafta içi ve 7/24 nöbet esasına göre çalışmak üzere 32 uzman doktor, 16 pratisyen doktor, 7 diş doktoru ve 64 hekim dışı sağlık personeli ile Suriye uyruklu 26’sı uzman doktor ve 37’si yardımcı sağlık personeli olmak üzere toplam 182 sağlık personeli görevlendirilmiştir.

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından ise hafta içi ve 7/24 nöbet esasına göre çalışan 31 uzman doktor, 59 pratisyen doktor, 4 diş doktoru ve 130 hekim dışı sağlık personeli ile Suriye uyruklu 28’i uzman doktor, 59’u doktor ve 132’si yardımcı sağlık personeli olmak üzere toplam 443 personel görevlendirilmiştir.

Suriyelilerin sayısının ve hizmetlerin kapasitesinin artmasıyla sağlık hizmetleri alanında çeşitli STK’lar ve gönüllü kuruluşlar da hizmet vermeye başlamışlardır. Hayata Destek Derneği, Yeryüzü Doktorları, Hayat Sağlık ve Sosyal Hizmetler Vakfı, Halkların Köprüsü Derneği, Hayata Destek Derneği, Helsinki Yurttaşlar Derneği Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği, Mazlum-Der, Türk Tabipler Birliği, Psikiyatristler Dernekleri, Sınır Tanımayan Doktorlar gibi bazı STK’lar kamplarda ve kamp dışında yaşayan Suriyelilere sağlık taraması, hastane hizmeti ve psikososyal destek konularında çalışmalar yürütmüş, Uluslararası Mavi Hilal Vakfı Kilis’te 52 yataklı bir hastane kurmuştur (Türk, 2016: 49). Diğer taraftan konuyla ilgili olarak basında izinsiz ve ruhsatsız olarak kaçak bir takım sağlık tesislerinin kurulduğuna dair haberler yer almıştır (Karşlı, 24 Ekim 2016, *Habertürk*; *Milliyet*, 2 Haziran 2018). Sağlık hizmetlerinin sunumundaki riskleri kontrol altına almak amacıyla, bunların denetimi ve koordinasyonu da gerekli olmuştur. Konuyla ilgili olarak 25 Mart 2015 tarihinde Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan “Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar”ın yer aldığı yönergede yardım vakıfları veya dernekleri tarafından yalnızca geçici korunanlara gönüllülük esasına göre ve ücretsiz olarak sağlık hizmeti verilebileceği açıklanmış, gönüllü sağlık tesislerinin kuruluş ve çalışmalarına yönelik usul ve esaslar belirtilmiştir. Bu tesislerin Türkiye’de mesleğini icra etmeye yetkili bir hekim ve hemşire sorumluluğunda, Bakanlığın uygun gördüğü yerleşim yerlerinde, güvenlik açısından İçişleri Bakanlığından görüş alındıktan sonra 6 aylık süreyle hizmet vermek üzere kurulabileceği ve hizmetlerin devamı için izin yenilenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Gönüllü sağlık tesislerinde sunulabilecek hizmetlerin kapsamı yalnızca ayaktan tanı ve tedavi hizmetleri ile koruyucu sağlık hizmetleri olarak düzenlenmiştir. Bu doğrultuda GİGM sağlık hizmet verilerine göre Türkiye’de Ağustos 2018 itibarıyla Hatay, Gaziantep ve İstanbul’da hizmet veren 5 gönüllü sağlık

tesisi faaliyet göstermekte olup, bu tesislerde 25'i hekim ve 21'i diğer personel olmak üzere toplam 46 çalışan hizmet vermektedir.

Tablo 6: Gönüllü Sağlık Tesisleri (Ağustos 2018)

HATAY İLİ GÖNÜLLÜ SAĞLIK TESİSLERİ	
1	ATAA GÖNÜLLÜ SAĞLIK TESİSİ
2	MUHSİN İNSANİ GÖNÜLLÜ SAĞLIK TESİSİ
GAZİANTEP İLİ GÖNÜLLÜ SAĞLIK TESİSİ	
3	KİTALARARASI DOKTORLAR DERNEĞİ (AİD)
4	SAĞLIK YARDIM DERNEĞİ
İSTANBUL İLİ GÖNÜLLÜ SAĞLIK TESİSİ	
5	NEFİSOĞLU SAĞLIK EĞİTİM VE KÜLTÜR DERNEĞİ

[Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, GİGM, Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı.]

Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan 3 Eylül 2015 tarihli ve 906 sayılı yönerge ile geçici korunan Suriyelilere koruyucu ve temel sağlık hizmetlerinin daha etkin ve verimli bir şekilde sunabilmesi, dil ve kültür bariyerinden kaynaklanan sorunların aşılabilmesi, sağlık hizmetlerine erişimin artırılabilmesi amacıyla bu kişilerin yoğun olarak yaşadıkları yerlerde sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Bu amaçla geçici korunanların toplu olarak yaşadıkları yerlerde kolay ulaşılabilecekleri adresler göz önünde bulundurularak her 4000-7000 Suriyeli nüfus için ilçenin toplum sağlığı merkezi ek birimi olarak göçmen sağlığı birimlerini ihtiva edecek GSM'ler oluşturulacaktır. Geçici korunanların yoğun olarak yaşamadıkları yerlerde ise başvuruda buldukları takdirde birinci basamak sağlık hizmetleri toplum sağlığı merkezleri ve aile sağlığı merkezlerince sunulmaya devam edecektir. Yönergede GSM'lerin, hizmet verecek bir hekim ile bir yardımcı sağlık personelinden oluşacağı, asgari aile hekimliği standartlarında fiziki ve teknik donanımına sahip olacakları öngörülmüştür. GSM'lerde hizmet sunumunu kolaylaştırmak ve dil bariyerini aşmak için sağlık personeline ilave olarak, uygun niteliklere sahip tercüman, hasta yönlendirme elemanları ve destek hizmetleri personeli buldurulacaktır. GİGM'den alınan verilere göre Ağustos 2018 itibarıyla 29 ilde, 172 Göçmen Sağlığı Merkezi içerisinde 656 göçmen sağlığı birimi bulunmaktadır.

Tablo 7: İllere Göre Göçmen Sağlığı Merkezlerinde Bulunan Birim Sayıları (Ağustos 2018)

Sıra	İl	Kurum Onaylı GSM	Kurum Onaylı GSB	Valilik Onaylı GSM	Valilik Onaylı GSB
1	Adana	10	51	1	1
2	Adıyaman	2	10	0	0
3	Ankara	6	26	0	0
4	Batman	2	5	0	0
5	Burdur	1	1	0	0
6	Bursa	5	20	0	0
7	Denizli	2	2	0	0
8	Diyarbakır	1	1	0	0
9	Elazığ	1	2	0	0
10	Gaziantep	12	85	0	6
11	Hatay	21	89	3	13
12	Isparta	1	1	0	0
13	İstanbul	29	77	0	0
14	İzmir	8	36	0	0
15	Kahramanmaraş	5	20	1	1
16	Kayseri	4	13	0	0
17	Kilis	2	15	2	20
18	Kocaeli	1	2	0	0
19	Konya	4	23	0	5
20	Malatya	3	11	0	0
21	Manisa	1	1	0	0
22	Mardin	6	10	1	2
23	Mersin	9	43	0	0
24	Muğla	0	0	1	1
25	Nevşehir	0	0	1	1
26	Osmaniye	3	13	0	0
27	Samsun	1	1	0	0
28	Sakarya	1	1	0	0
29	Şanlıurfa	5	20	16	27
	TOPLAM	146	579	26	77

[Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, GİGM, Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı.]

AB tarafından finanse edilen “Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Sağlık Statüsünün ve Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Sunulan İlgili Hizmetlerin Geliştirilmesi Projesi (SIHHAT)” ile hali hazırda faaliyet gösteren GSM’lerin desteklenmesi, ihtiyaç duyulan yerlerde yeni GSM’lerin oluşturulması ve bu merkezlerde hizmet vermek üzere Suriyeli sağlık çalışanlarının istihdam edilmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir (SIHHAT Projesi, 2019). Projenin süresi 36 ay olarak belirlenmiş olup, faaliyetleri 1 Aralık 2016’da başlamış ve 1 Aralık 2019 tarihinde tamamlanması planlanmaktadır.

Proje ile geçici korunan sayısının çok olduğu ve tam teşekküllü kamu hastanesine uzak olan GBM ile Suriyeli nüfusun 20 binin üzerinde olduğu yerlerde sağlık hizmetlerinin kapsamının genişletilmesi, hizmet sunum kapasite ve kalitesinin geliştirilerek sağlık hizmetlerine erişimin artırılması amacıyla Güçlendirilmiş GSM’ler oluşturulmaktadır. Güçlendirilmiş GSM’lerde birinci basamak sağlık hizmetlerine ek olarak, dahiliye, çocuk, kadın doğum, ağız-diş sağlığı ve psiko-sosyal destek hizmetleri verilmekte; hizmetler görüntüleme üniteleri ve basit hizmet laboratuvarları ile desteklenerek hastanelerin yükünün azaltılması hedeflenmektedir. Proje kapsamında GSM’lerin 30 ilde yaygınlaştırılması, bu illerde oluşturulacak 182 GSM’de 805 GSB ile hizmet verilmesi ve söz konusu merkezlerden 42’sinin Güçlendirilmiş GSM olarak kurulması planlanmaktadır (Bu paragraftaki verilerin tamamı GİGM’den elde edilmiştir).

Sağlık politikalarının uygulanmasında istihdam edilen Suriyeli sağlık çalışanlarının eğitimleri ile politika uygulayıcı personel, hizmetlerin sunumuna hazır hale getirilmiştir. İlgili yönetmeliklerde gerekli düzenlemeler sonucunda istihdamları mümkün olan bu kişilerin öncelikle, Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulan komisyona başvuruda bulunmaları, başvuruları kabul edilenlerin mülakata tabi tutulmaları ve mülakatta başarılı olanların 5 gün süreli teorik, 6 hafta süreli uygulamalı uyum eğitimlerine tabi tutulmaları kararlaştırılmıştır. Her iki eğitimi başarıyla tamamlayanlara “Mesleki Yetki Belgesi” verilmekte, GBM ve GSM’lerde istihdam edilmektedirler. İstihdam edilen bu personele yönelik olarak teorik uyum eğitimlerinde uygulanacak müfredatın oluşturulması amacıyla, geçici korunanlara hizmet sunan sağlık personeli,

Suriyeli sağlık çalışanları, Sağlık Bakanlığı’nın ilgili birimlerinden temsilciler, akademisyenler ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) ve DSÖ gibi uluslararası kuruluş temsilcilerinin katılımıyla bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda belirlenen eğitim konuları kapsamında Suriyeli sağlık çalışanlarına; Türk Sağlık Sistemi, Türkiye’de uygulanan sağlık programları, etkili iletişim teknikleri, çatışma yönetimi, kültürler arası iletişim, göç ve sağlık mevzuatı gibi konularda eğitimler verilmesi kararlaştırılmıştır. Uygulamalı uyum eğitimlerinin Türk vatandaşı olan sağlık personellerinin gözetim ve rehberliğinde yapılabilmesi amacıyla İstanbul, Ankara, İzmir, Mersin, Hatay, Şanlıurfa ve Gaziantep’te, DSÖ tarafından desteklenen 7 (yedi) Göçmen Sağlığı Eğitim Merkezi oluşturulmuştur. Hastanelerde istihdamı öngörülen Suriye uyruklu uzman hekimlerin uygulamalı uyum eğitimleri ise Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü’ne bağlı eğitim ve araştırma hastanelerinde yapılmaktadır. Bu kapsamda 31 Ağustos 2018 itibarıyla; Suriyeli uyruklu toplam 1275 hekim ile 1138 yardımcı sağlık personeli 5 günlük teorik uyum eğitimlerini tamamlamış ve teorik eğitimlerini tamamlayan 755 hekim ile 841 ebe-hemşire uygulamalı eğitimlerini başarı ile tamamlayarak Mesleki Yetki Belgesi almışlardır. 99 uzman hekim, 376 pratisyen hekim ve 586 yardımcı sağlık personeli SIHHAT projesi kapsamında GBM ve GSM’lerde istihdam edilmiştir. Arapça ve Türkçe bilen ve hasta yönlendirme görevi yapan/yapmak isteyen, kültürel arabulucu rolünü de üstlenebilecek 850 kişiye Türk Sağlık Sistemi’ni tanıtan, etkili iletişim teknikleri ile sağlık terminolojisini içeren 5 gün süreli uyum eğitimleri verilerek bu kişilerin SIHHAT Projesi kapsamında istihdamları sağlanmaya başlanmıştır (Paragraftaki veriler GİGM’den elde edilmiştir).

Ayrıca geçici korunan Suriyelilere hizmet vermekte olan 450 Türk vatandaşı sağlık personeline de etkili iletişim, çatışma yönetimi, kültürler arası iletişim ve göçmen sağlığı gibi konularda hizmet içi eğitimler verilmiştir. Bu eğitimlerin SIHHAT Projesi kapsamında geliştirilerek sağlık çalışanlarına verilmesi, böylece Türk sağlık personelinin göç sağlığı alanındaki bilgi ve kapasitelerinin geliştirilmesi planlanmıştır (GİGM).

Politikanın Değerlendirilmesi Aşaması

Hükümetlerin benimsediği ve uyguladığı kamu politikalarının bir etki oluşturması, ilgili olduğu toplumsal sorunu çözmesi ve ihtiyacı karşılması

gerekir (Yıldız ve Sobacı, 2013: 25). Politikaların değerlendirilmesi, uygulanan faaliyetlerin tasarlanan ve düşünülen uygunlukta olup olmadığına ilişkin yargıları bildirir (Usta, 2013: 85). Bu anlamda politikanın değerlendirilmesi aşaması, uygulama aşamasındaki faaliyetlerin kendilerine ve faydalanıcılara olan etkilerinin ele alındığı, başarılı yönlerinin ve eksikliklerin ortaya koyulduğu aşamadır (Kayıkçı, 2013: 82). Bu aşamada izlenen faaliyetlerin, sorunun hangi yönüne katkı sağladığı, hangi yönlerini eksik bıraktığı belirlenir (Işıklı, 2017: 39). Politika çıktılarının veri temelli olarak değerlendirilmesi hedeflenir (Gül, 2015: 26). Yani politikanın uygulamadaki olumlu ve olumsuz yönlerinin tespiti yapılır. Böylece geri bildirim mekanizmaları vasıtasıyla, ileriye yönelik olarak politikanın sürdürülmesi, iyileştirilmesi, kaldırılması ya da yeniden tasarlanması kararları verilir (Yıldız ve Sobacı, 2013: 25).

Türkiye’de Suriyelilere yönelik uygulanan sağlık politikalarının uluslararası hukuk ile uyumlu olduğu değerlendirilmektedir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015: 103). Erdoğan, Türkiye’de Suriyeliler için verilen hizmetler arasında en fazla memnun kalınan alanın açık ara farkla sağlık hizmetleri olduğunu ifade etmiştir (Erdoğan, b, 2018: 36). Deniz ve arkadaşları da, Suriyelilerin Türkiye’deki sağlık sistemine entegre olduklarını, SGK primlerini ödeyen bir Türk vatandaşının sahip olduğu haklardan faydalandıklarını ve mülteci statüsünden ziyade vatandaşlara en yakın oldukları alanın sağlık hakları olduğunu belirtmiştir (Deniz, vd., 2016: 87).

AFAD tarafından yapılan saha araştırmalarının yayınlandığı raporlarda da sağlık hizmetleriyle ilgili memnuniyetin yüksek olduğu görülmektedir. AFAD’ın 2014 yılında yayınladığı raporda kamplarda yaşayan erkek ve kadınların yüzde 60’ının ve kamp dışında yaşayan erkeklerin yüzde 82’sinin, kadınların ise yüzde 79’unun aldıkları sağlık hizmetlerinden memnun olduklarını ifade ettikleri belirtilmekte olup kamp dışındaki memnuniyet oranının daha yüksek olduğu ifade edilmiştir (AFAD, e, 2014: 91). Yine bu raporda sadece kamplardaki hizmetlere ilişkin genel değerlendirmede, sağlık hizmetlerinden çok memnun ve memnun olanların oranı güvenlik ve yemek hizmetlerinin ardından üçüncü sırada gelmekte olup, çok memnun olanların oranı yüzde 22,1 ve memnun olanların oranı da yüzde 35,4; sağlık personelinde olan memnuniyet de aynı sıralamayla

yüzde 20,3 ve yüzde 39,9’dur (AFAD, e, 2014: 108-110). 2014’te sadece kadınlar arasında yapılan saha araştırmasında, kadınların sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranının kamp içinde yüzde 60 ve kamp dışında yüzde 79 olduğu ifade edilmiştir (AFAD, f, 2014: 57). Kamp dışındaki memnuniyet oranının yüksek olması, kamp dışındaki hayatın daha zorlu olması sebebiyle sağlık hizmetlerinin sağladığı kolaylığın daha çok hissedilmesi olarak değerlendirilebilir. Yine Suriyeli kadınlar kamplardaki sağlık çalışanlarından yüzde 60,9 oranında memnun olduklarını ifade etmişlerdir (AFAD, f, 2014: 51). AFAD tarafından 2017’de yayınlanan raporda ise memnuniyet oranının nispeten arttığı ve bu defa kamp içindeki memnuniyetin kamp dışındakine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Kamp dışında ve kamp içinde yaşayan Suriyeli misafirlerin yüzde 83 ile büyük bir yüzdesinin aldıkları sağlık hizmetinden çok memnun veya memnun oldukları ifade edilmiştir (AFAD, d, 2014: 103). Kamplarda bulunan erkeklerin yüzde 95,60’ının ve kadınların yüzde 89,20’sinin, kamp dışındaki erkeklerin yüzde 82,20’sinin ve kadınların yüzde 78,80’inin aldıkları sağlık hizmetinden çok memnun veya memnun oldukları; memnun olmayanların yüzdesinin çok yüksek olmadığı ve özellikle kamp dışındaki misafirlere göre kamp içinde bulunanlar arasında bu oranın daha düşük olduğu ifade edilerek, kamplarda bulunan erkeklerin yüzde 2,90’ının ve kadınların yüzde 5,50’sinin ve kamp dışındaki erkeklerin yüzde 7,90’ının ve kadınların yüzde 12,70’inin Türkiye’de almış oldukları sağlık hizmetlerinden memnun olmadığı veya hiç memnun olmadıkları belirtilmiştir (AFAD, d, 2014: 103).

Suriyelilere sunulan hizmetlerin diğer bir yönü de maliyetleridir. Erdoğan, Suriyelilere sunulan hizmet maliyetlerinin diğer riskler yanında arka planda kaldığını ve harcama kalemlerinin çok çeşitlilik arzemesi sebebiyle maliyetlerin hesaplanmasındaki zorluklara dikkat çekerek, Nisan 2011-Eylül 2017 arasında Türkiye’nin Suriyeliler için yaptığı harcamanın resmi olarak 30 milyar ABD dolarını bulduğunu aktarmıştır (Erdoğan, b, 2018: 38-39). AFAD’ın GBM’lerde yaptığı Harcama ve Maliyet Analizi’nde ise Suriyeliler için 1 Kasım 2013 tarihine kadar sadece sağlık alanında toplamda yaklaşık 191 milyon liralık harcama yapıldığı belirtilmiştir (AFAD, b, 2013: 55).

Maliyetler ve hizmetlerden memnuniyete ilişkin genel durum dışında politikaların değerlendirilmesinde hizmet çıktılarına ilişkin sayısal veriler de önemlidir. Erdoğan, Suriyelilere sunulan sağlık hizmetlerinin hem sayısal büyüklük hem de nitelik açısından önemine dikkat çekerek, 2016 yılında günde 21.320 poliklinik hizmeti, 589 ameliyat, 227 doğum; 2017 yılında ise günde ortalama 29 bin poliklinik hizmeti, 700 ameliyat, 306 doğumun gerçekleştiğini aktarmaktadır (Erdoğan, b, 2018: 38). Yine Erdoğan tarafından, 29 Nisan 2011-30 Eylül 2017 tarihleri arasında toplam 31.449.800 poliklinik sayısının, 1.326.849 yatan hasta sayısının, 1.112.058 ameliyat sayısının, 276.158 doğum sayısının, 41.192 sınırdan giriş yapan yaralı sayısının, 7.670.265 aşı doz sayısının gerçekleştiği ifade edilmiştir (Erdoğan, b, 2018: 38).

Bu çalışma için GİGM'den alınan güncel rakamlara göre sadece 2018 yılı Ağustos ayında GBM'lerde Sunulan Birinci Basamak Sağlık Hizmet Verileri (01.08.2018-31.08.2018) toplam 16.337 aşı sayısı, 5.799 bebek izlem sayısı, 3.023 çocuk izlem sayısı, 3.803 gebe sayısı ve 2.980 gebe izlem sayısı şeklinde gerçekleşmiştir.

Tablo 8: Geçici Barınma Merkezlerinde 2018 Ağustos Ayında Sunulan Birinci Basamak Sağlık Hizmet Verileri (01.08.2018-31.08.2018)

KAMPLARDA VERİLEN HİZMETLERİN TAKİBİ		AŞI SAYISI	BEBEK İZLEM SAYISI	ÇOCUK İZLEM SAYISI	GEBE SAYISI	GEBE İZLEM SAYISI
HATAY	ALTINÖZÜ	0	7	40	201	18
	YAYLADAĞI	146	0	0	74	151
	APAYDIN	92	168	214	210	42
ŞANLIURFA	CEYLANPINAR	3668	915	512	170	87
	AKÇAKALE	3488	907	953	373	819
	HARRAN	1499	351	211	230	19
	SURUÇ	2865	2401	304	180	366
KİLİS	ÖNCÜPINAR	449	107	73	166	56
	BEŞİRİYE	598	160	157	243	143
GAZİANTEP	KARKAMIŞ	125	0	0	20	6
	NİZİP	234	17	25	207	25
	İSLAHİYE	166	39	39	15	4

KAHRAMANMARAŞ	MERKEZ	747	153	127	342	94
ADİYAMAN	MERKEZ	473	113	83	128	17
ADANA	SARIÇAM	917	160	180	0	349
MALATYA	MERKEZ	423	185	56	122	153
MARDİN	MİDYAT	139	38	23	43	4
OSMANİYE	CEVDETİYE	308	78	26	256	140
TOPLAM		16.337	5.799	3.023	3.803	2.980

[Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, GİGM, Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı.]

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü (HSGM) bağlı birimleri, Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü (KHGM) bağlı birimleri, üniversite ve özel hastanelerde ülke genelinde geçici korunanlara yönelik sunulan sağlık hizmet verileri ise 2018 Ağustos itibarıyla toplamda şu şekildedir; poliklinik sayısı 43.776.782, sevk sayısı 987.385, yatan hasta sayısı 1.710.649, ameliyat sayısı 1.446.670 ve doğum sayısı 375.394’tür.

Tablo 9: Ülke Genelinde Geçici Korunanlara Sunulan Sağlık Hizmet Verileri (Ağustos 2018 itibarıyla)

81 İL GENELİ KAMP İÇİ/KAMP DIŞI SAĞLIK HİZMET VERİLERİ		2011-2016 TOPLAM	2017 GENEL TOPLAM	2018 (OCAK-AĞUSTOS)	2011-2018 GENEL TOPLAM
POLİKLİNİK SAYISI	HSGM BAĞLI BİRİMLERİ	5.742.528	3.005.287	2.689.672	11.437.487
	KHGM BAĞLI BİRİMLERİ	16.997.636	8.291.891	6.397.705	31.687.232
	ÜNİVERSİTE/ÖZEL HASTANELER	328.338	136.127	187.598	652.063
TOPLAM		23.068.502	11.433.305	9.274.975	43.776.782
SEVK SAYISI	BİRİNCİ BASAMAKTAN KAMU/ÖZEL/ ÜNİVERSİTE HASTANELERİNE	918.964		68.421	987.385
YATAN HASTA SAYISI	HSGM’NE BAĞLI HASTANELER	1.018.271	357.834	274.349	1.650.454
	ÜNİVERSİTE/ÖZEL HASTANELER	37.364	10.375	12.456	60.195
TOPLAM		1.055.635	368.209	286.805	1.710.649

AMELİYAT SAYISI	HSGM'NE BAĞLI HASTANELER	854.318	311.164	249.094	1.414.576
	ÜNİVERSİTE/ÖZEL HASTANELER	23.781	3.703	4.610	32.094
TOPLAM		878.099	314.867	253.704	1.446.670
DOĞUM SAYISI	HSGM'NE BAĞLI HASTANELER	195.421	100.671	70.998	367.090
	ÜNİVERSİTE/ÖZEL HASTANELER	4.737	1.639	1.928	8.304
TOPLAM		200.158	102.310	72.926	375.394
SINIRDAN ALINAN YARALI SAYISI		36.897	5.425	6.210	48.532

[Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, GİGM, Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı.]

Birinci basamak sağlık hizmetlerinin verildiği gönüllü sağlık tesislerinde de sadece 2018 Ağustos ayında toplam 10.854 muayene yapılmıştır.

Tablo 10: Gönüllü Sağlık Tesisleri Faaliyetlerine Dair Veriler (Ağustos 2018)

2018 YILI AĞUSTOS AYI		MUAYENE SAYISI
GÖNÜLLÜ SAĞLIK TESİSLERİ VERİLERİ		
GAZİANTEP	KİTALARARASI DOKTORLAR DERNEĞİ (AID)	2.348
	SAĞLIK YARDIM DERNEĞİ	32
HATAY	ATAA GÖNÜLLÜ SAĞLIK TESİSİ	60
	MUHSİN İNSANİ GÖNÜLLÜ SAĞLIK TESİSİ	4.157
İSTANBUL	NEFİSOĞLU SAĞLIK EĞİTİM VE KÜLTÜR DERNEĞİ	4.257
TOPLAM		10.854

[Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, GİGM, Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı.]

Kamu sağlığı açısından riskli bir alan olarak bulaşıcı salgın hastalıklar ve aşılama faaliyetleri kapsamında, Suriyeli çocuklara aşı takvimine uygun bir şekilde aşılar uygulanmaktadır. Bu doğrultuda GİGM'den temin edilen verilere göre, 2013-2015 yılları arasında dokuz tur çocuk felci aşılama çalışması yapılmış olup, bu aşılama faaliyetleri sonucunda 5.288.639 doz aşı; kızamık kontrol çalışmaları kapsamında da hassas ve aşısız olan Suriyeli çocuklara 2.381.626 doz aşı yapılmıştır. Yine 2017 yılının Şubat, Mayıs ve Kasım aylarında üç tur halinde yürütülen kampanya çalışma-

larında 0-59 ay arasındaki yaklaşık 370 bin Suriyeli çocuk, buldukları yerde ziyaret edilerek, kayıtsız olanlar kayıt altına alınmış, aşısı olmayanlara ya da aşısı eksik bulunanlara KKK (Kızamık, Kızamıkçık, Kabakulak Aşısı), Beşli Karma, ve Hepatit B aşısı uygulanmıştır.

Sağlık Bakanlığı tarafından görülmesi muhtemel bulaşıcı hastalıklara yönelik çalışmalar da yürütülerek bu çerçevede, 2012-2018 Ağustos ayı sonu itibarıyla, Suriyelilerden alınan toplam 192.527 kan yayması sıtma hastalığı açısından değerlendirilmiş olup vaka tespit edilmemiş; tüm yabancı uyruklu misafirlerde 9.426 şark çıbanı vakası tespit edilerek tedavileri yapılmış; tüberküloz hastalığına yönelik yapılan çalışmalarda kampın bulunduğu 10 ilde 1.102 Suriye doğumluda hastalık tespit edilerek tedavilerine başlanmış olup, Türkiye genelinde 2012-2017 yıllarında tespit edilen Suriye doğumlu tüberküloz hasta sayısı 2.217 olarak belirtilmiştir (GİGM). Nihayetinde 2014-2018 yılları arasında toplam 4.520.095 doz aşı uygulaması yapılmıştır (GİGM).

Tablo 11: Ülke Genelinde Geçici Korunanlara Yapılan Aşı Verileri (Ağustos 2018 itibarıyla)

AŞILAR	KAMP İÇİ	KAMP DIŞI	TOPLAM
BCG (Verem)	541	4.442	4.983
DaBT-İPA-Hib (Beşli Karma)	2.109	18.092	20.201
KPA (Konjüge Pnömonok Aşısı)	2.174	17.958	20.132
HBV (Hepatit B)	1.543	12.346	13.889
KKK (Kızamık, Kızamıkçık, Kabakulak Aşısı)	1.557	7.406	8.963
SUÇİÇEĞİ	586	3.545	4.131
HAV (Hepatit A)	759	5.518	6.277
TD (Erişkin Tipi Difteri-Tetanos Aşısı)	520	2.141	2.661
TOPLAM	9.789	71.448	81.237
2018 GENEL TOPLAM			727.727
2014-2018 GENEL TOPLAM			4.520.095

[Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, GİGM, Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı.]

AFAD tarafından Suriyeli sağlık çalışanlarına ve Suriyelilere sağlık alanında bilgilendirilmeleri amacıyla çeşitli eğitimler de düzenlenmiştir. Buna göre, 2015 yılında kamp içinde ve kamp dışında AFAD’ın işbirliğiyle çeşitli STK ve uluslararası kuruluşlarla, sadece kadın olan ve karma

gruplara psikolojik destek ve rehberlik, üreme sağlığı, aile planlaması gibi çeşitli konularda 15 farklı eğitim yapılmıştır (Barın, 2015: 43-44).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Arap Baharı ile başlayan süreç birçok ülkede yönetimlerin el değiştirmesiyle sonuçlanmıştır. Arap Baharı'nın Suriye'deki etkileri 2011'de başlamış ve günümüzde hala devam etmektedir. Ülkede devam eden iç savaş ile ülkedeki devlet sistemi ve kamusal hizmetler çökmüş, sivillerin yaşam olanaklarının ortadan kalkmasıyla çevre ülkeler başta olmak üzere tüm dünyayı etkileyen zorunlu bir göç süreci başlamıştır. Bu göçlerden ülkede bugün sayıları 3,6 milyonu bulan Türkiye en çok etkilenen ülke olmuştur.

Sürecin yönetimi 2011 yılında AFAD koordinasyonunda acil duruma müdahale olarak başlamıştır. Türkiye'deki göç ve iltica alanındaki yasal düzenlemelerin tarihindeki en büyük insan hareketliliğini yönetebilecek yeterlilikte olmaması, süreç içinde kamusal hizmet ve politikaların günün gereklerine uygun olarak AFAD ve İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan genelge ve yönergelerle yönetilmesiyle sonuçlanmıştır. Bu alandaki hukuki boşluk, Suriyelilerin tanımlanması sorununu gündeme getirmiş ve konuyla ilgili politika formülasyonu ve yasallaştırmanın hızlandırılmasını gerekli kılmıştır.

Krizin Türkiye'nin göç ve iltica alanında AB müktesebatına uyum politikalarının somutlaşma dönemine denk gelmesi ve 6458 sayılı YUKK'un kabulüyle bu alandaki hukuki boşluk doldurulmuştur. Suriyelilere uygulanacak geçici koruma politikası yasal bir zemine kavuşturulmuştur. Kanuna dayanılarak 22 Ekim 2014 tarihinde çıkarılan GKY ile geçici koruma politikasının çerçevesi belirlenmiş, Suriyelilerin eğitim, sağlık, iş gücüne erişim, sosyal yardımlar gibi birçok alanda kamusal hizmetlere erişimleri sağlanmıştır. Kanunun kabulüyle GİGM'in kuruluşu gerçekleşmiş göç yönetimine ilişkin tüm iş ve işlemler Emniyet Genel Müdürlüğü ve AFAD'tan devralınmıştır. Geçici Koruma Yönetmeliğinde 2018 yılında yapılan değişikliklerle, GBM'lerin yönetim ve denetiminin de GİGM koordinasyonuna verilmesiyle, politikanın uygulanmasındaki karmaşıklık ve bölünmüşlük ortadan kalkmıştır.

Sürecin uzaması ve Suriyelilerin kamplar dışında tüm illere yayıl-

malarıyla diğer alanlarda olduğu gibi sağlık alanında da kapsamlı politikalara ihtiyaç duyulmuştur. Hem bireysel olarak kişileri hem de kamu sağlığı açısından göç eden ve yerel toplumu ilgilendiren sağlık politikalarıyla ilgili birçok özel düzenleme yapılmıştır. Suriyelilere yönelik sağlık hizmetleri, GİGM genel koordinasyonunda Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

Suriyeliler, sağlık hizmetlerinden kayıtlı olmaları kaydıyla ücretsiz olarak faydalanabilmekte, kayıtlı olmayanlar ise acil durumlar ve bulaşıcı hastalık riskine karşı yine hizmet kapsamında değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, uygulanan politikalarla ve yasal düzenlemelerle hizmetlerin faydalanıcısı olan Suriyelilerin sağlık hizmetlerine erişimlerinin her anlamda kolaylaştırıldığı düşünülmektedir. Yine belirlenen sağlık politikalarıyla hem beşeri hem de fiziksel olarak ek kapasite oluşturma yoluna gidilmiştir. Sağlık çalışanlarına yönelik çeşitli eğitimlerle göç ve sağlık konusunda farkındalık oluşturma ve bilinçlendirme çalışmalarıyla alanda çalışanların bilgi ve kapasiteleri artırılmıştır. GSM’ler ve bu merkezlerde oluşturulan Göçmen Sağlığı Birimleri ile yoğun olarak yaşadıkları yerlerde sağlık hizmetleri sunum kapasitesi artırılmıştır. Bu merkezlerde dil bariyeri göz önünde bulundurularak tercümanların istihdamı sağlanmış, yeni düzenlemeler ve ilgili mevzuatlardaki değişikliklerle Suriyeli sağlık çalışanlarının istihdamının yolu açılmıştır. Güçlendirilmiş GSM’ler ile aile hekimliği standartlarındaki merkezlerin fiziki donanım ve kapasitelerinin artırılmasıyla hastanelerdeki yoğunluğun azaltılması hedeflenmiştir. Geçici korunan Suriyelilere sınırdan ilk girişlerinden ve ilk günden itibaren sunulan sağlık hizmetleri oluşturulan politikalarla kapsamlı hale getirilmiştir. Sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması çabaları devam etmekte olup, SIH-HAT Projesi ile alandaki kapasite ve hizmet sunum kalitesinin artırılması hedefi sürdürülmektedir. Tüm bu politikalarla sağlık alanında fiziki, beşeri anlamda ek kapasitenin oluşturulduğu, bireysel ve kamu sağlığı anlamında gerekli önlemlerin alındığı değerlendirilmektedir.

Bu çalışma ile, Suriyelilere sunulan sağlık hizmetleriyle ilgili yapılan az sayıdaki çalışmada, sağlık politikalarıyla ilgili ek kapasite oluşturma ve riskli durumlara ilişkin gerekli tedbirlerin alınmasına yönelik getirilen önerilerin, uygulanan politikalarla örtüştüğü değerlendirilmektedir. Yapı-

lan çalışmalardaki benzer çıktılarını, kamu politikaları yapımı, iyileştirme, değiştirme ve geliştirme süreçlerinde atılacak adımlara temel oluşturacağı düşünülmektedir.

Suriyeliler 81 ilde farklı yoğunluklarda yaşamaktadırlar. Yoğun oldukları bölgelerde fiziki ve beşeri kapasitenin artırılması çözüm olabileceksede, yoğunluklarının az olduğu yerlerde ek kapasite oluşturmak tek başına çözüm için yeterli değildir ve kamu kaynaklarının verimsiz kullanılmasına sebep olacaktır. Çalışma için en yoğun oldukları ilden en az buldukları ile doğru sıralama prensibiyle oluşturulan Tablo 3'te Suriyelilerin sayısının 54 ilde, 10 binin altında olduğu, bu illerden yarısında sayılarının binin altında olduğu, Erzincan, Gümüşhane, Iğdır, Tunceli, Artvin ve Bayburt gibi illerde sayılarının 100'e dahi ulaşmadığı görülmektedir. Bu sayılar için ek kapasite oluşturulamayacağı aşikar olmakla birlikte, bu yabancıların toplum sağlığı açısından kamusal hizmetlere erişimlerinin de kolaylaştırılması gerekmektedir. GİGM'den elde edilen veriye göre Türk vatandaşı 450 sağlık personelinin göç ve sağlık alanında eğitimlere tabi tutulduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda, her yerde ek kapasite oluşturmaktan ziyade, göçün gerçeklik olarak kabul edilerek uzun vadede sağlık personelinin göç alanındaki bilgi ve kapasitesini artıracak eğitimlerin yaygınlaştırılması faydalı olacaktır. Sahadaki sağlık çalışanlarının, dil ve kültür faktörü göz önünde bulundurularak spesifik bir alan olan göç ve sağlık alanında bilinçlendirilmesi ve daha fazla personelin bu konuda eğitime tabi tutulması sağlanabilir.

Suriyelilerin Türkiye'deki zorunlu göç deneyimleri 8 yılı bulmuş ve geçici koruma politikası süresi oldukça uzun bir sürece yayılmıştır. Diğer taraftan Birleşmiş Milletler'in tespitlerine göre yerinden edilenlerin kendi ülkelerine dönme ortalamaları 17 yılı bulmaktadır (Yetiş, 2018: 46). Suriye'deki gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda savaşın ve ülkenin yeniden yapılanmasının oldukça uzun zaman alacağı öngörülebilir. Bu doğrultuda geçici koruma politikasında bazı revizelerin yapılmasının yerinde olacağı düşünülmektedir. Bu anlamda kalıcı çözümler üretmek gerekli hale gelmiştir. Entegrasyon ve kamusal hizmetlere erişimlerinde, dil bariyerinin bir an önce aşılması, hizmet kalite ve kapasitesini etkileyecek unsurların en aza indirilmesi amacıyla Türkçe öğrenme kursları zorunlu hale getiril-

melidir.

Diğer taraftan zaman içinde Suriyelilerin gönüllü geri dönüşleri teşvik edilebilir. Her halükarda büyük çoğunluğunun Türkiye’de kalacağı gerçeğiyle özellikle pahalı bir hizmet olan sağlık alanında uluslararası destek artırılmalıdır. Türkiye 1951 Cenevre Sözleşmesine coğrafi sınırlama kaydı yanında, Sözleşme’nin hiçbir hükmünün Türk vatandaşlarına verilen haklardan daha fazlasının mültecilere verilemeyeceği şeklinde bir çekince de koymuştur (Ekşi, 2014: 156). Nitekim, Türkiye’deki Suriyeliler mülteci statüsünde bulunmamakla birlikte, ülkeler tarafından mültecilere göre daha sınırlı hakların temin edildiği geçici koruma politikası gereği, 8 yıllık süreçte oluşan maliyetler ile bu ilke hususundaki denge de göz önünde bulundurularak sağlık alanında ilk etapta ve en azından hasta katılım payını ödemeleri sağlanmalıdır. Ancak henüz çalışmayan ve zor durumda bulunduğu tespit edilen kişilere yardımlar devam ettirilmelidir.

Sonuç olarak, politika yapıcı ve uygulayıcıların geçici koruma politikasına alternatif olarak kalıcı çözümler üretmesi gerekmektedir. Uzun vadede geçici koruma politikası yeni bir politika ile ikame edilebilir. Türkiye’de kalmaya devam edecek Suriyelilerin kademeli olarak başka statülere kaydırılmasıyla, geçici koruma politikası sonlandırılabilir. Bunun için YUKK’taki insani ikamet ve Suriyelilerin yeniden iskan alternatif olarak değerlendirilebilir. Böylelikle hem geri göndermeme prensibine uygun olarak uluslararası korumanın gerekleri yerine getirilmiş, hem de Suriyelilerin de hayatlarıyla ilgili sorumluluk almaları sağlanarak entegrasyon sürecinin hızlanması sağlanabilecektir. Spesifik olarak sağlık alanında ise maliyetlerin azaltılması mümkün olabilecektir.

Kaynakça

- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD, a) (2016). *Suriyeli Misafirlerimiz Kardeş Topraklarında* 2016. Ankara.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD, b) (2013). *Suriyelilerin Konakladığı Geçici Barınma Merkezlerindeki Harcama ve Maliyet Analizi*. Ankara.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD, c) (2013). *Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, 2013 Saha Araştırması Sonuçları*. Ankara.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD, d) (2017). *Türkiye'deki Suriyelilerin Demografik Görünümü, Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentilerine Yönelik Saha Araştırması*. Ankara.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD, e) (2014). *Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri Kardeş Topraklarında Misafirlilik*. Ankara.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD, f) (2014). *Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar*. Ankara.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2015). *Geçici Koruma Rejimi Örnekleri*. 1. Baskı. Ankara: Matsa Basımevi.
- AKTEL, Mehmet ve KAYGISIZ Ümmühan (2018), Türkiye'de Göç Yönetimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Cilt. 23, Sayı. 2.
- ANLAR, Ömer (Ağustos 2018). Suriyeli Doktorların Gözünden Mülteciler ve Sağlık. USLU, Yeter Demir (Ed.). *Göç ve Sağlık-Sağlık Politikaları 1*. 1. Baskı, İstanbul: İstanbul Medipol Üniversitesi.
- BABAOĞLU, Cenay (2017). Kamu Politikası Analizine Yönelik Kavramsal ve Kuramsal Bir Çerçeve. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt. 15, Sayı. 30. s. 512. http://www.yasader.org/web/yasama_dergisi/2015/sayi29/5-31.pdf, Erişim Tarihi: 8 Ocak 2019.
- BMMYK. *Suriye Acil Durumu*. (<https://www.unhcr.org/tr/suriye-acil-durumu>, 2018). Erişim Tarihi: 2 Şubat 2019.
- BARIN, Hilal (Temmuz-Aralık 2015). *Türkiye'deki Suriyeli Kadınların*

Toplumsal Bağlamda Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Göç Araştırmaları Dergisi, Cilt. 1, Sayı 2.

BÜLBÜL Ayşenur ve KASAPOĞLU KIYIKLIK A. Betül (Ağustos 2018). Toplum Merkezlerinin Göç ve Uyum Sürecindeki Rolü. USLU, Yeter Demir (Ed.). *Göç ve Sağlık-Sağlık Politikaları 1*, 1. Baskı, İstanbul: İstanbul Medipol Üniversitesi.

ÇELİK, Neşe Baran (2015). Türk Hukukunda Uluslararası Koruma Başvurusunda Bulunan veya Uluslararası Korumadan Yararlanan Yabancıların Hak ve Yükümlülükleri. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı. Cilt. 1.

DANIŞ, Didem ve PARLA Ayşe (2009). Nafile Soydaşlık: Irak ve Bulgaristan Türkleri Örneğinde Göçmen, Dernek ve Devlet. *Toplum ve Bilim*. Sayı 114. s. 136. <http://research.sabanciuniv.edu/26757/1/NafileSoydaslik.pdf>, Erişim tarihi: 16 Kasım 2018.

DEMİR, Fatih (2011). Kamu Politikası ve Politika Analizi Çalışmalarının Teorik Çerçevesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı. 30. s. 111-112. <http://dergipark.gov.tr/dpusbe/issue/4772/65681>, Erişim Tarihi: 22 Mart 2019.

DEMİREL, Cansu Akbaş (Kasım 2015). Türkiye’deki Suriyeliler: Statüler ve Hükümet Politikaları. KÖRÜKMEZ, Lülüfer ve SÜDAŞ, İlkey (Ed.). *Göçler Ülkesi*. 1. Baskı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

DENİZ, A. Çağlar, EKİNCİ Yusuf ve HÜLÜR A. Banu (Kasım 2016). *Bizim Müstakbel Hep Harap Oldu Suriyeli Sığınmacıların Gündelik Hayatı*. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Dışişleri Bakanlığı. *Katılım Ortaklığı Belgeleri*. https://www.ab.gov.tr/katilim-ortakligi-belgeleri_46226.html. Erişim Tarihi: 24 Ocak 2019.

DURUEL, Mehmet (2017). *Sosyo-ekonomik Yönleriyle Hatay’daki Suriyeliler*. 1. Baskı. İstanbul: Kriter Yayınevi.

DUYGU, Fazilet (Ağustos 2018). Türkiye’de Doğan Suriyeli Çocuklar ve Sağlık. USLU, Yeter Demir (Ed.). *Göç ve Sağlık-Sağlık Politikaları 1*. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Medipol Üniversitesi.

EKŞİ, Betül (2015) Avrupa’da Göç ve Mülteci Araştırmaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*. Sayı 24. 2015. s. 134. <https://dergipark.org.tr/maruid/issue/23441/249631>. Erişim tarihi: 10 Temmuz 2019.

EKŞİ, Nuray (Ekim 2014) *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku*. 2. Baskı. İstanbul: Beta Yayınevi.

ELÇİN, Doğa (2016). Türkiye’de Bulunan Suriyelilere Uygulanan Geçici Koruma Statüsü 2001/55 Sayılı Avrupa Konseyi Yönergesi ile Geçici Koruma Yönetmeliği Arasındaki Benzerlik ve Farklılıklar. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. Sayı 124. s. 12. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2016-124-1570>. Erişim Tarihi: 7 Ocak 2019.

ELİK, Süleyman (2016) Arap Baharı Sonrası Ortadoğu’dan Türkiye’ye Göç: Türkiye’deki Suriyeliler. ÇEVİKER, Abdüllatif ve BAL, Faruk (Ed.). *Türk-İslam Dünyasında Göç ve Göç Yönetimi*. 1. Baskı. İstanbul: Akademik Kitaplar Yayınevi.

ERDOĞAN, M. Murat (Erdoğan, a) (Haziran 2015) Türkiye’ye Kitleli Göçlerde Son ve Dev Dalga: Suriyeliler. ERDOĞAN, M. Murat ve KAYA, Ayhan (Ed.). *Türkiye’nin Göç Tarihi 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler*. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

ERDOĞAN, M. Murat (Erdoğan, b) (Nisan 2018). *Suriyeliler Barometresi Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi*. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

ERDOĞAN, M. Murat (Erdoğan, c) (Şubat 2018). *Türkiye’deki Suriyeliler Toplumsal Kabul ve Uyum*. 2. Baskı. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

ERDOĞAN, M. Murat, KARAPINAR, Yelda Devlet ve AYDINLI Deniz (2013). Türkiye’nin Göç Politikası. YILDIZ, Mete ve SOBACI, Mehmet Zahid (Ed.). *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama*. 1. Baskı. Ankara: Adres Yayınları.

ESKİOCAK, Muzaffer, MARANGOZ, Bahar ve ETİLER Nilay (Şubat 2016). Suriye, Türkiye ve Irak’ta Savaşın Bölgedeki Bulaşıcı Hastalıklara

Etkileri. ERGİN, Işıl (Ed.). *Savaş, Göç ve Sağlık*, 1. Baskı, Ankara: Türk Tabipleri Birliği Yayınları.

Geçici Koruma Altındaki Yabancılara İlişkin Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Genelge. Genelge No: 2014/4. Genelge Tarihi: 18 Aralık 2014. https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2311/files/Gecici-Koruma_Altindaki_Yabancilara_Iliskin_Hizmetlerin_Yurutulmesi_2014-4_.pdf. Erişim tarihi: 22 Şubat 2019.

Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar. Yönerge No: 2875. Yönerge Tarihi: 25 Mart 2015. <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/1376,saglik-bakanligi-gecici-koruma-yonergesi-25032015pdf.pdf?0>. Erişim tarihi: 22 Şubat 2019.

Geçici Koruma Altındaki Yabancılara İlişkin Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi, Genelge No: 2015/8. Genelge Tarihi: 12 Ekim 2015. https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2311/files/2015_8_Gecici_Koruma_altindaki_Yabancilara_Iliskin_Saglik_Hizmetlerinin_Yurutulmesi.pdf. Erişim tarihi: 22 Şubat 2019.

GENÇ, Deniz (Ağustos 2018). Göçmenlik, Dil Engeli ve Sağlık Hizmetleri. USLU, Yeter Demir (Ed.). *Göç ve Sağlık-Sağlık Politikaları 1*. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Medipol Üniversitesi.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma İstatistikleri. http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik. Erişim Tarihi: 20 Mart 2019.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. İltica ve Göç Alanındaki Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Eylem Planı. http://www.goc.gov.tr/icerik3/iltica-ve-goc-ulusal-eylem-planı_327_344_699. 24 Ocak 2019.

Göçmen Sağlığı Merkezleri (GSM)/ Birimleri (GSB). Yönerge No: 906. Yönerge Tarih: 3 Eylül 2015. ankarabarasu.org.tr/.../Gocmen_Sagligi_Merkezleri_Birimlerine_Dair_Yonerge.docx. Erişim Tarihi: 22 Şubat 2019.

Grafiklerle Suriye’de 8. Yılına Giren Savaş. (15 Mart 2018). *BBC News*.

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43414137>. Erişim Tarihi: 2 Şubat 2019.

GÜL, Hüseyin (2015). Kamu Politikası Analizi, Yöntemleri ve Teknikleri. *Yasama Dergisi*. Sayı 29. s. 8. http://www.yasader.org/web/yasama_dergisi/2015/sayi29/5-31.pdf. Erişim Tarihi: 8 Ocak 2019.

GÜLTAÇ, Aylin Sinem ve BALÇIK Pınar Yalçın (2018). Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Sağlık Politikaları. *Sakarya Tıp Dergisi*. Cilt. 8. Sayı. 2. s. 200. <http://dergipark.gov.tr/smj/issue/38004/394732>. Erişim Tarihi: 7 Mart 2019.

IŞIKÇI, Yasemin Mamur (2017). Türkiye’de Kamu Politikası Olarak 2000 Yılı Sonrası Uluslararası Göç Yönetiminin Analizi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*. Yıl 8. Sayı 13. s. 29. <http://dergipark.gov.tr/yalovasosbil/article/333885>. Erişim Tarihi: 28 Ekim 2018.

İÇDUYGU, Ahmet (Ocak 2014). Türkiye’ye Yönelen Uluslararası Göç Hareketleri. İÇDUYGU, Ahmet. ERDER, Sema. GENÇKAYA, Ömer Faruk (Ed.). *Türkiye’nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-devlet Oluşumundan Ulus-ötesi Dönüşümlere*. İstanbul: Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi.

KARSLI, Öznur (24 Ekim 2016). Suriyelilere Kepenk Ardında Kaçak Sağlık Hizmeti. *Habertürk*, <https://www.haberturk.com/saglik/haber/1314338-suriyelilere-kepenk-ardinda-kacak-saglik-hizmeti>. Erişim Tarihi: 25 Mart 2019.

KAYIKÇI, Sabrina (2013). Türkiye’de Kentsel Dönüşüm Politika Analizi. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt. 26. Sayı. 1. s. 63-64. http://dergipark.gov.tr/bilgisosyal/issue/29136/311643#article_cite. Erişim Tarihi: 20 Mart 2019.

KİRİŞÇİ, Kemal (Haziran 2014). Misafirlüğün Ötesine Geçerken: Türkiye’nin Suriyeli Mülteciler Sınava. *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu&Brookings Enstitü*. Ankara.

KİRİŞÇİ, Kemal ve KARACA, Sema (Haziran 2015). Hoşgörü ve Çelişkiler: 1989, 1991 ve 2011’de Türkiye’ye Yönelen Kitlesel Mülteci Akınları.

ERDOĞAN, M. Murat ve KAYA, Ayhan (Ed.). *Türkiye’nin Göç Tarihi 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler*. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

KOYUNCU, Ahmet (Ekim 2014). *Kentin Yeni Misafirleri Suriyeliler*. 1. Baskı. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.

Mersin’de Suriyelilerin İşlettiği Kaçak Sağlık Merkezi Ortaya Çıkarıldı. (2 Haziran 2018). *Milliyet*. <http://www.milliyet.com.tr/mersin-de-suriyelilerin-islettigi-kacak-mersin-yerelhaber-2840638/>. Erişim Tarihi: 25 Mart 2019.

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) (Nisan 2014). *Suriye’ye Komşu Ülkelerde Suriyeli Mültecilerin Durumu: Bulgular, Sonuçlar ve Öneriler*. Ankara.

ÖRSELLİ, Erhan ve BABAHANOĞLU Veysel (Nisan 2016). Türkiye’nin Göç yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi: Bir Kamu Politikası Analizi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt. 9. Sayı 43.

ÖZDEMİR, Erol (Aralık 2017). Suriyeli Mülteciler Krizinin Türkiye’ye Etkileri. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*. Cilt. 1. Sayı. 3. s. 128. <http://dergipark.gov.tr/uksad/issue/33359/371266>. Erişim Tarihi: 21 Mart 2019.

ÖZER, Y. Yeşim (Ekim 2011). Türk Kamu Yönetiminde Yeni Bir Çalışma Alanı Olarak Uluslararası Göç: Yasalaşma ve İdari Yapılanma Sürecinin Değerlendirilmesi. *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. No 45.

ÖZTÜRK, Neva Övünç (2017). Geçici Korumanın Uluslararası Koruma Rejimine Uyumu Üzerine Bir İnceleme. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt.66. Sayı. 1. s. 203. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/2204/22871.pdf>. Erişim Tarihi: 13 Mart 2019.

SIHHAT Projesi (2019). http://www.sihhatproject.org/proje-faaliyetleri_0-657. Erişim Tarihi: 27 Mart 2019.

TAŞ, İ. Ethem, KOÇAR, Hatice ve ÇİÇEK Yeter (2017). Mülteci Sorununun Çözümüne İlişkin Yeni Bir Yapılanma: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakül-*

tesi Dergisi. Cilt. 22. Göç Özel Sayısı. s. 1377. <http://iibfdergi.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/352/files/yil-2017-cilt-22-sayi-goc-yazi07-29122017.pdf>. Erişim Tarihi: 24 Ocak 2019.

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu (TBMM, a) (Şubat 2012). Ülkemize Sığınan Suriye Vatandaşlarının Barındıkları Çadırkentler Hakkında İnceleme Raporu. Ankara. https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/28_02_2012_1.pdf. Erişim tarihi: 3 Şubat 2019.

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu (TBMM, b) (Mart 2018). Göç ve Uyum Raporu. Ankara. https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2018/goc_ve_uyum_raporu.pdf. Erişim tarihi: 20 Mart 2019.

TOPAL, Ahmet Hamdi (2015). Geçici Koruma Yönetmeliği ve Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü. İstanbul *Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2 (1)*. s. 10. http://www.medipol.edu.tr/Document/Galeri/Dokuman/hukuk_dergisi/Gecici_Koruma_Yonetmeliği_ve_Turkiye_deki_Suriyelilerin_Hukuki_Statusu.pdf. Erişim Tarihi: 12 Ocak 2019.

TÜRK, Gül Dilek (2016). Türkiye'de Suriyeli Mültecilere Yönelik Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetlerine İlişkin Bir Değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*. Sayı. 25. s. 48. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/219510>. Erişim Tarihi: 20 Mart 2019.

Uluslararası Göç Örgütü Göç Terimleri Sözlüğü, 2. Baskı.

USLU, Yeter Demir (Ed.) (Ağustos 2018). *Göç ve Sağlık-Sağlık Politikaları 1*. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Medipol Üniversitesi.

USTA, Aydın (2013). Kamu Politikaları Analizine Kuramsal Bir Bakış. *Yasama Dergisi*. Sayı 24. s. 78. http://www.yasader.org/web/yasama_dergisi/2013/sayi24/78-102.pdf. Erişim Tarihi: 8 Ocak 2019.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Kanun No: 6458. Kabul tarihi: 11 Nisan 2013. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>. Erişim Tarihi: 26 Ocak 2019.

YETİŞ, Muhammed Murtaza (Ağustos 2018). Geçicilikten Kalıcılığa Sağlıklı Bir Göç Yönetimi Politikasının Oluşturulması. USLU, Yeter Demir

(Ed.). *Göç ve Sağlık-Sağlık Politikaları 1*. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Medipol Üniversitesi.

YILDIZ, İbrahim (Mayıs 2018). *Türkiye'ye Uluslararası Göçler ve Türkiye'nin Göç Politikası*. 1. Baskı. Ankara: Kırmızı Çatı Yayınevi.

YILDIZ Mete ve SOBACI M. Zahid (2013). *Kamu Politikası ve Kamu Politikası Analizi Genel Bir Çerçeve*. YILDIZ, Mete ve SOBACI, Mehmet Zahid (Ed.). *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama*. 1. Baskı. Ankara: Adres Yayınları.

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ YAZIM KURALLARI

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Göç Araştırmaları Dergisi'ne gönderilen yazılar, referans sistemi, dipnot gösterme biçimi ve kaynakça düzenlenmesinde American Psychological Association (APA) stilinde hazırlanmalıdır. APA'nın 6. baskısı, yazarların dikkate alacağı versiyonu olmalıdır.

1- Sayfa Yapısı:

-A4 ebadında, Times New Roman 12 punto olmalıdır. Kenar boşlukları sağdan, soldan, üstten ve alttan 2,5 cm olmalıdır. Metnin tümü, ara başlıklar dâhil, son notlar(endnote) hariç satır aralığı 1,5 olmalıdır. Sayfa numarası sayfanın altında, ortalı bir şekilde verilmelidir.

- Özet yazımı: Yazının başlığı büyük harflerle sola dayalı, ardından Abstract başlığı ve 100-200 kelimeyi geçmeyen öz eklenip, altına en az 3 en fazla 8 anahtar sözcük sıralanır.

2- Metin İçinde APA:

- Metinde paragraflar soldan girintili olarak başlatılır.

- İlk sayfa kapak sayfasıdır. Kapakta sırasıyla, makalenin tam başlığı, yazarın adı, yazarın kurumu sayfada ortalanmış olarak alt alta ikişer satır aralıkla sıralanır. Sayfanın altına doğru yazar hakkında kısa bilgi notu sola yaslanmış olarak yer alır. Bu notta yazarın şu anki durumu, ilgi alanları, ödülleri gibi bilgiler, yazının bir proje kapsamında desteklenmesi vb. bilgiler ile iletişim için elektronik adresi yer alabilir.

- Metin içinde kitap, dergi ve film, TV programı adları italik yazılır. Örneğin, *Siyasetin Arka Yüzü* programında (...).

- Metindeki bir ifade vurgulanmak amacıyla italik yapılmaz veya tırnak içerisine alınmaz.

- Teknik terim veya anahtar sözcük niteliğindeki bir terim vurgulanmak istendiğinde ise metin içinde ilk geçtiği anda italik yazılabilir (tırnak içinde kullanım yapılmaz), sonrasında italik yazılmaz. Örneğin, 93 Harbi'nde çok sayıda erkek muhacir, *asâkir-i muavine* adı altında gönüllü asker olarak görev aldı.

- Sayıların kullanımı: Cümlelere başlarken sayısal ifadeler sözcük olarak verilir. Örneğin: Yirmi dergiden yalnızca sekizi metin analizi üzerineydi, kalan 12 tanesi ülkelerin göç politikaları ile ilgiliydi.

- Bir ifadeyi aniden kesintiye uğratacak bir bilgi veriliyorsa, tek çizgi kullanılır. Örneğin: Bu üç göçmen -her birinin uyruğu farklıydı- ayrı ayrı test edildiler.

- Metinde dipnotlar, ilgili olduğu sayfada numaralandırılarak verilir; metin sonuna konulmaz.

- Metinde sadece tek ek var ise *Ek* olarak italik başlıklandırılabilir ve metinde böyle yer alabilir. Birden çok ek var ise *Ek A*, *Ek B* diye harflendirilerek sıralanabilir. Metin sonunda yer alan bu eklere başlıkları verilmelidir. Ana metinde etiketleri ile belirtilmelidir. Örneğin: Türkiye'de yapılmış göç konusundaki doktora tezlerinin ve master tezlerinin konu dağılımına bakıldığında (*Ek A ve Ek B*), 1990ların sonlarından itibaren bunların çoğunun uluslararası göçün nedenlerine odaklandığı görülmektedir.

- Metin içindeki kısa alıntılar (40 kelime altı) çift tırnakla yazılır. Çift tırnak içinde çift tırnak yer alamaz. İtalik yazılmaz.

- Metin içinde 40 sözcükten uzun alıntılar içeriden, tek veya sık satır aralığı vererek, ana metinden daha küçük bir puntoyla (10 veya 11 punto), italik olmadan, tırnaksız yazılır. Örneğin:

Canan Emek İnan'a göre (2016),

(...) devletlerin ulus yaratma çabalarının tümü olarak tanımlandığında göç ve göçmen kabul politikaları, ulus inşasında kullanılan araçlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir ulus devlet olarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti de göç politikalarını ulus devleti oluşturmada etkin bir araç olarak kullanmıştır. Güvenlik kaygılarının belirleyiciliğinde, ulus devletin inşasının hem aracı hem de tezahürü olarak ülke nüfusunu nitelik olarak artırma, nicelik olarak ise benzeştirme politikaları, göçmen kabul politikalarıyla desteklenmiştir (s.29).

- Özgün eserden doğrudan bir alıntı yaparken çıkarılan sözcük/cümle(ler) parantez içinde üç noktayla (...) gösterilir.
- Bir dergiden ya da kitaptan kullanılan makalenin metinde başlığıyla belirtilmesinde de çift tırnak kullanılır. Örneğin: Elif Uzun'un makalesi (2016) "Uluslararası Hukuk Çerçevesinde BMMYK'nın Yapısı, Görevleri ve Uluslararası Mülteci Hukukunun Gelişimindeki Yeri"
- Kısaltmalar metinde ilk kez sunulurken paranteze alınır, sonraki kullanımında alınmaz. Örneğin: 1951 Cenevre Konvansiyonu'nda yer alan mülteci tanımı, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) 61. Maddesine aynen dercedilmiştir. (...) Gerek 1951 Cenevre Konvansiyonu'nun 1/A-2 maddesinde gerekse YUKK'un 61. maddesinde yer alan tanım uyarınca...
- Metin içinde yeniden basımı yapılmış eski bir kaynak kullanılıyorsa yatık çizgi (/) kullanılır. Örneğin: Freud (1923/1961), çalışmasında günlük hayattaki dil sürçmelerinin de bilinçaltında yer alan bastırılmış temsillerin bir tür dışa vurumu olduğunu ilk kez öne sürmüştür.
- Karşılaştırma amaçlı olarak yatık çizgi (/) değil kısa çizgi (-) kullanılır. Örneğin: Test-yeniden test güvenilirliği için (...)
- Metin içinde başlıklar ve alt başlıkların sıralanmasında geçerli olan başlıklandırma formatı APA'da 5 düzey olarak ayırt edilmiştir. Metniniz karmaşık, hacimli ve dolayısıyla alt başlıklandırması çok ise 1.düzye, 2.düzye ve 3.düzye başlıklandırmayı kullanınız. Metniniz çok karmaşık ve alt başlıklandırmaya fazla ihtiyaç duymuyor ise 1.düzye ve 2.düzye başlıklandırma formatını kullanınız.

Başlık düzeyi APA formatı

1.düzyey	Merkezde, Kalın, Sözcükler Büyük Harfle Başlar Küçük Harfle Sürer
2.düzyey	Sola Yash, Kalın, Sözcükler Büyük Harfle Başlar Küçük Harfle Sürer
3.düzyey	Girintili, kalın, Başlığın ilk sözcüğü büyük harfle başlar diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter
4.düzyey	<i>Girintili, kalın, italik, Başlığın ilk sözcüğü büyük harfle başlar ve diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter</i>
5.düzyey	<i>Girintili, italik, başlığın ilk sözcüğü Büyük harfle başlar ve diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter</i>

Örneğin karmaşık ve hacimli bir metinde 1.düzyey, 2.düzyey, 3.düzyey ve 4.düzyey başlıkları içeren bir sıralama şöyledir:

<p style="text-align: center;">Türkiye’de Yazılan Göç Konulu Tezler</p> <p>Doktora Tezlerinin Değerlendirilmesi</p> <p>Yöntemlerine göre yapılan ayrımlar</p> <ul style="list-style-type: none">• Nicel yöntemler• Nitel yöntemler <p>Yaklaşımlarına göre yapılan ayrımlar</p> <p>Master Tezlerinin Değerlendirilmesi</p> <p>Yöntemlerine göre yapılan ayrımlar</p> <p>Yaklaşımlarına göre yapılan ayrımlar</p> <p>Örneğin daha yalın ve kısa bir metinde 1.ve 2. ve 3.düzyey başlıkları şöyledir:</p> <p style="text-align: center;">Türkiye’de Yazılan Göç Konulu Tezler</p> <p>Doktora ve Master Tezlerinin Genel Değerlendirilmesi</p> <p>Yazı buradan girintili olarak başlar ve sürer.</p> <p>Doktora tezleri:</p> <p>Master tezleri:</p>

- Metniniz karmaşık ve fazla hacimli değilse, başlık ve alt başlıklarda sayılar veya harfler kullanmayınız. Yine metinde yer alan çeşitli türden ardışık sıralamalarda sayı yerine madde işaretlerini kullanmayı tercih ediniz (kare, çizgi, yuvarlak vb.).

3- APA 6.0'a Göre Kaynak ve Referans Sistemi

-Gönderme temel olarak iki şekilde yapılır:

1- Cümle içerisinde yazar soyadı kullanılarak gönderme yapıldığında, soyad sonrası ya da cümle sonunda yapılan atıfta yazar soyadı tekrar kullanılmaz. Örneğin Kirişçi'nin(1996, s. 391) paylaştığı rakamlara göre, 1920 ve 30'lu yıllarda Bulgaristan'dan 200 bin civarında göçmen gelirken, Romanya'dan 120 bin civarında Türk, Tatar ve Çerkez göçmen giriş yapmıştır.

2- Cümle içerisinde yazar soyadı kullanılmadan gönderme yapıldığında cümle sonunda yapılan atıfta yazar soyadı da bulunmalıdır. Örneğin, Öncelikli olarak Yahudi soyundan gelenlere yöneltilen sistematik ayrımcılık ve bu çizgideki devlet politikaları 1930'ların başından itibaren birçok Yahudi'nin Almanya'yı terk etmesine sebep olmuştur(Reisman, 2011, s. 4).

- Metin içinde genel bir referans söz konusuysa ve metnin bütününe gönderme yapılıyorsa (yazarın soyadı, yıl) yazmak yeterlidir. Örneğin (İnan, 2016). Belirli bir sayfadan alıntı yapılmış ya da ilgili fikirler belirli bir kısımdan alınmışsa kaynak, sayfasıyla birlikte şu şekilde yazılır: (Asan, 2016, s. 47).

- Tek yazarlı eserler göndermeler yazarın soyadını ve tarih bilgisini içerir. Kaynakçada gösterimi şu şekilde olur. Yazarın soyadı, yazarın adının baş harfi. (Yıl). *Eserin adı italik yazılır*. Baskı Yeri: Yayınevi yazılır. Eğer eser birden çok baskıya girmişse baskı sayısı da baskı yerinden önce yazılır.

Örneğin:

Metinde Görünüm:

(Abadan-Unat, 2017, s.47)

Kaynakçada Görünüm:

Abadan-Unat, N. (2017). *Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa* (3. Baskı). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- İki yazarlı bir çalışmaya göndermelerde her seferinde iki yazarın soyadı da belirtilir.

Metinde Görünüm:

(Sorensen ve Olwig, 2015)

Kaynakçada Görünüm:

Sorensen N. S. ve Olwig, K. F. (2015). *Work and Migration*. New York: Taylor and Francis Publishing.

- Yazar sayısı üç ile beş arasında olan çalışmalara gönderme yapılırken metin içindeki ilk göndermede tüm yazarların soyadları verilir. Diğer göndermeler için ilk yazarın soyadının yanına ve diğerleri(vd.) ifadesi eklenmelidir. İngilizce makalelerde *et al.* ifadesi kullanılmalıdır. Örneğin, kaynak ilk geçtiğinde (Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015) sonraki geçişinde (Akıncı vd., 2015) olarak yer alır. Kaynakçada görünümde genel kurala uyulur.

- Yazar sayısı altı ya da daha fazla olan çalışmalara gönderme yapılırken metin içinde ilk kullanımda da sadece ilk yazarın soyadı ile vd. kısaltmasıyla birlikte kullanılır (İçduygu vd., 2017). Kaynakçada görünümde genel kurala uyulur.

- Bir yazarın aynı yılda basılan eserleri şu şekilde yazılır: (Yaman, 2016a) ve (Yaman, 2016b).

- Birden fazla yazara gönderme yapılırken atıflar aynı parantez içerisinde yer alır. Sırasıyla ilk yazarın soyadına göre alfabetik olarak ve noktalı virgül ile ayrılmalıdır.

Örneğin, (Abadan-Unat, 2015; İçduygu ve Aksel, 2012; Kirişçi, 1996)

- Web sayfasına atıf: Metin içerisinde normal atıf kurallarına uyulur: (Yazarın Soyadı, Yıl).

Kaynakçada şu şekilde yazılır: Yazarın Soyadı, Yazarın Adının Baş Harfleri. (Yıl). Makale veya Bölüm Başlığı. İtalik Şekilde *Gazete veya Dergi Adı*.

Erişim adresi: <http://www>.

Örneğin:

Metinde Görünüm: (Atar, 2013)

Kaynakçada Görünüm: Atar, N. (2013, Ekim). Küresel Yaşlı Bakımı Ve Yaşlı Turizmde İsveç, Norveç, Avusturya. *Turizm Haberleri*. Erişim adresi:

<http://www.turizmhaberleri.com/koseyazisi.asp?ID=2378>

- Sayfa numarası olmayan bir web belgesinden aktarma yapılıyorsa, paragraf numarası belirtilebilir. Örneğin: Duran, iki yıldır yaşanan iç turbülansın ve kutuplaşmanın sona ermesi Avrupa’da Türkiye’ye yönelik maksatlı otoriterlik tartışmasını da bitireceğini öne sürmektedir (Duran, 2015, parag.8).

- Yazarı belli olmayan ya da anonim çalışmalar: Eğer bir çalışmanın yazarı belli değilse metin içerisinde gönderme yapılırken yazarın soyadı yerine başlıkta bulunan ilk birkaç kelime ve yıl kullanılır. Eğer yazar bilgisi yerine kullanılan bu birkaç kelime; dergi, kitap, broşür ya da rapor başlığı ise *italik* olarak yazılır. Eğer makale başlığı, ya da bir web sayfasının adı ise çift tırnak içinde yazılır. İlgili çalışmaların kaynakçada gösteriminde ise: Çalışmanın tam başlığı.(yılı). Basım yeri şeklindedir.

Örneğin:

Metinde Görünüm: (*Türkiye Göç Raporu*, 2015)

Kaynakçada Gösterimi: Türkiye Göç Raporu. (2015). Ankara

Örneğin:

Metinde Görünüm: (“Multi Sector Needs”, 2018)

Kaynakçada Gösterimi: Multi Sector Needs Assessment of Syrians In Turkey’s South-Eastern Provinces. (2018). Erişim adresi: <http://www.turkey.iom.int/reports>

-Alıntı yapılan bir metin doğrudan çalışma içerisinde veriliyorsa, alıntı yapılan kısım tırnak içerisinde gösterilir.

Örneğin:

Erçin ve Adıgüzel (2017, s.186), “Bütünleşme süreçlerinde göz önünde bulundurulması gereken unsurun göç edilen ülkenin diline hâkim, güçlü iletişim becerileri olan, toplumsal kalıplara uymaya daha eğilimli yeni kuşakların temsilcileri” olduğunu savunmaktadırlar.

- İkincil kaynaklardan alıntı yapan bir kaynağa referans veriliyorsa, asıl yararlanılan kaynağa göndermede bulunulur. Kaynak listesinde ise sadece ikinci kaynağın künye bilgileri yer alır.

Örneğin:

Metinde Görünüm: Berger’den aktaran Korkmaz (...). (Korkmaz, 2011).

Kaynakçada Gösterimi: Korkmaz, A.(2017). *Göç ve Din*. Konya: Çizgi Yayınevi.

- E-maile, telefonla, yüz yüze ya da başka biçimlerde yapılan kişisel görüşmelere dayalı bilgiler, metin içinde gösterilir, ancak kaynakçaya yazılmazlar. Örneğin: Angela Merkel, ülkesinin mülteci politikasına yönelik öz eleştirisinde, “Biz Almanlar da sorunu uzun süre görmezden geldik ve Avrupa genelinde bir çözümün aciliyetini ötededik.” dedi. (Angela Merkel, Süddeutsche Zeitung röportajı, 31 Ağustos 2016).

- Aynı soyadlı yazarlardan, yayını daha eski tarihli olsa bile adının ilk harfi alfabetik olarak önce gelen kaynakçada önce belirtilir. Örneğin:

Ekşi, F. (2012). *Kritik Bir Bakış Açısıyla Psikoloji Kitapları*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Ekşi, N. (2011). *Milletlerarası Ticaret Hukuku*. İstanbul: Beta.

- Kaynakçada aynı yazarın çok sayıda kaynağı varsa, kaynaklar eskiden yeni tarihe doğru sıralanarak yazılır. Aynı yazarın aynı yıla ait kaynaklarında harf ile sıralama yapılır. Örneğin: 2000a, 2000b.

-Kaynakçada, aynı yazarın yer aldığı kaynaklardan tek yazarlı olan eser, yayın tarihi daha yeni olsa bile üst sırada yer alır.

Örneğin:

Kirişçi, K. (2014)

Kirişçi, K. ve Erzan, R. (2008)

-Kaynakçada soyadları ve adlarının ilk harfleri aynı olan farklı iki yazar yer alıyorsa, yazarların adları künyede köşeli parantez içerisinde verilmelidir, göndermede ise yazarların ad ve soyadları birlikte yer almalıdır.

Örneğin:

Metinde Görünüm: (Gökhan Kaya, 2011), (Güler Kaya, 2013)

Kaynakçada Gösterimi:

Kaya, G. [Gökhan]. (2011).

Kaya, G. [Güler]. (2013).

-Editörlü kitaptaki bir bölüme şu şekilde atıf yapılır: Yazar(lar)ın soyadı, Yazar(lar)ın adının baş harfi. (Yıl). İlgili bölümüm başlığı. Editör(ler)in soyadı, Editör(ler)in adının baş harfi.(Ed.)/(Yay. haz.)/(Der.). *Eserin adı* içinde (s. x-x). Baskı Yeri: Yayınevi.

Örneğin:

Metinde Görünüm: (Kirişçi ve Karaca, 2015 s.308)

Kaynakçada Gösterimi: Kirişçi, K. ve Karaca, S. (2015). Hoşgörü ve Çelişkiler:1989, 1991 ve 2011 'de Türkiye'ye Yönelen Kitleli Mülteci Akınları. Erdoğan, M. M. ve Kaya A. (Der.) *Türkiye'nin Göç Tarihi* içinde (s. 297-314). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Çok ciltli bir çalışmaya şu şekilde atıf yapılır:

Metin İçinde Gösterimi: (Pflanze, 1963-1990)

Kaynakçada Gösterimi: Pflanze, O. (1963-1990). *Bismarck and the Development of Germany* (Cilt 1-3). Princeton, NJ: Princeton University Press.

Çok ciltli bir çalışmanın tek cildine atıf şu şekilde olur:

Pflanze, O. (1990). The Period of Fortification, 1880-1898: Cilt 3. *Bismarck and The Development of Germany*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Rapor ve teknik makalelere şu şekilde atıf yapılır:

Abadan-Unat, N. ve diğerleri (2014). *Avanti I: Yurt Dışında Yaşayan Türkiye Kökenli Vatandaşların 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerindeki Siyasi*

Davranışları. Araştırma Raporu. Friedrich Ebert Vakfı.

TTB (2014). *Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu*. Türk Tabipleri Birliği Yayınları. Ankara.

-Resmi Gazeteye şu şekilde atf yapılır: Resmi Gazete’de yayımlanan kanun, yönetmelik, kanun hükmünde kararname gibi resmi belgeler için genel atf formatı aşağıdaki gibidir: Başlık. (Yıl, Gün Ay). Resmi Gazete (Sayı: xxx). Erişim adresi: <http://xxxx>

Örneğin:

Metinde Gösterimi: (Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler, 2017)

Kaynakçada Gösterim: Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2017, 6 Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 29940 (Mükerrer)). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/01/20170106M1-1.htm>

Yazım kuralları ve referans sistemine ilişkin burada belirtilmeyen hususlarda APA 6.0 kurallarına uyulmalıdır.

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Eğitim Dairesi Başkanlığı / Göç Araştırmaları Merkezi Çalışma Grup Başkanlığı

Telefon: (312) 422 07 99 / e-posta: gam@goc.gov.tr / makale@goc.gov.tr

ÖNEMLİ NOT: Dergide yayımlanmak üzere gönderilen makaleler, kör hakem ve kör Yayın Kurulu yöntemiyle değerlendirilmektedir. Makaleler, Yayın Kurulu tarafından ön incelemeden geçirilerek uygun bulunanlar iki ayrı hakeme gönderilmektedir. İki hakemin görüş ayrılığı durumunda üçüncü bir hakemin görüşüne başvurulmaktadır. Hakemlerden gelen raporlar doğrultusunda, makalenin basılmasına, yazardan rapor çerçevesinde düzeltme istenmesine ya da geri çevrilmesine karar verilerek bu karar yazara bildirilmektedir. Basımı uygun bulunan makalelerin, yayımlanıp yayımlanmayacağına ve derginin hangi sayısında yayımlanacağına Yayın Kurulu karar vermektedir. Yazar, e-posta yoluyla haberdar edilmektedir.

Yayımlanan makalenin yazarına beş adet dergi ücretsiz gönderilmektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), Göç araştırmaları Dergisi'nde yayımlanmak üzere kabul edilen yazıların fiziki ve elektronik ortamda tam metin olarak yayımlamak da dâhil olmak üzere, tüm yayın haklarına sahiptir. Makalenin yazar(lar)ı tarafından aşağıdaki taahhütnamenin imzalanarak e-posta ya da posta yoluyla tarafımıza ulaştırılması gerekmektedir.

*“Derginize göndermiş olduğum.....
başlıklı makalem daha önce herhangi bir yerde yayımlanmadığını, yayımlanmak üzere kabul edilmediği ve halen başka bir yerde yayımlanmak üzere değerlendirme aşamasında olmadığını açıkça bildiririm. Yayına kabul edilen makalem bütünü yayın haklarına Göç Araştırmaları Dergisi'nin sahip olduğunu kabul ederim”.*

